

Crna Gora
Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija

Broj:

Podgorica, 21.11.2014.

PREDLOG

PLATFORMA
za učešće crnogorske delegacije na IV sastanku Odbora za stabilizaciju i
pridruživanje, Brisel, 4. XII 2014.

I Uvod

Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju između Evropskih zajednica i njihovih država članica, s jedne strane i Republike Crne Gore s druge strane (u daljem tekstu: SSP), potpisan je 15. X 2007, a stupio na snagu 1. V 2010. okončanjem procesa ratifikacije.

Odbor za stabilizaciju i pridruživanje radno je tijelo koje pomaže u radu Savjetu za stabilizaciju i pridruživanje. Sastavljen je od predstavnika Evropskog savjeta i Evropske komisije, s jedne strane, i predstavnika Vlade Crne Gore.

Odbor predstavlja ključno tijelo koje se bavi sprovođenjem Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju. U cilju efikasnijeg obavljanja povjerene funkcije, Odbor za stabilizaciju i pridruživanje osnovao je sedam pododbora, s jasnim zaduženjima za praćenje i konsultacije u specifičnim oblastima, kao i Posebnu grupu za reformu javne uprave, koja se bavi pitanjima reforme državne administracije, u kontekstu pristupnog procesa. U okviru pododbora razmatraju se tehnička i ekspertska pitanja i pripremaju odluke i preporuke za rješavanje eventualnih sporova iz tumačenja i/ili primjene SSP, koje će kasnije usvajati Savjet za stabilizaciju i pridruživanje.

II Učešće crnogorske delegacije na IV sastanku Odbora za stabilizaciju i pridruživanje, Brisel, 4. XII 2014.

IV sastanak Odbora za stabilizaciju i pridruživanje održaće se u Briselu, 4. XII 2014. Sastankom će, s naše strane, ko-predsjedavati ambasador Aleksandar Andrija Pejović, državni sekretar za evropske integracije, predsjedavajući Komisije za evropske integracije, a u ime Evropske komisije direktor u Generalnom direktoratu za proširenje, direktor za Crnu Goru, Hrvatsku, Makedoniju, Tursku i Island, Alexandra Cas Granje.

Sastanak se održava u kontekstu kontinuiranog i redovnog dijaloga sa Evropskom unijom. Na IV sastanku Odbora za stabilizaciju i pridruživanje EU – Crna Gora biće razmotreni rezultati aktivnosti s prethodno održanih zajedničkih sektorskih pododbora, na kojima je detaljno razmatrano stanje i napredak ostvaren u usklađivanju s pravnom tekovinom EU, kao i operativni zaključci, koji se odnose na napredak koji je Crna Gora ostvarila na planu institucionalnih, zakonodavnih, političkih i ekonomskih reformi, uz prateći plan aktivnosti.

Važno je napomenuti da su, tokom 2014. godine, održane sve redovne godišnje sjednice sedam pododbora, kao i dva sastanka Posebne grupe za reformu javne uprave.

U skladu s predloženom agendom, na sastanku će biti diskutovana pitanja iz sljedećih oblasti:

1. Politički kriterijumi, poglavlja 23 i 24

- *Izveštaj o aktivnostima nakon usvajanja Izveštaja o napretku Evropske komisije od oktobra 2014. godine*
- *Status u poglavljima 23 i 24*
- *Reforma javne uprave*
- *Mehanizmi za monitoring post-vizne liberalizacije*

U okviru ove tačke, crnogorsku delegaciju predstavljaje Branka Lakočević, generalna direktorka Direktorata za pravosuđe, rukovoditeljka Grupe 5 i Podgrupe 23, Mira Cerović, savjetnica ministra unutrašnjih poslova, šefica Radne grupe za pregovaračko poglavlje 24, Jadranka Vojinović, državna sekretarka Ministarstva unutrašnjih poslova i rukovoditeljka Posebne grupe za reformu javne uprave i Bojan Bugarin, predstavnik MUP-a.

2. Ekonomski kriterijumi, finansijska i statistička pitanja

- *Izveštaj o aktivnostima nakon usvajanja Izveštaja o napretku Evropske komisije od oktobra 2014. godine*

- *Status u vezi sa smjernicama Savjeta ECOFIN-a iz maja 2014. i Nacionalnim programom ekonomskih reformi 2015*
- *Aktivnosti realizovane u skladu sa glavnim operativnim zaključcima sa sastanka Podobora održanog 19. XI 2014. s akcentom na:*
 - o Ekonomske i monetarne politike*
 - o Statistika*
 - o Sloboda kretanja kapitala*
 - o Finansijski nadzor*

U okviru ove tačke, crnogorsku delegaciju predstavljaće Iva Vuković, v.d. generalne direktorke za ekonomsku politiku i razvoj u Ministarstvu finansija i rukovoditeljka Podgrupe 17 i Ana Vlahović, savjetnica viceguvernera Centralne banke Crne Gore.

3. Unutrašnje tržište i konkurencija

- *Aktivnosti realizovane u skladu sa glavnim operativnim zaključcima sa sastanka Podobora održanog 12. V 2014.:*
 - o Javne nabavke*
 - o Zaštita potrošača i zdravlja: pravno usklađivanje i administrativni kapacitet*
 - o Konkurencija: KAP*

U okviru ove tačke, crnogorsku delegaciju predstavljaće Zoran Perišić, generalni direktor za unutrašnje tržište i konkurenciju u Ministarstvu ekonomije i rukovodilac Radne grupe 3, Jovo Rabrenović, generalni direktor za razvoj nacionalnog brenda i zaštitu potrošača, Slavojka Šuković, samostalni savjetnik u Ministarstvu zdravlja, Goran Nikolić, načelnik Direkcije za industrijski razvoj u Ministarstvu ekonomije i rukovodilac Podgrupe 6, Šefika Kurtagić, samostalna savjetnica u Ministarstvu finansija, zamjenica rukovodioca Podgrupe 8, Maša Vučinić, samostalna savjetnica u Ministarstvu finansija i Bojan Paunović, predstavnik Ministarstva finansija u Misiji Crne Gore pri EU.

4. Trgovina, industrija, carine i porezi

- *Aktivnosti realizovane u skladu sa glavnim operativnim zaključcima sa sastanka Podobora održanog 3. VII 2014. s akcentom na:*
 - o Slobodu kretanja roba*
 - o Industrijsku politiku*
 - o Pitanja oporezivanja, akcize: usaglašavanje, administrativni kapaciteti i IT*
 - o Carine: usaglašavanje, administrativni kapaciteti i IT*

U okviru ove tačke, crnogorsku delegaciju predstavljaje Goran Šćepanović, generalni direktor za multilateralnu i regionalnu trgovinsku saradnju i ekonomske odnose sa inostranstvom u Ministarstvu ekonomije, Goran Nikolić, načelnik Direkcije za industrijski razvoj u Ministarstvu ekonomije i rukovodilac Podgrupe 6 i Mitar Bajčeta, načelnik Direkcije za carinski sistem i carinsku politiku u Ministarstvu finansija i rukovodilac Podgrupe 29.

5. Saobraćaj, životna sredina, energetika i regionalni razvoj

- *Aktivnosti realizovane u skladu sa glavnim operativnim zaključcima sa sastanka Podbora održanog 7-8. X 2014. s akcentom na:*
 - o *Zaštitu životne sredine i klimatske promjene*
 - o *Saobraćaj*
 - o *Energetiku*
 - o *Regionalnu politiku*

U okviru ove tačke, crnogorsku delegaciju predstavljaje Ivana Vojinović, generalna direktorka za životnu sredinu i klimatske promjene u Ministarstvu održivog razvoja i turizma, rukovoditeljka Grupe 7 i Podgrupe 27, Nusret Canović, savjetnik u Ministarstvu saobraćaja i pomorstva, Nebojša Radonjić, predstavnik Ministarstva pomorstva i saobraćaja u Misiji Crne Gore pri EU i Aleksandar Andrija Pejović, državni sekretar za evropske integracije i glavni pregovarač.

6. Poljoprivreda i ribarstvo (uključujući bezbjednost hrane)

- *Aktivnosti realizovane u skladu sa glavnim operativnim zaključcima sa sastanka Podbora održanog 14. X 2014.*
- *Pripreme za sprovođenje pravne tekovine u vezi sa poljoprivredom, bezbjednošću hrane i ribarstvom*
- *Pripreme za IPARD*

U okviru ove tačke, crnogorsku delegaciju predstavljaje Danijela Stolica, generalna direktorka za poljoprivredu i ribarstvo u Ministarstvu poljoprivrede i ruralnog razvoja i zamjenica rukovodioca Grupe 2.

7. Inovacije, informaciono društvo i socijalna politika

- *Aktivnosti realizovane u skladu sa glavnim operativnim zaključcima sa sastanka Podbora održanog 9-10. IV 2014. s akcentom na:*
 - o *Informaciono društvo i medije (pravno usklađivanje i sprovođenje; administrativni kapacitet, uključujući nezavisnost i nadležnosti regulatornih organa)*

- *Socijalnu politiku i zapošljavanje (pravno usklađivanje i sprovođenje; socijalni dijalog; politika zapošljavanja; socijalna inkluzija)*

U okviru ove tačke, crnogorsku delegaciju predstavljaje Ružica Mišković, savjetnik u Ministarstvu za informaciono društvo i telekomunikacije, rukovodilac Podgrupe 10, Tijana Prelević, samostalna savjetnica u Ministarstvu rada i socijalnog staranja i zamjenica rukovodioca Podgrupe 19, Slađana Pešić, samostalna savjetnica u Ministarstvu rada i socijalnog staranja i zamjenica sekretarke Podgrupe 25 i Ivana Šućur, predstavnik Ministarstva rada i socijalnog staranja u Misiji Crne Gore pri EU.

8. Finansijska pomoć

- *Instrument pretpristupne pomoći: Trenutno stanje i proces decentralizacije upravljanja pomoći EU*

U okviru ove tačke, crnogorsku delegaciju predstavljaje ambasador Aleksandar Andrija Pejović, državni sekretar za evropske integracije i glavni pregovarač.

9. Horizontalna pitanja po Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju

- *Izmjena SSP-a shodno pristupanju Hrvatske Evropskoj uniji (predstoji ratifikacija od strane Crne Gore)*
- *Izmjena Protokola 3 o pravilu porijekla (Regionalna Konvencija o pan-euro-mediterranskim preferencijalnim pravilima o porijeklu)*
- *Razmatranje bilateralnih sporazuma na osnovu člana 15 SSP-a ("Saradnja sa drugim zemljama koje su potpisale Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju")*

U okviru ove tačke, crnogorsku delegaciju predstavljaje ambasador Aleksandar Andrija Pejović, državni sekretar za evropske integracije.

III Značaj učešća crnogorske delegacije na drugom sastanku Odbora za stabilizaciju i pridruživanje, Brisel, 4. XII 2014.

Učešće zvaničnika Crne Gore na IV sastanku Odbora za stabilizaciju i pridruživanje, koji će se održati u Briselu, 4. XII 2012, biće još jedna prilika za dalju promociju napretka i rezultata Crne Gore u procesu evropskih i evro-atlantskih integracija.

IV Sastav delegacije

Delegaciju će predvoditi ambasador *Aleksandar Andrija Pejović*, državni sekretar za evropske integracije, a u delegaciji će biti i:

1. *Branka Lakočević, Ministarstvo pravde*
2. *Jadranka Vojinović, Ministarstvo unutrašnjih poslova*
3. *Mira Cerović, Ministarstvo unutrašnjih poslova*
4. *Bojan Bugarin, Ministarstvo unutrašnjih poslova*
5. *Iva Vuković, Ministarstvo finansija*
6. *Šefika Kurtagić, Ministarstvo finansija*
7. *Maša Vučinić, Ministarstvo finansija*
8. *Mitar Bajčeta, Ministarstvo finansija*
9. *Ana Vlahović, Centralna banka Crne Gore*
10. *Zoran Perišić, Ministarstvo ekonomije*
11. *Jovo Rabrenović, Ministarstvo ekonomije*
12. *Goran Nikolić, Ministarstvo ekonomije*
13. *Goran Šćepanović, Ministarstvo ekonomije*
14. *Slavojka Šuković, Ministarstvo zdravlja*
15. *Ivana Vojinović, Ministarstvo održivog razvoja i turizma*
16. *Danijela Stolica, Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja*
17. *Ružica Mišković, Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije*
18. *Tijana Prelević, Ministarstvo rada i socijalnog staranja*
19. *Sladana Pešić, Ministarstvo rada i socijalnog staranja,*
20. *Tamara Srzentić, Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija*
21. *Nusret Canović, Ministarstvo saobraćaja i pomorstva*
22. *Ivana Šućur, predstavnica Ministarstva rada i socijalnog staranja, Misija Crne Gore pri EU*
23. *Nebojša Radonjić, predstavnik Ministarstva ekonomije, Misija Crne Gore pri EU*
24. *Bojan Paunović, predstavnik Ministarstva finansija, Misija Crne Gore pri EU*

Troškove učešća delegacije snosiće Ministarstva.

PREDLOG ZAKLJUČAKA

1. **Vlada Crne Gore je na sjednici od _____ 2014. godine razmotrila i utvrdila Platformu za učešće crnogorske delegacije na IV sastanku Odbora za stabilizaciju i pridruživanje (sa Prilogom), koji će se održati u Briselu, Belgija 4. XII 2014. godine.**

- 2. Zadužuje se Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija da izvijesti Vladu o zaključcima IV sastanka Odbora za stabilizaciju i pridruživanje.**

Crna Gora
Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija

PREDLOG

P R I L O G uz platformu
za učešće crnogorske delegacije na IV sastanku Odbora za stabilizaciju i
pridruživanje (na uvid)
Brisel, 4. XII 2014.

Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju između Evropskih zajednica i njihovih država članica, s jedne strane i Republike Crne Gore s druge strane (u daljem tekstu: SSP), potpisan je 15. X 2007, a stupio na snagu 1. V 2010. okončanjem procesa ratifikacije.

U cilju informisanja Evropske komisije o najvažnijim rezultatima aktuelnog reformskog procesa u Crnoj Gori, formiran je Odbor za stabilizaciju i pridruživanje, sastavljen od predstavnika Evropskog savjeta i predstavnika Evropske komisije, s jedne strane, i predstavnika Vlade Crne Gore, koji predstavlja ključno tijelo koje se bavi sprovođenjem Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, posredstvom sedam formiranih sektorskih pododbora i Posebne grupe za reformu javne uprave, koja se bavi pitanjima reforme državne administracije u kontekstu pristupnog procesa.

IV sastanak Odbora za stabilizaciju i pridruživanje održaće se u Briselu, 4. XII 2014. Na sastanku će biti razmotreni rezultati aktivnosti s prethodno održanih zajedničkih pododbora - na kojima je detaljno razmatrano stanje i napredak ostvaren u usklađivanju s pravnom tekovinom EU - kao i operativni zaključci tih sastanaka i odnosni plan aktivnosti, koji se tiču napretka koji je Crna Gora ostvarila na planu institucionalnih, zakonodavnih, političkih i ekonomskih reformi.

Materijal za sastanak Odbora za stabilizaciju i pridruživanje pripremila je Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija, u saradnji sa Ministarstvom pravde, Ministarstvom unutrašnjih poslova, Ministarstvom finansija, Centralnom bankom Crne Gore, Zavodom za statistiku, Ministarstvom ekonomije, Ministarstvom poljoprivrede i ruralnog razvoja, Ministarstvom za informaciono društvo i telekomunikacije, Ministarstvom održivog razvoja i turizma, Ministarstvom rada i socijalnog staranja, Ministarstvom saobraćaja i pomorstva, Ministarstva zdravlja i ostalim institucijama uključenim u rad relevantnih Pododbora. Materijal, pripremljen po tačkama dnevnog reda IV sastanka Odbora za stabilizaciju i pridruživanje, sadrži ažurirane informacije za period koji je dnevnim redom predviđen kao izvještajni period, a u vezi sa sprovođenjem Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju.

POLITIČKI KRITERIJUMI, POGLAVLJA 23 I 24

- **Izveštaj o aktivnostima nakon usvajanja Izveštaja o napretku Evropske komisije od oktobra 2014.**

Status u dijelu usvajanja 5 prioritetnih akata:

Zakon o finansiranju političkih partija: Vlada je 18. IX 2014. usvojila radnu verziju Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja i dostavila je Radnoj grupi Skupštine, shodno zahtjevu te radne grupe, kao osnovu za dalji rad na pripremi i donošenju ovog zakona. Radna grupa je održala 17 sjednica i razmotrila je u cjelosti Radnu verziju zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja. Rasprava o Predlogu zakona je započeta na plenarnoj sjednici Skupštine 25. XI 2014. a usvajanje se očekuje do 15. XII 2014.

Zakon o lobiranju: Vlada je 23. X 2014. utvrdila Predlog zakona i istog dana ga uputila Skupštini na usvajanje po ubrzanoj proceduri. Ovim zakonom se uređuju uslovi, način i procedure vezane za djelatnost lobiranja. Sprovođenje zakona će biti u nadležnosti Uprave za antikorupcijsku inicijativu, a od 1. I 2016. u nadležnosti nove Agencije za antikorupciju. Uzeta su u obzir osnovna načela iz Konvencije Ujedinjenih nacija protiv korupcije, drugih međunarodnih instrumenata iz ove oblasti kao i uporedna zakonodavna i praktična rješenja evropskih zemalja. Rasprava o Predlog zakona je započeta na plenarnoj sjednici Skupštine 25. XI 2014, a očekuje se usvajanje do 15. XII 2014.

Zakon o sprječavanju korupcije: Zakon je upućen Evropskoj komisiji na mišljenje i dobijeni su prvi komentari. Vlada je utvrdila Predlog zakona na sjednici od 6. XI 2014. Takođe, na istoj sjednici utvrđen je i Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o sprječavanju sukoba interesa. Skupština je razmotrila Predlog zakona o lobiranju na plenarnoj sjednici 11. XI 2014. a rasprava Predlog zakona o izmjenama i dopunama zakona o sprečavanju sukoba interesa je započeta na plenarnoj sjednici 25. XI 2014. Oba zakona bi trebalo da se usvoje do 15. XII 2014.

Zakon o specijalnom tužilaštvu: Zakon je upućen Evropskoj komisiji na mišljenje i dobijeni su prvi komentari. U Podgorici je 27. X 2014. održan sastanak s predstavnicima Venecijanske komisije, na kojem se, između ostalog, raspravljalo i o Nacrtu zakona o Specijalnom tužilaštvu. Crnogorska strana je 25. XI 2014. dobila preliminarno mišljenje VK, i nakon što se tekst zakona doradi, biće prosljeđen EK. Preliminarno mišljenje Venecijanske komisije se očekuje do kraja novembra. Donošenje zakona planirano je do 15. XII 2014.

Etički kodeks poslanika: Nacrt etičkog kodeksa poslanika, koji je pripremila Radna grupa za izradu etičkog kodeksa poslanika, je na dnevnom redu sjednice Skupštine 25. XI 2014. Njegovo usvajanje se očekuje do 15. XII 2014.

Izorno zakonodavstvo

U okviru izmjene izbornog zakonodavstva kroz rad Radne grupe za vraćanje povjerenja u izborni proces donijeti su Zakon o biračkom spisku, Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o finansiranju političkih partija, Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o ličnoj

karti, Zakon o izmjeni Zakona o lokalnoj samoupravi i Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o izboru odbornika i poslanika. Vlada je 11. IX 2014. opredijelila dodatna sredstva u iznosu od 1.365.000 eura za punu implementaciju izbornog zakonodavstva (elektronska identifikacija birača), od čega će 200.000 eura biti izdvojeno ove godine.

Nova Državna izborna komisija je izabrana 8. X 2014.

Sloboda izražavanja i sloboda medija

Što se tiče ovogodišnjih slučajeva nasilja nad novinarima, crnogorski organi za sprovođenje zakona su sproveli opsežne aktivnosti koje su rezultirale njihovim brzim rješavanjem: u slučaju bombaškog napada na zgradu Vijesti, 8. III 2014. su uhapšena dva osumnjičena lica, a suđenje je počelo 2. VII 2014; u slučaju napada na novinarku Dana, šest osoba je uhapšeno 28. III 2014, a suđenje je počelo 30. IV 2014; u slučaju napada na T. S., osumnjičeni su uhapšeni 17. VII 2014. Takođe, u slučaju paljenja vozila Vijesti od 12. II 2014, 12. IX 2014. su podnijete optužnice protiv dva policijska službenika, koji nijesu uspjeli da zaštite imovinu ovog dnevnog lista dok su bili na dužnosti. Za posljednjih 8 mjeseci nije registrovan nijedan novi slučaj nasilja nad novinarima.

▪ **Status u poglavljima 23 i 24**

Adaptacija Akcionih planova

U toku je rad na adaptaciji Akcionih planova za 23 i 24. poglavlje, koji su rađeni u skladu sa preporukama Evropske komisije iz Izvještaja o napretku za 2014. kao i u skladu sa privremenim mjerilima. Mjere u Akcionom planu biće jasnije definisane upravo u cilju ispunjenja navedenih preporuka i usklađivanja sa rokovima za potrebe ispunjenja privremenih mjerila. Dosadašnje sprovođenje odvijalo se u velikom broju mjera utvrđenom dinamikom. Iako postoje određeni izazovi u realizaciji mjera, adaptacija Akcionog plana je omogućila sagledavanje pravca u kojem treba raditi izmjene, kako bi realizacija bila kvalitetnija i efikasnija. Fokus revizije bili su rokovi kod pojedinih mjera, konkretnije definisanje indikatora rezultata i uticaja, ali i preformulacija samih mjera, kao i uvođenje podmjera gdje je bilo moguće.

Poglavlje 23

Prema posljednjem kvartalnom izvještaju do 30. IX 2014. o realizaciji mjera iz AP 23 od ukupno 270 dospjelih mjera, 47 je realizovano, 113 se realizuje kontinuirano, 48 je djelimično realizovano i 62 mjere nisu realizovane.

Realizacija po oblastima:

- **Pravosuđe**: dospjelo 76 mjera, realizovano 25, kontinuirano se realizuje 23, 11 je djelimično realizovano i 17 mjera nije realizovano;
- **Borba protiv korupcije**: dospjele 82 mjere, realizovano 7, kontinuirano se realizuje 44, 17 je djelimično realizovano i 14 mjera nije realizovano;
- **Ljudska prava**: dospjele 94 mjere, realizovano 15, kontinuirano se realizuje 43, 18 je djelimično realizovano i 18 mjera nisu realizovane;

- Saradnja sa NVO: dospjelo 18 mjera, kontinuirano se realizuju 3, djelimično su realizovane 2 mjere i 13 mjera nije realizovano.

Pravosuđe

Do kraja 2014. očekuje se i usvajanje izmjena i dopuna **organizacionih zakona iz oblasti pravosuđa: Zakona o Sudskom savjetu i pravima i dužnostima sudija, Zakona o sudovima, Zakona o državnom tužilaštvu i Zakona o Ustavnom sudu**. Nacrti zakona su pripremljeni od strane radnih grupa koje su činili predstavnici Ministarstva pravde, Sudskog i Tužilačkog savjeta, Vrhovnog suda, Vrhovnog državnog tužilaštva i Ustavnog suda. Takođe, bio je upućen javni poziv nevladinim organizacijama za učešće u radnoj grupi koje se nisu prijavile za učešće. Tokom rada na zakonima obezbijedena je podrška Evropske komisije kroz učešće eksperta iz Italije, Slovenije i Hrvatske. Takođe, organizovana je i javna rasprava radi upoznavanja stručne i laičke javnosti s najznačajnijim novinama zakona. Zakoni su upućeni Venecijanskoj komisiji na mišljenje. Venecijanska komisija je dala mišljenje na Nacrt zakona o Ustavnom sudu, a 25. XI 2014. je dala i preliminarno mišljenje na Zakon o državnom tužilaštvu. Očekujemo mišljenja na Nacrt zakona o sudovima, Nacrt zakona o pravima i dužnostima sudija i Sudskom savjetu. Ovi zakoni treba da pruže garancije za najviši nivo institucionalne i personalne nezavisnosti sudstva i državnog tužilaštva, s obzirom na to da je nezavisno pravosuđe od strateške važnosti za ostvarivanje interesa Crne Gore u daljem procesu evropskih integracija i opšte društvene demokratizacije.

Zakon o sudovima donosi najznačajnije novine u pogledu uvođenja u sudski sistem sudova za prekršaje imajući u vidu činjenicu da se prekršajni postupak vodi od strane upravnih tijela i potrebu da se sudska zaštita u ovim postupcima obezbijedi kroz postupanje i odlučivanje nezavisnih i nepriistrasnih sudija za prekršaje. Nacrt zakona predviđa tri suda za prekršaje s područnim jedinicama i jedan žalbeni sud za prekršaje. Ovakvo određenje je posljedica činjenice da se reforma prekršajnog sistema sprovodi već duži niz godina.

Zakon o pravima i dužnostima sudija i Sudskom savjetu i Zakon o državnom tužilaštvu predviđaju uspostavljanje jedinstvenog sistema izbora sudija i državnih tužilaca na nivou države na osnovu postupka koji je transparentan i zasnovan na zaslugama, uspostavljanja periodičnog ocjenjivanja rada sudija i državnih tužilaca, uvođenja sistema napredovanja na osnovu rezultata rada i uređenja postupka trajnog upućivanja na dobrovoljnoj osnovi, disciplinske odgovornosti sudija i državnih tužilaca zansovanog na principu proporcionalnosti između disciplinskog prekršaja i disciplinske sankcije. U pogledu odredaba o organizaciji i načinu izbora Sudskog savjeta, Nacrt zakona je preuzeo važeće odredbe koje su usaglašene sa izmjenama Ustava, a koje su i u praksi provjerene iz razloga što je izvršena procedura izbora članova Sudskog savjeta iz reda sudija i iz reda uglednih pravnika, kao i predsjednika Sudskog savjeta. Ovim odredbama ispoštovana je ustavna odredba da budu zastupljeni svi nivoi sudova kao i da se iz reda sudija osnovnog suda obezbijedi obavezno članstvo jednom članu po principu proporcionalnosti. Takođe, odredbe o organizaciji i izboru članova Tužilačkog savjeta su preuzete iz važećeg zakona, imajući u vidu činjenicu da su usaglašene s Ustavom izmjenama iz septembra prošle godine, kao i činjenicu da je u skladu s njima sproveden postupak izbora članova Tužilačkog svajeta iz reda državnih tužilaca i iz reda uglednih pravnika.

Zakon o Specijalnom državnom tužilaštvu je posebno značajan s aspekta što uspješnije i organizovanije borbe protiv organizovanog kriminala i korupcije. Ovim zakonom smo predvidjeli postupak imenovanja Glavnog specijalnog tužioca i specijalnih tužilaca iz reda državnih tužilaca, nadležnosti Specijalnog tužilaštva i posebno značajan odnos sa Upravom policije, Upravom carina, Poreskom upravom i Upravom za sprječavanje pranja novca i terorizma.

Zakon o Ustavnom sudu značajno unapređuje objektivnost rada Ustavnog suda, a naročito se unapređuju odredbe o postupku apstraktne kontrole zakona i drugih propisa i odredbe o postupku po ustavnoj žalbi gdje se preciznije uređuje da se ustavna žalba može izjaviti i u slučaju kad je do povrede ljudskog prava ili slobode došlo radnjom, odnosno činjenjem ili nečinjenjem državnog organa.

U toku je rad na novom **Zakonu o edukaciji u pravosuđu** koji će biti do kraja godine u formi nacрта. Ovim zakonom se mijenja status Centra za edukaciju nosilaca pravosudnih funkcija u samostalnu instituciju, kao i značajno unapređuje inicijalna i kontinuirana obuka sudija i državnih tužilaca u skladu s izmjenama koje su prethodno navedene u setu organizacionih zakona. Planirano je usvajanje ovog zakona u II kvartalu 2015. godine.

Novine u pogledu nacionalnih strateških dokumenata:

Strategija reforme pravosuđa 2014-2018 usvojena je 3. IV 2014, a Akcioni plan za implementaciju Strategije 2014-2016, usvojen je 31. VII 2014. Vlada je 9. X 2014. obrazovala **Savjet za praćenje implementacije Strategije i Akcionog plana.**

Strategija reforme pravosuđa dominantno se oslanja na mjere iz Akcionih planova za poglavlje 23 i 24 pregovora Crne Gore i EU. Pored područja reformi koja su opisana u akcionim planovima za poglavlja 23 i 24, Strategija se odnosi i na druga područja reformi u sektoru pravosuđa. Strateški ciljevi predviđeni Strategijom su: jačanje nezavisnosti, nepristrasnosti i odgovornosti pravosuđa; jačanje efikasnosti pravosuđa; crnogorsko pravosuđe kao dio evropskog pravosuđa; jačanje dostupnosti, transparentnosti i javnog povjerenja u pravosuđe; kao i razvoj pravosudnih institucija i drugih institucija u funkciji pravosuđa.

Akcionim planom za implementaciju Strategije reforme pravosuđa za period 2014-2016 utvrđuju se mjere, aktivnosti, indikatori rezultata i uticaja, rokovi, nadležni organi i izvori finansiranja potrebni za sprovođenje strateških smjernica definisanih Strategijom reforme pravosuđa 2014-2018.

Kontrolu realizacije mjera iz Akcionog plana vrši Savjet i Operativni tim. Savjet čine ministar pravde, predsjednik Vrhovnog suda, Vrhovni državni tužilac, predsjednik Sudskog i Tužilačkog savjeta, generalni direktor direktorata za pravosuđe, predsjednici Advokatske komore, Notarske komore i Komore javnih izvršitelja. Savjet ima sekretara koji rukovodi Operativnim timom. Operativni tim obavlja zadatke u prikupljanju i obradi podataka i pripremi izvještaja nadležnih organa kao i druge administrativno-tehničke poslove. Sve institucije koje dostavljaju izvještaje Operativnom timu, imenuju kontakt osobe odgovorne za prikupljanje podataka u okviru svoje institucije.

U vezi s preporukama o uspostavljanju pouzdane i dosljedne pravosudne statistike, Radna grupa za izradu Uputstva o postupcima, metodama i rokovima za prikupljanje statističkih

podataka u skladu sa CEPEJ smjernicama, izradila je Nacrt uputstva koji će biti predstavljen na stručnoj raspravi.

Takođe, Radna grupa koja je oformljena za sprovođenje Studije mjerenja opterećenosti sudija počela je sa radom. Do sada su održana dva sastanka i pripremljen je Nacrt metodologije od strane eksperta angažovanog uz podršku EU RoL projekta.

Ministarstvo pravde je u oktobru organizovalo ispit za kandidate za javne izvršitelje, a 10. X 2014. je objavljen konkurs za imenovanje javnih izvršitelja. Odluka o imenovanju novih javnih izvršitelja, očekuje se uskoro.

U pogledu povjeravanja ostavinskih predmeta notarima od strane osnovnih sudova, Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o vanparničnom postupku, koji predstavlja osnov za ovu aktivnost, nalazi se u skupštinskoj proceduri.

Poglavlje 24

Prema **Drugom kvartalnom izvještaju o realizaciji mjera iz Akcionog plana za poglavlje 24** za period jul-septembar 2014, od ukupno dospjelih 110 mjera, realizovano je ili se realizuje u kontinuitetu 77 mjera (70%), djelimično realizovane 23 mjere (21%), a nerealizovanih je 10 mjera (9%).

Migracije

U novembru je pripremljena **sveobuhvatna Analiza sistema legalnih migracija u Crnoj Gori**, koja obuhvata zakonodavni i institucionalni okvir, administrativne kapacitete i tehničku opremljenost, te identifikuje probleme i finansijske potrebe i preporuke za potpuno zakonodavno, institucionalno, administrativno i tehničko usklađivanje sa propisima i standardima EU u ovoj oblasti.

U **Prihvatištu za strance** u periodu od otvaranja do 1. XI 2014. je smješteno 30 stranih državljana i to: 8 državljana R.Srbije, 6 državljana Sirije, 3 državljana BiH, 2 državljana R.Kosova, 2 državljana Maroka, 1 državljanin Eritreje, 1 državljanin Azerbejdžana, 1 državljanin Pakistana, 1 državljanin R.Hrvatske, 1 državljanin Avganistana, 1 državljanin Bugarske, 1 državljanin Alžira, 1 državljanin Tunisa i 1 državljanin Kine.

Azil

Tokom prvih 10 mjeseci 2014, **Centar za tražioce azila** je zbrinuo ukupno **998 lica**, od toga je 119 žena, 52 maloljetna lica, 3 lica koja su dobila dodatnu zaštitu i 1 lice je dobilo status izbjeglice. U istom periodu, u alternativnom smještaju je smješteno 92 lica.

Centar za tražioce azila kontinuirano nastavlja da obezbjeđuje prijemne uslove za pripadnike ranjivih grupa.

Vizna politika

Nastavljen je **trend smanjenja broja izdatih viza na graničnim prelazima**. Tako je broj izdatih viza 2012. bio- 84 ("B" vize (pomorske) – 71; "B" vize – 3; "C" vize – 10); 2013 – 15 ("B" vize (pomorske) –13; "C" vize – 2); a u toku prvih 10 mjeseci 2014. je izdato 18 viza ("B" vize (pomorske) –15; "C" vize – 3).

Vanjske granice i Šengen

Nakon sprovedene tenderske procedure i izbora partnera, 1. XI 2014. otpočeo s realizacijom projekat ***Podrška usvajanju pravne tekovine iz oblasti Šengen***, čiji je cilj usaglašavanje crnogorskog zakonodavstva s relevantnim djelovima šengenske pravne tekovine do pristupanja EU. Šengenski akcioni plan će sadržati Mapu puta po pitanju koraka koji su neophodni kako bi se domaće zakonodavstvo uskladilo sa šengenskom pravnom tekovinom u sljedećim oblastima: granična kontrola, vize, migracije, policijska saradnja, pravosudna saradnja, Šengenski informacioni sistem i zaštita podataka o ličnosti.

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine potvrdilo je 6. XI 2014. **Predlog Sporazuma o državnoj granici između Crne Gore i Bosne i Hercegovine** kojom se definiše državna granica koja će na terenu biti obilježena u roku od tri godine od stupanja na snagu ugovora.

Kontinuirano se organizuju **zajedničke patrole na zelenoj graničnoj liniji**. Tokom prvih 10 mjeseci 2014, broj zajedničkih patrola je bio sljedeći: sa Albanijom –166; sa Bosnom i Hercegovinom – 302; sa Srbijom – 265.

Pravosudna saradnja u građanskim i privrednim stvarima

Izrađena **analiza postojećeg nacionalnog zakonodavstva** u cilju procjene stepena usklađenosti s pravnom tekovinom EU i dostavljena Evropskoj komisiji. Delegacija Crne Gore je održala sastanak u Briselu 14. i 15. X 2014. sa ekspertima DG JUSTICE povodom daljih aktivnosti na planu harmonizacije zakonodavstva na osnovu preporuka iz analize.

Ekspertska misija delegacije EUROJUST-a organizovana je 20. i 21. X 2014. Predstavnici **EUROJUST**-a su se upoznali sa ostvarenim rezultatima u realizaciji preporuka ka potpisivanju sporazuma Crne Gore i EUROJUST-a.

Policijska saradnja i borba protiv organizovanog kriminala

Nakon potpisivanja Sporazuma o operativnoj i strateškoj saradnji između Crne Gore i **EUROPOL**-a u septembru 2014, Crna Gora je nastavila s neophodnim aktivnostima u cilju stupanja na snagu ovog sporazuma. Planirano je da Sporazum bude ratifikovan početkom 2015. u Skupštini Crne Gore, da bi zatim obavještenjem EUROPOL-a posredstvom diplomatskih kanala stupio na snagu. Nakon stupanja na snagu, biće upućen crnogorski oficir za vezu pri EUROPOL-u, čime će se dodatno unaprijediti razmjena operativnih podataka kako sa EUROPOL-om, tako i sa partnerskim službama drugih zemalja.

Utvrđen je **Nacrt zakona o oduzimanju imovine stečene krivičnim djelom**. Utvrđen je **Nacrt Zakona o izmjenama i dopunama Zakonika o krivičnom postupku** i završena javna rasprava na temu istog. Novim zakonskim rješenjima u ovoj oblasti će se osigurati efektivna zaplijena, oduzimanje i upravljanje imovinom stečenom kriminalom, što će u konačnoj liniji doprinijeti povećanju broja zaplijena i oduzimanja.

Predlog **Zakona o oružju** je utvrđen 27. XI 2014, nakon čega će zakon u skraćenoj proceduri biti usvojen u Skupštini Crne Gore.

Saradnja u oblasti droga

Aktivnosti i mjere na sprečavanju i suzbijanju krijumčarenja i zloupotreba opojnih droga su i u toku prvih 10 mjeseci 2014. bile primarno usmjerene na otkrivanje organizovanih

kriminalnih grupa koje djeluju na nacionalnom i međunarodnom nivou kao i na smanjenju dostupnosti droga na ilegalnom tržištu.

U periodu 1. I – 1. XI 2014. na području Crne Gore otkriveno je 157 krivičnih djela u vezi s opojnim drogama (neovlašćene proizvodnje i stavljanja u promet opojnih droga i krivična djela omogućavanje uživanja opojnih droga). Zbog osnovane sumnje da su počinili ova krivična djela nadležnom tužiocu podnijeto je **126 krivičnih prijava** kojima je obuhvaćeno **157 lica**.

U istom periodu, ukupno je **pronađeno i oduzeto 976,9 kg opojnih droga**, od čega: marihuana - 742,5 kg, kokain – 227,9 kg, heroin – 1,7 kg, sintetičke droge – 0,5 kg; ostalo – farmaceutski proizvodi 4,2 kg. Uporedni prikaz 2012. i 2013. pokazuje trend povećanja zaplijene droge na teritoriji Crne Gore u iznosu od **30 procenata**.

U toku 2014. nastavljena je veoma intenzivna saradnja s međunarodnim partnerima, kroz razmjenu operativnih informacija, sprovođenje zajedničkih istraga i realizaciju predmeta i policijskih akcija usmjerenih na razotkrivanje i procesuiranje organizovanih kriminalnih grupa koje djeluju na nacionalnom i međunarodnom nivou. Održano je 38 operativnih sastanaka u zemlji i inostranstvu sa predstavnicima policijskih službi Kraljevine Holandije, britanske Agencije SOCA, R. Hrvatske, Federacije BiH, R. Albanije, R. Slovenije, Kraljevine Belgije, SR Njemačke, Australije, Južnoafričke Republike, te sa predstavnicima EUROPOL-a, Kancelarije DEA u Rimu i SELEC Centra iz Bukurešta.

Pripadnici Uprave carina u luci Bar su 4. VI 2014. u kontejneru koji je stigao iz Ekvadora, a bio namijenjen firmi u Albaniji, otkrili rekordno veliku količinu **od 227,8 kilograma opojne droge kokaina**, čija tržišna vrijednost iznosi više od 12 i po miliona eura.

▪ **Reforma javne uprave**

Strategija reforme javne uprave u crnoj gori (AURUM)

Vlada je 26. XII 2013. usvojila Izvještaj o realizaciji aktivnosti iz Okvirnog akcionog plana AURUM-a za period 2011-2013. i Akcioni plan za period 2014-2015. **Realizacija aktivnosti prepoznatih Akcionim planom za sprovođenje AURUM-a za period 2014-2015. u oblastima državne uprave i lokalne samouprave su u sljedećoj fazi:**

Normativni okvir

Skupština je 14. IV 2014. donijela **Zakon o budžetu i fiskalnoj odgovornosti** ("Sl. list Crne Gore", br. 20/14), kojim je u Ministarstvu finansija uspostavljena budžetska inspekcija, za vršenje inspekcijskog nadzora nad sprovođenjem ovog zakona i propisa donijetih na osnovu zakona. Poslove inspekcijskog nadzora vrši budžetski inspektor kod potrošačkih jedinica, opština i drugih subjekata javnog sektora u skladu sa ovim zakonom.

U skladu sa Zakonom o budžetu i fiskalnoj odgovornosti, definisan je srednjoročni budžetski okvir kroz usvajanje dva strateška dokumenta. Glavni strateški dokument je Fiskalna strategija koju je predložila Vlada, a donijela Skupština, na početku mandata Vlade za trajanje svog mandata (4 godine). Ovaj dokument definiše glavne fiskalne ciljeve koje treba postići u srednjoročnom periodu i predstavlja osnovu za srednjoročno i godišnje planiranje fiskalnih politika. Fiskalna strategija će po prvi put biti usvojena nakon

formiranja sljedeće Vlade. U skladu s Fiskalnom strategijom i definisanim srednjoročnim fiskalnim ciljevima, Vlada usvaja godišnje Smjernice fiskalne politike, koja se odnosi na period od tri godine i sadrži: srednjoročne strateške ciljeve ekonomske i fiskalne politike, osnovne makroekonomske i fiskalne pokazatelje i projekcije, gornju granicu potrošnje, nivo bruto zarada i ostalih ličnih primanja, rashode za penzijsko i invalidsko osiguranje, i ostale izdatke za socijalnu zaštitu.

Skupština je 25. VII 2014. donijela **Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru**, kojim je izvršeno pravno tehničko poboljšanje u pogledu sprovođenja planiranih aktivnosti u uspostavljanju i razvoju sistema finansijskog upravljanja u javnom sektoru, smanjenje broja godina radnog iskustva kao uslova za obavljanje poslova unutrašnje revizije, priznavanje sertifikata ovlaštenog unutrašnjeg revizora u javnom sektoru, prema odgovarajućem međunarodnom ili drugom programu u skladu sa posebnim propisom koji je ekvivalentan programu utvrđenim zakonom i uređivanje koordinacije aktivnosti jedinica za unutrašnju reviziju u subjektima javnog sektora na provođenju horizontalne revizije nacionalnih sredstava i revizije EU fondova.

Zakon o elektronskoj upravi donijet je 7. VIII 2014. kojim su stvoreni uslovi za efikasnu komunikaciju sa korisnicima usluga državne administracije preko jedinstvenog e-portala u bilo koje vrijeme i sa bilo kojeg mjesta.

Zakon o izmjenama i dopunama zakona o turističkim organizacijama je donijet u oktobru 2014.

Predlog zakona o upravnom postupku se nalazi u skupštinskoj proceduri i može se očekivati njegovo donošenje do kraja godine.

Predlog zakona o komunalnoj policiji se nalazi u skupštinskoj proceduri i može se očekivati njegovo donošenje do kraja godine.

Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o javnim nabavkama ima za cilj da se, u granicama mogućeg, pojednostavi procedura javnih nabavki i olakša učešće zainteresovanih lica kao ponuđača u svim postupcima javnih nabavki, kao i da se uspostave kvalitetniji, efikasniji i ekonomičniji mehanizmi zaštite prava i pravnih interesa učesnika u postupku javne nabavke, kao i javnog interesa. Tekst Predloga zakona se trenutno nalazi u skupštinskoj proceduri.

Predlog Zakona o izmjenama i dopunama zakona o javnom redu i miru je utvrđen od strane Vlade 9. X 2014. i trenutno se nalazi u skupštinskoj proceduri.

U cilju unapređenja upravnog i inspekcijskog nadzora upravne inspekcije pristupilo se izradi **Zakona o upravnoj inspekciji**. Javna rasprava povodom teksta nacрта ovog zakona završena je u septembru 2014. i tekst Predloga zakona se nalazi u fazi njegovog usaglašavanja s nadležnim državnim organima.

Pripremljen je **Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o lokalnoj samoupravi**, i trenutno se nalazi u fazi usaglašavanja sa nadležnim državnim organima.

U toku je priprema **Nacrta zakona o javnim agencijama-zakona o javnim fondovima** uz podršku eksperata angažovanih kroz IPA projekat "Strengthening the management of EU funds and general administrative procedures".

U toku je priprema **Nacrta zakona o upravnom sporu** uz podršku eksperata angažovanih kroz IPA projekat "Strengthening the management of EU funds and general administrative procedures".

Zakon o zaradama u javnom sektoru će urediti način utvrđivanja i ostvarivanja prava na zaradu, naknadu zarade i druga primanja zaposlenih u javnom sektoru, način obezbjeđivanja sredstava i druga pitanja od značaja za ostvarivanja ovih prava. Tekst zakona je bio na javnoj raspravi u periodu od 6. III do 23. V 2014. Nacrt zakona o zaradama u javnom sektoru se trenutno nalazi u procesu usaglašavanja sa sindikatima.

Strateški i analitički okvir

Akcioni plan za reformu lokalne samouprave za 2014. **usvojen je na sjednici Koordinacionog odbora za reformu lokalne samouprave 21. II 2014.**

Akcioni plan za sprovođenje Strategije razvoja međuopštinske saradnje za period 2014-2015. **usvojen na sjednici Koordinacionog odbora za reformu lokalne samouprave 21. II 2014.**

Ministarstvo finansija je u martu 2014. donijelo Smjernice za uspostavljanje i sprovođenje procesa upravljanja rizicima u subjektima javnog sektora, **kojim je utvrđen okvir za uspostavljanje i sprovođenje jedinstvenog procesa upravljanja rizicima kod svih subjekata javnog sektora.**

Vlada je 3. IV 2014. usvojila ažurirani Akcioni plan za sprovođenje Strategije daljeg razvoja unutrašnje finansijske kontrole u javnom sektoru **Crne Gore za period 2014-2015.**

Vlada je 26. VI 2014. razmatrala i usvojila Konsolidovani izvještaj o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru za 2013. **koji je sačinjen na osnovu dostavljenih godišnjih izvještaja subjekata javnog sektora o sprovođenju planiranih aktivnosti u uspostavljanju i razvoju sistema finansijskog upravljanja i kontora i unutrašnje revizije u javnom sektoru Crne Gore.**

Ministarstvo finansija je pripremilo Nacrt priručnika za unutrašnju reviziju sa metodologijom za obavljanje revizije programa i projekata koji se finansiraju iz EU fondova.

Izvještaj o realizaciji Plana unutrašnje reorganizacije javnog sektora za IV kvartal 2013. i I i II kvartal 2014. usvojen je na sjednici Vlade Crne Gore održanoj 18. IX 2014.

Predlog **Analize položaja organizacija sa javnim ovlašćenjima** biće razmatran na sjednici Savjeta za unapređenje poslovnog ambijenta, regulatornih i strukturnih reformi 26. XI 2014. nakon čega će biti upućen Vladi na usvajanje do sredine decembra 2014.

U pripremi je **Predlog Strategije za profesionalni razvoj lokalnih službenika i namještenika u Crnoj Gori za period 2015-2018**, pri čemu će ova strategija biti proširena na sve javne službenike i promijenice se njen naziv u skladu sa temama koje budu ovim dokumentom tretirane.

U saradnji sa SIGMA u toku je priprema **Metodologije za praćenje realizacije Strategije reforme javne uprave (AURUM) i sprovođenja Zakona o državnim službenicima i namještenicima.**

Ministarstvo finansija je počelo s pripremom sveobuhvatnog Programa reforme upravljanja javnim finansijama.

Javna unutrašnja finansijska kontrola (PIFC)

Normativni okvir

Skupština je 14. IV 2014. donijela **Zakon o budžetu i fiskalnoj odgovornosti**.

Skupština je 25. VII 2014. donijela **Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru**.

Predlog zakona o izmjenama i dopunama zakona o javnim nabavkama se trenutno nalazi u skupštinskoj proceduri.

Zakon o zaradama u javnom sektoru se trenutno nalazi u procesu usaglašavanja sa sindikatima.

Institucionalni okvir

Unutrašnja revizija

Centralni nivo

- **Jedinice za unutrašnju reviziju su uspostavljene u svim subjektima javnog sektora** koji su u skladu sa Uredbom o uspostavljanju unutrašnje revizije u javnom sektoru **obavezni da uspostave jedinicu**. U **21** formiranoj jedinici za unutrašnju reviziju na centralnom nivou (od kojih 15 obaveznih), raspoređeno je **37 unutrašnjih revizora**.
- 31 korisnik sredstava budžeta Crne Gore povjerio je poslove unutrašnje revizije jedinici za unutrašnju reviziju drugog subjekta na osnovu sporazuma, uz prethodnu saglasnost Ministarstva finansija.

Na ovaj način, u subjektima javnog sektora uspostavljena je funkcija unutrašnje revizije koja pokriva preko 95% sredstava budžeta Crne Gore.

Lokalni nivo

- Odlukom o organizaciji i načinu rada organa lokalne uprave **osnovana je služba za unutrašnju reviziju u 13 opština**, od ukupno 15 opština koje su obavezne da formiraju posebnu jedinicu za unutrašnju reviziju u skladu sa Uredbom o uspostavljanju unutrašnje revizije u javnom sektoru.
- U 13 formiranih službi za unutrašnju reviziju raspoređeno je 23 unutrašnja revizora.

Finansijsko upravljanje i kontrola

- **89 korisnika** sredstava budžeta odredilo je lice za uspostavljanje i razvoj finansijskog upravljanja i kontrole (75 na centralnom i 14 na lokalnom nivou).
- **30 korisnika** sredstava budžeta je izradilo **Akcione planove** za realizaciju aktivnosti uspostavljanja, sprovođenja i razvoja finansijskog upravljanja i kontrole, usvojene od strane rukovodioca subjekta (28 na centralnom i 2 na lokalnom nivou).
- **60 korisnika** budžeta su formalizovale unutrašnja pravila i procedure u formi **knjiga procedura** (51 na centralnom i 9 na lokalnom nivou).

Budžetska inspekcija

- Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva finansija u Ministarstvu finansija u okviru Direktorata za budžet u Direkciji za planiranje budžeta, organizaciono je uspostavljena budžetska inspekcija kao **Odsjek za budžetsku inspekciju**.

▪ **Mehanizmi za monitoring post-vizne liberalizacije**

Informacija o graničnim aktivnostima

247 lica je spriječeno u ilegalnom prelasku državne granice. **Prema njihovom državljanstvu**, ova lica su uglavnom državljani Albanije, Srbije, Kosova i azijskih i afričkih zemalja. 18.204 patrole je raspoređeno na vršenju nadzora državne granice, od kojih je 14.139 na kopnu i 4.065 na vodi.

U skladu sa Sporazumima i Protokolima, izvršena je 731 zajednička patrola sa graničnim policijama susjednih zemalja (Republika Albanija, Republika Srbija i Bosna i Hercegovina). Granični policajci su takođe vršili aktivnosti vezane za pojačanu kontrolu državne granice u saradnji s međunarodnim snagama bezbjednosti na Kosovu - 62 sinhronizovane patrole; zajedničke kontrole na Jadranskom moru sa Republikom Hrvatskom, u području Prevlake - 7 patrole. Ukupan broj kontrolisanih putnika na graničnim prelazima u Crnoj Gori za prvih deset mjeseci je 12.494.679 putnika.

Za prvih deset mjeseci, ulazak u Crnu Goru je odbijen 1.361 putniku.

Prema njihovom državljanstvu, ova lica su uglavnom državljani Albanije, Srbije, Kosova, Bosne i Hercegovine, Turske i azijskih i afričkih zemalja.

Prema razlozima: neispunjavanje uslova za ulazak, nepostojanje ili nevažeća putna isprava, nepostojanje sredstava za izdržavanje, zaštitna mjera na snazi – otkazivanje boravka, nemogućnost carinjenja robe ili odbijanje carinjenja.

Za prvih deset mjeseci, izlaz iz Crne Gore odbijen je za 1.227 putnika.

Prema njihovom državljanstvu, ova lica su uglavnom državljani Crne Gore, Albanije, Srbije, Kosova, Bosne i Hercegovine, Makedonije i Turske.

Prema razlozima: korišćenje nevažeće, tuđe ili lažne putne isprave, neispunjavanje uslova za ulazak u države članice EU, neregistrovano prebivalište, član 10 Zakona o strancima, nepostojanje odgovarajućih dokumenata u vezi sa vozilom, nemogućnost carinjenja robe ili odbijanje carinjenja.

Provjere izvršene u bazama podataka INTERPOL-a:

Pogodak na osnovu INTERPOL-ovog naloga za pretres 378 lica

Pogodak na osnovu INTERPOL-ovog naloga za pretres 132 vozila

Pogodak na osnovu INTERPOL-ovog naloga za pretres 157 dokumenata

Biometrijski pasoši

Za prvih deset mjeseci izdato je 23.034 biometrijska pasoša. U istom periodu, 113 pasoša je prijavljeno da je ukradeno i 1.004 pasoša da je izgubljeno.

Statistički podaci o readmisiji

Za prvih deset mjeseci 2014. bilo je ukupno 168 zahtjeva za readmisiju uključujući prihvatanje 346 lica u skladu sa sporazumima o readmisiji. Na 106 zahtjeva je pozitivno odgovoreno, uključujući i odobrenje prihvatanja 219 lica. Odobrenje nije dato za 62 zahtjeva, uključujući i prihvatanje 127 lica.

Statistički podaci vezano za raseljena i interno raseljena lica

Od 7. XI 2009. (datum stupanja na snagu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o strancima) do 31. X 2014. raseljena lica podnijela su ukupno 4.526 zahtjeva za odobravanje stalnog nastanjenja. Od ukupnog broja podnijetih zahtjeva 4.201 je pozitivno riješeno, dok je 325 zahtjeva u postupku rješavanja.

U istom periodu, interno raseljena lica su podnijela ukupno 7.159 zahtjeva za odobravanje stalnog nastanjenja. Od ukupnog broja zahtjeva 6.143 je pozitivno riješeno, dok je 1.016 zahtjeva u postupku rješavanja.

Pored toga, u istom periodu, raseljena lica i interno raseljena lica podnijela su ukupno 567 zahtjeva za odobravanje privremenog boravka. Od ukupnog broja podnesenih zahtjeva, 402 su pozitivno riješena, dok je za 165 zahtjeva postupak rješavanja u toku.

Prema statističkim podacima UNHCR-a prikazanim u izvještaju od avgusta ove godine, navodi se da 4.474 lica nije podnijelo zahtjev za rješavanje statusa u Crnoj Gori. Prema terenskim istraživanjima, prikupljene su određene informacije za 3.481 lice od pomenutog broja. Ova lica su podijeljena u 15 različitih kategorija, uključujući i lica koja su stekla status stranca s privremenim boravkom, koji nije zabilježen u državnim matičnim registrima, ili lica koja odbijaju da daju svoje podatke, ili ona lica koja su napustila Crnu Goru nakon ponovnog upisa 2009. itd. Na kraju, došlo se do broja od 1.494 lica kojima je, na osnovu analize, potrebna pomoć u podnošenju zahtjeva za regulisanje statusa.

Što se tiče pojedinaca kojima je potrebna finansijska pomoć kako bi prikupili neophodnu dokumentaciju (**njih 971**), treba napomenuti da je na sastanku od 8. IX 2014. u Peći, na Kosovu, na kojem su prisustvovali nadležni organi Crne Gore i Kosova, kao i predstavnici UNHCR-a, OEBS-a i nevladine organizacije „Pravni centar“ iz Podgorice, dogovoreno da se kosovske lične kartne i izvodi iz matičnih knjiga rođenih izdaju besplatno. Takođe, na istom sastanku predstavnici Ministarstva unutrašnjih poslova Kosova su naveli da će za neka lica kojima je potrebna pomoć i koji su na popisu interno raseljenih lica u Crnoj Gori i na popisu UNHCR-a, nadležni organi Njemačke podnijeti zahtjev za povratak organima vlasti Kosova na osnovu Sporazuma o readmisiji, što znači da podatke koji se odnose na lica u potrebi, treba uzeti s određenom rezervom.

Lica koja posjeduju sva dokumenta, osim pasoša (**njih 678**), mogu odmah podnijeti zahtjev za odobravanje privremenog boravka do tri godine, uz mogućnost dobijanja pasoša i regulisanje prebivališta u Crnoj Gori u istom vremenskom periodu, što znači da ne postoje prepreke za regulisanje njihovog statusa. Takođe, vezano za 18 lica, koja su stara ili bolesna, Ministarstvo unutrašnjih poslova će obezbijediti prijem njihovih zahtjeva angažovanjem mobilne biometrijske stanice.

Uzimajući u obzir gore navedeno, može se zaključiti da **448** od 1.494 lica kojima je potrebna pomoć za podnošenje zahtjeva, treba da budu u budućnosti u fokusu naše zajedničke aktivnosti, i treba da budu naknadno upisana u građanske registre u Crnoj Gori, odnosno u mjestu njihovog porijekla, naročito oni koji su rođeni u Crnoj Gori. Međutim, taj

broj bi trebalo tretirati s određenom rezervom, uzimajući u obzir da je UNHCR, početkom ove godine, dostavio popis od 61 lica koje treba naknadno upisati u matičnu knjigu rođenih lica (osim lica iz Podgorice), nakon čega je utvrđeno da je 17 lica iz tog popisa već registrovano, 5 lica je u postupku registracije, a 39 njih nije podnijelo zahtjev za naknadni upis. Tokom ove godine, u Podgorici, podnešeno je 55 zahtjeva, od kojih je za 45 izvršena registracija, a za 10 je postupak u toku.

Potrebno je istaći da će licima koja do 31. XII 2014. podnesu zahtjev za naknadni upis u crnogorski registar rođenih lica, biti omogućeno da podnesu i zahtjev za odobravanje privremenog boravka do tri godine.

Raseljena i interno raseljena lica koja se još nisu javila za regulisanje statusa, a koja ne posjeduju pasoš zemlje porijekla, mogu podnijeti zahtjev za regulisanje statusa s važećom ličnom kartom raseljenog lica/interno raseljenog lica.

Informacija o aktivnostima koje se preduzimaju na poboljšanju položaja Roma i Egipćana u Crnoj Gori

Izgradnja stambenih jedinica - IPA projekat je zvanično započeo. Odabrana je građevinska kompanija „Fidija“, dok će kompanija „Zigma“ nadgledati radove. U prvoj fazi će biti izgrađena 51 stambena jedinica, od 90 planiranih. Evropska komisija je dodijelila 52.000,00 € za višenamjenski centar (projektne kancelarije, mjesto za rad s djecom i mladima). Rok za izgradnju ovog centra je mart 2015.

Regionalni program stambenog zbrinjavanja za Crnu Goru, predviđa obezbjeđivanje sredstava za stambeno zbrinjavanje 6.063 lica (1.177 domaćinstava), koja pripadaju najugroženijim kategorijama (lica smještena u neformalnim kolektivnim centrima i ranjiva lica u privatnom smještaju, s posebnim naglaskom na kamp Konik, kao i ostale opštine).

Ministar finansija Radoje Žugić je, u ime Vlade Crne Gore, potpisao finansijski sporazum s Razvojnem bankom Savjeta Evrope, na osnovu kojeg se sprovodi Regionalni program stambenog zbrinjavanja u Crnoj Gori. Jedinica Ministarstva finansija i Implementaciona jedinica „Project Consulting“ PROCON potpisali su sporazum za upravljanje donatorskim sredstvima putem Fonda pod nazivom „Fond za regionalni stambeni program“ (RHP Fond). Sporazumi o implementaciji projekta potpisani su s jedinicama lokalne samouprave.

Za „Projekat kamp Konik“, koji predviđa izgradnju 120 stambenih jedinica u ukupnoj vrijednosti od 7,374,135.00 €, grantom se finansira 5.993.785.00 €. Projektni zadatak je pripremljen. Potpisan je Ugovor s Razvojnem bankom Savjeta Evrope.

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava je organizovalo sastanak u prostorijama Ministarstva sa Fondom za obrazovanje Roma (REF), Zavodom za školstvo i studentima romske populacije u vezi sa otvaranjem kancelarija za stipendiranje Roma i Egipćana studenata u Zavodu za školstvo (29. X 2014.)

U cilju stvaranja boljih uslova za stanovnike kampa Konik, Ministarstvo rada i socijalnog staranja - Uprava za izbjeglice je 8. IX 2014. organizovalo, u saradnji s UNHCR-om i Danskim Savjetom za izbjeglice, dobrovoljni povratak 12 porodica, odnosno 57 lica u opštinu Klina na Kosovu. Ovaj projekt je finansiran od strane Evropske unije. Povratnici iz Kline su dobili zemlju, a UNHCR gradi kuće za povratnike. Površina kuće zavisi od broja članova porodice – površina izgrađenih kuća je u rasponu od 45 do 62m².

12. IX 2014. desetočlana porodica iz Nikšića, vratila se u Peć, na Kosovu. Tokom 2014. godine, i jedna dvočlana porodica se vratila u Peć. Pored toga, deset porodica se vratilo u Peć 17. XI 2014. Do kraja 2015. godine, očekujemo povratak 70 porodica, na dobrovoljnoj osnovi, čije kuće su u procesu izgradnje.

▪ **Regionalna pitanja i međunarodne obaveze**

Među prioritetima vanjske politike Crne Gore, pored punopravnog članstva u EU i NATO, poseban značaj se daje jačanju odnosa sa susjednim državama čiji su temelji konstruktivan dijalog, razvoj povjerenja i široke regionalne saradnje. Politika dobrosusjedskih odnosa predstavlja jedan od vodećih vanjskopolitičkih ciljeva Crne Gore. Kao država koja je u procesu pregovora sa EU, Crna Gora ulaže napore da prenese svoja iskustava državama iz okruženja, koje imaju status kandidata ili potencijalnog kandidata. Crna Gora u potpunosti podržava perspektivu članstva u EU zemalja uključenih u proces stabilizacije i pridruživanja. Crna Gora promovise napredak Regiona na planu evropske integracije kroz unaprijeđeni koncept saradnje država Zapadnog Balkana, čija je karakteristika projektna orijentacija.

Odnosi sa *Republikom Albanijom* konstantno dobijaju na kvalitetu i sadržaju.

Ugovorna baza ojačana je potpisivanjem Tehničkog sporazuma između Ministarstva odbrane Crne Gore i Ministarstva odbrane Republike Albanije za uništavanje municije, uz podršku NATO Agencije za podršku NSPA, potpisanog od strane ministara odbrane Crne Gore i Albanije, u Podgorici 20. X 2014.

Bilateralni odnosi Crne Gore i *Bosne i Hercegovine* primjer su dobrosusjedske saradnje.

Potpredsjednik Vlade i ministar vanjskih poslova i evropskih integracija Crne Gore Igor Lukšić boravio je u radnoj posjeti Bosni i Hercegovini 3. X 2014.

Ugovorno – pravna osnova unaprijeđena je potpisivanjem:

1. Memoranduma o razumijevanju između Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja Crne Gore i Ministarstva spoljne trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine o saradnji na pripremi Projekta upravljanja slivom rijeke Drine u okviru programa Zapadni Balkan u Sarajevu 8. IX 2014.

2. Ugovora o saradnji između Ministarstva vanjskih poslova Bosne i Hercegovine i Ministarstva vanjskih poslova i evropskih integracija Crna Gore o konzularnoj zaštiti i viznim pitanjima potpisan je u Sarajevu 3. X 2014.

Odlične bilateralne odnose između Crne Gore i *Republike Kosovo* potvrđuju Sporazum o otvaranju međunarodnog drumskog graničnog prelaza Kula - Savine vode, na putnom pravcu Rožaje - Kula – Peć i Sporazum o regulisanju režima pograničnog saobraćaja, koji su potpisani 26. III 2014. stupili su na snagu 26. IX 2014. Protokol o zajedničkim patrolama na državnoj granici na osnovu usaglašenog sporazuma o policijskoj saradnji i Protokol o održavanju redovnih sastanaka graničnih policija na svim rukovodećim nivoima, potpisani 26. III 2014. stupili su na snagu 22. X 2014. Održavanje sastanka Zajedničkog ekspertskog odbora, u cilju implementacije potpisanih sporazuma/protokola iz djelokruga rada MUP-a, koji je crnogorska strana inicirala početkom juna 2014. očekuje se nakon formiranja nove Vlade Kosova.

Odnosi između Crne Gore i *Republike Hrvatske* primjer su dobrosusjedske i prijateljske saradnje, a dodatno ih osnažuje kontinuirana podrška Hrvatske u našim evropskim i evroatlantskim stremljenjima.

Sporazum između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Hrvatske o saradnji u oblasti zaštite životne potpisan je 11. XI 2014. Sporazum između Ministarstva odbrane Crne Gore i Ministarstva odbrane Republike Hrvatske o školovanju kadeta na studijskim programima Vojno inženjerstvo i Vojno vođenje i upravljanje potpisan je 17. X 2014.

Crna Gora i Republika Hrvatska razvijaju odličnu i dinamičnu saradnju u oblasti odbrane, što je potvrđeno i tokom zvanične posjete ministra odbrane Republike Hrvatske Anta Kotromanovića Crnoj Gori, 17. X 2014. Crnogorski i hrvatski kontigent zajednički su učestvovali u ISAF misiji, u kampu Marmal, a razmatra se i zajedničko učešće u misiji "Resolute support" u Avganistanu.

Crnogorska strana izrazila je spremnost za otpočinjanje konkretnih razgovora s predstavnicima Republike Hrvatske vezano za pokretanje postupka pred Međunarodnim sudom pravde u Hagu, kako bi otpočeli sa rješavanjem pitanja razgraničenja između Crne Gore i Republike Hrvatske. Nastavljaju se razgovori dvije strane o istraživanju nafte i gasa u Južnom Jadranu, kao i sporazumima o graničnim prelazima i pograničnom saobraćaju.

Odličan politički dijalog između Crne Gore i *BJR Makedonije* nastavlja se posjetom ministrom vanjskih poslova BJR Makedonije, Nikole Poposkog, koji je bio u zvaničnoj posjeti Crnoj Gori 7. X 2014, kada je pored susreta sa domaćinom, ppv-om i mvpei-om Crne Gore Igorom Lukšićem, imao odvojene susrete s predsjednikom Crne Gore Filipom Vujanovićem i predsjednikom Vlade CG Milom Đukanovićem. Potpredsjednik Vlade BJR Makedonije zadužen za evropske integracije F. Besimi boravio je u radnoj posjeti Crnoj Gori 1. X 2014. i tom prilikom imao susret sa ppv i mvpei I. Lukšićem.

Rad na jačanju ugovorno-pravne osnove rezultirao je potpisivanjem Aneksa Protokola o saradnji u oblasti vojne obuke između Ministarstva odbrane Crne Gore i Ministarstva odbrane BJR Makedonije 16. X 2014.

Ministarka unutrašnjih poslova BJR Makedonije Gordana Jankuloska boravila je u zvaničnoj posjeti Crnoj Gori 15. IX 2014, i srela se sa ministrom unutrašnjih poslova Crne Gore, Raškom Konjevićem. Tokom posjete je potpisan Sporazum između Vlade Crne Gore i Vlade BJR Makedonije o međusobnom priznavanju vozačkih dozvola.

Odnosi Crne Gore i *Republike Srbije* konstantno dobijaju na kvalitetu i sadržaju, a prati ih i intenzivan politički dijalog.

Predsjednica Narodne Skupštine Republike Srbije boravila je u zvaničnoj posjeti Crnoj Gori 19 – 20. X 2014. Predsjednik Vlade Crne Gore Milo Đukanović boravio je u službenoj posjeti Beogradu, 1. IX 2014. kada je uzeo učešće na godišnjem zasjedanju Trilateralne komisije za Evropu. Nastavljena je i intenzivna radna komunikacija susretima ministra održivog razvoja i turizma Crne Gore Branimira Gvozdenovića sa ministrima u Vladi Republike Srbije Zoranom Mihajlović i Rasimom Ljajićem, 20. XI 2014.

Crnogorski manjinski nacionalni savjet u Srbiji formiran je 26. X 2014.

Još jedna potvrda odlične saradnje sa susjednim zemljama jeste potpisivanje Sporazuma o sniženju cijena usluga rominga u javnim mobilnim komunikacionim mrežama između ministarstava nadležnih za oblast elektronskih komunikacija: Crne Gore, Republike Srbije, Bosne i Hercegovine i BJR Makedonije, koji je potpisan 29. IX 2014.

Na multilateralnom planu, Crna Gora je punopravna članica Centralno-evropske inicijative (CEI), Procesu saradnje u Jugoistočnoj Evropi (SEECP), Savjeta za regionalnu saradnju (RCC), Jadransko-jonske inicijative (JJI), Unije za Mediteran (UzM), Regionalne inicijative za azil,

migracije i raseljena lica (MARRI), Centralno-evropskog sporazuma o slobodnoj trgovini (CEFTA 2006), Inicijative o saradnji lokalnih zajednica na tromedi Crne Gore, Hrvatske i Bosne i Hercegovine (Neumska inicijativa), Centra za sprovođenje zakona u JIE (SELEC), Centra za bezbjednosnu saradnju (RACVIAC), Regionalne antikorupcijske inicijative (RAI), Inicijative za spremnost i prevenciju katastrofa u JIE (DPPI SEE), Energetske zajednice JIE, Zdravstvene mreže za JIE (SEEHN), Savjeta ministara kulture JIE, Elektronske JIE (eSEE), Policijske saradnje u JIE, Međunarodne Komisija za zaštitu Dunava (ICPDR), Regionalne škole za državnu upravu (ReSPA), Eurodistrikta Južnog Jadrana, Jadranske euroregije, Američko-jadranske povelje (A5), Regionalnog centra za kontrolu lakog naoružanja (SEESAC), Procesu saradnje ministara odbrane JIE (SEDM). Crna Gora ima status partnera za međusektorski dijalog u Organizaciji crnomorske ekonomske saradnje (BSEC).

Crna Gora održava stalan dijalog sa zemljama Istočnog partnerstva usmjeren na produbljivanje političkih, ekonomskih i kulturnih veza, a u skladu s osnovnim ciljevima i principima samog Istočnog partnerstva.

Crna Gora kao mediteranska zemlja posebnu pažnju posvećuje razvoju sveukupnih bilateralnih i multilateralnih odnosa sa državama Mediterana, te naporima za uspostavljanjem trajnog mira i stabilnosti na Bliskom Istoku.

Crna Gora konstantno izražava spremnost da u potpunosti i aktivno učestvuje u zajedničkoj vanjskoj i bezbjednosnoj politici EU, kao i zajedničkoj bezbjednosnoj i odbrambenoj politici Unije, kao i da uspostavi pravni okvir i institucionalne strukture, neophodne za njeno sprovođenje. Crna Gora prati zajedničku vanjsku i bezbjednosnu politiku, kao i zajedničku bezbjednosnu i odbrambenu politiku EU, i u potpunosti se usaglašava sa stavovima EU (stepen usaglašenosti 100%).

Politička kriza u Ukrajini je već neko vrijeme u fokusu međunarodne zajednice. Zabrinutost i pozivanje na rješavanje krize kroz dijalog od strane vodećih međunarodnih subjekata, poziv na uzdržavanje od nasilja, kao i uvođenje sankcija od strane EU i SAD za sada nisu dali željene rezultate. Dešavanja unutar i u okolini Ukrajine, ne ostavljaju dilemu da je riječ o krizi globalnih uzroka i globalnih, dugotrajnih posljedica. Po mnogo čemu, najdubljoj i najozbiljnijoj u posthladnoratovskom periodu, makar kad je riječ o Evropi. Prije nego rješenje, u izgledu je još jedan „zamrznuti konflikt“ koji u temeljima ima ideološke, teritorijalne i geostrateške motive, čiji su ishod i vrijeme trajanja neizvjesni i nepredvidljivi. Imajući u vidu sve dimenzije i karakter ove krize, njene posljedice će se, manje ili više, sasvim izvjesno osjetiti kako u Evropi, tako i na Zapadnom Balkanu. To je, pored činjenice da je Crna Gora na putu učlanjenja u EU i NATO, razlog za definisanje jasnog i kontinuiranog stava naše zemlje o ovom pitanju.

Crna Gora se, polazeći od svojih evropskih opredjeljenja i statusa zemlje koja je u trećoj godini pregovora za članstvo u EU, u periodu od izbijanja krize u Ukrajini priključila zaključcima ministara vanjskih poslova EU od 3. III 2014. Crna Gora se takođe pridružila grupi zemalja kosponzora za rezoluciju SB UN o Ukrajini (na koju je Rusija stavila veto) kao i izjavama EU o Ukrajini u okviru OEBS-a. Na ovim linijama, Crna Gora je takođe iznijela stavove o situaciji u Ukrajini na vanrednom zasijedanju Evroatlantskog partnerskog savjeta u NATO (EAPC). U saopštenju MVPEI 14. III 2014. Crna Gora je izrazila zabrinutost zbog namjere održavanja referenduma o nezavisnosti na Krimu, podržavajući na taj način stavove G7, UN i EU. Crna Gora je 27. III 2014. podržala i kosponzorizala rezoluciju GS UN o teritorijalnom integritetu Ukrajine. Crna Gora se na 25. zasijedanju Savjeta za ljudska prava pridružila Zajedničkoj izjavi o situaciji u Ukrajini, koju je inicirala SAD.

Crna Gora se, na osnovu ustaljene procedure usaglašavanja stavova EU sa zemljama kandidatima, usaglasila sa svim odlukama Savjeta vezano za situaciju u Ukrajini, takođe, na osnovu dobijenog poziva, u toku je razmatranje mogućnosti i modaliteta uzimanja učešća u civilnoj Misiji EU u Ukrajini.

Uvjereni da se kriza u Ukrajini može riješiti samo obnovom demokratskog dijaloga, uz poštovanje međunarodnog prava, suvereniteta i teritorijalnog integriteta Ukrajine, Crna Gora smatra da odsustvo intenzivnog dijaloga šteti procesu stabilizacije i očuvanju mira u tom regionu i šire, i ukazuje na njegovu obnovu uz posredovanje međunarodne zajednice i na uzdržavanje od akata koji ne doprinose očuvanju mira i bezbjednosti.

Bilateralni sporazumi na osnovu člana 15 SSP-a ("Saradnja sa drugim zemljama koje su potpisale Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju")

Kada je riječ o članu 15 Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju koji se odnosi na saradnju s ostalim zemljama koje su potpisale SSP, imamo potpisane sporazume sa BJR Makedonijom i Republikom Srbijom.

Sporazum između Vlade Crne Gore i Vlade BJR Makedonije u kontekstu pristupanja Evropskoj uniji potpisan je 14. X 2011, a stupio na snagu 6. VI 2012. Crnogorska strana je inicirala održavanje prvog sastanka Zajedničkog odbora između dva Ministarstva vanjskih poslova što je sadržano u članu 19 ovoga sporazuma.

Sporazum između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Srbije u kontekstu pristupanja Evropskoj uniji potpisan je 10. XII 2013, a stupio je na snagu 23. IX 2014. Crnogorska strana će uskoro inicirati održavanje prvog sastanka Zajedničkog odbora sastavljenog od predstavnika državnih organa zaduženih za evropske integracije, kako je precizirano članom 13 ovoga Sporazuma.

Crna Gora je 22. I 2014. uputila albanskoj strani na razmatranje i dalje usaglašavanje nacrt Sporazuma o saradnji između Vlade Crne Gore i Vlade Albanije u kontekstu pristupanja Evropskoj uniji.

2. EKONOMSKI KRITERIJUMI, FINANSIJSKA I STATISTIČKA PITANJA

- **Izvještaj o aktivnostima nakon usvajanja Izvještaja o napretku Evropske komisije od oktobra 2014. i status u vezi sa smjernicama Savjeta ECOFIN-a iz maja 2014. i Nacionalnim programom ekonomskih reformi 2015.**
- **Aktivnosti realizovane u skladu sa glavnim operativnim zaključcima sa sastanka Pododbora održanog 19. XI 2014. s akcentom na:**

Makroekonomska stabilnost: Crnogorska ekonomija je zabilježila realan rast BDP-a od 0,8% u prvoj polovini 2014. Sektorsku analizu nije moguće obezbijediti s obzirom da podaci o strukturi iz segmenata proizvodnje i potrošnje nisu dostupni u podacima o kvartalnom bruto domaćem proizvodu. Procijenjeni realni rast crnogorske ekonomije je 2,5%, dok simulacija rasta za treći i četvrti kvartal, na osnovu kretanja u prva dva kvartala, pokazuje da je neophodno da crnogorska ekonomija ostvari stopu rasta od oko 3,7% u drugoj polovini godine da bi se dostigao procijenjeni nivo rasta.

Turizam: Prema podacima Zavoda za statistiku Crne Gore, u periodu januar-septembar, našu zemlju je posjetilo 1,3% više turista i ostvareno je 1,3% više noćenja stranih turista nego u istom periodu prethodne godine. Noćenja stranih turista čine 90% svih noćenja.

Industrijska proizvodnja: Industrijska proizvodnja u periodu januar-septembar 2014, u odnosu na isti period prethodne godine, bilježi pad od 12,9%, što je rezultat snažnog pada proizvodnje električne energije što je posledica visoke baze iz prethodne godine. Zabilježeni pad proizvodnje u sektoru „snabdijevanje električnom energijom, gasom i parom” je 35%. Pad je bio veći u proizvodnji u hidroelektranama (41,6%), s blagim rastom proizvodnje u termo elektranama. U prvih devet mjeseci 2014, zabilježen je rast proizvodnje od 6,6% u sektoru „vađenje ruda i kamena“, dok sektor „prerađivačka industrija” u istom periodu bilježi pad od 3,7% zbog pada proizvodnje osnovnih metala.

Poljoprivreda: Problemi vezani za kašnjenje proljećne sjetve zbog dugog kišnog perioda, otežali su aktivnosti u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji u 2014. Procjenjuje se da će primarna poljoprivredna proizvodnja u 2014. ostvariti rast od oko 1,0%, u odnosu na prethodnu godinu. Proizvodnja šumskih sortimenata iz državnih šuma u Crnoj Gori za period januar-septembar 2014, ostala je ista u odnosu na isti period prošle godine. Nastavljene su aktivnosti na unapređivanju nacionalne šumarske politike i prilagođavanju standardima EU. U istom periodu, prodaja i otkup proizvoda iz poljoprivrede, šumarstva i ribarstva bila je veća za 1,6%.

Trgovina: Ostvareni promet u maloprodaji u periodu januar-avgust 2014. (tekuće cijene), bio je za 3,0% veći u odnosu na uporedni period prošle godine. Zbog pada cijena, promet u stalnim cijenama je bio veći za 4,7%.

Saobraćaj: U periodu januar-jun 2014, većina vrsta prevoza je ostvarila pozitivne stope rasta. Zabilježeno je povećanje broja prevezenih putnika u željezničkom saobraćaju, tj. rast od 41,6%, rast od 5,6% u vazdušnom saobraćaju i 21,5% u drumskom saobraćaju. Zabilježen je rast od 9,9% kod izvršenih usluga mobilne telefonije.

Građevinarstvo: Građevinska aktivnost u prvoj polovini 2014. bilježi rast. Vrijednost izvršenih građevinskih radova u period januar-jun 2014. je bila viša za 14,9% u odnosu na isti period prethodne godine, dok je građevinska aktivnost mjerena efektivnim časovima rada smanjena za 7,9%. Izgradnja autoputa i nekoliko hotelskih kompleksa u ovoj i tokom naredne godine uticaće na intenziviranje građevinske aktivnosti.

Inflacija: Do septembra 2014, zabilježen je pad cijena. Pad je uzrokovan smanjenjem cijena hrane i prevoza (cijena goriva je pala za 5 %). Godišnja stopa inflacije tokom 2014. imala je trend pada i kretala se od -0,4% u januaru do -0,9% u septembru. Prosječna inflacija u periodu januar-septembar iznosila je -0,9%. Najveći uticaj na godišnju stopu inflacije imale su cijene hrane, koje su pale za 1,0%, i cijene transportnih usluga, koje su pale za 1,1%.

Konkurencija

Reforme koje je Vlada Crne Gore sprovodila u prethodnom periodu i koje trenutno sprovodi, odnose se na sljedeća područja: registracija preduzeća, koja se bave građevinskim dozvolama, odobravanje kredita, plaćanje poreza, prijava imovine i sprovođenje ugovora. Važno je istaći da je omogućeno novim poslovnim organizacijama da elektronskim putem dostave zahtjev za registraciju Poreskoj upravi. Istovremeno, ovo je osnova za sprovođenje daljih reformi u smislu kreiranja softverskih rješenja za potpunu

onlajn registraciju, što praktično znači da će registrovana poslovna organizacija moći da elektronskim putem dobije povratnu informaciju u vidu odluke o registraciji.

Nadalje, postupak registracije imaće koristi od mjera najavljenih od strane Poreske uprave a koje se odnose na proširivanje postupka registracije na novih osam područnih jedinica, pored Podgorice gdje je trenutno jedino moguće izvršiti postupak registracije.

Što se tiče postupka "dodjele građevinskih dozvola", najznačajniji amandmani koji se odnose na regulatorni okvir su napravljeni 2011, kao i 2013, a oni se odnose na uvođenje one - stop - shopa što podrazumijeva značajno kraće rokove i pojednostavljeni postupak, koji je prošle godine doprinio značajnom napretku u Doing Business 2014 izvještaju.

Proširen je spektar onoga što sadrži Kreditni registar Centralne banke Crne Gore s pružanjem informacija o kreditnoj zaduženosti fizičkih i pravnih lica, koji je prema izvještaju Doing Business 2014 jedan od najboljih na svijetu. Zato se Crna Gora pozicionira na drugom mjestu u globalnoj rang listi koja uključuje 189 zemalja.

Važna reforma implementirana od strane Vlade odnosi se na procedure izvršenja ugovora. Puna implementacija novog Zakona o izvršenju i obezbjeđenju zasnovana na uspostavljanju instituta javnih izvršitelja će doprinijeti efikasnijim i efektivnijim procedurama izvršenja obaveza ugovornih strana u Crnoj Gori.

U posljednjem Doing Business izvještaju 2015, koji je objavljen u oktobru 2014, Crna Gora je zauzela 36 mjesto od ukupno 189 zemalja i u poređenju s prošlogodišnjim izvještajem, napredovala za 6 mjesta. Crna Gora stabilno napreduje što rezultira stalnim napredovanjem u poziciji, a u periodu od 2008 do 2014, napredovala je 54 mjesta (s 96 u 2008 na 36 u 2014).

Platni bilans i spoljni dug

U prvoj polovini 2014, došlo je do povećanja deficita tekućeg računa što je najvećim dijelom posledica negativnih trendova na podračunu roba. Prema preliminarnim podacima, deficit tekućeg računa je iznosio 441,8 miliona eura i veći je za 5,6% u poređenju s istim periodom 2013. Rastući trend deficita je posledica značajnog smanjenja uvoza robe, kao i pada suficita na računima primarnih i sekundarnih dohodaka. Nastavljen je trend povećanja suficita na računu usluga, dok je na finansijskom računu ostvareno povećanje priliva po osnovu direktnih i portfolio investicija.

U 2014, robnu razmjenu s inostranstvom karakterišu relativno nepovoljni trendovi. Pogoršanje salda na tekućem računu posljedica je značajnog smanjenja izvoza roba za 20%, što je rezultiralo spoljnotrgovinskim deficitom u iznosu od 643,6 miliona eura ili 3,5% više nego u istom periodu prethodne godine.

Obim razmjene usluga u prvoj polovini 2014. iznosio je 423,5 miliona eura i za 3% je veći u odnosu na isti period prethodne godine.

Tokom izvještajnog perioda, zabilježen je pad neto faktorskih dohodaka iz inostranstva za 33,3% (22,7 miliona eura), što je posljedica većeg odliva po osnovu isplaćenih dividendi i kompenzacija zaposlenih.

Na kapitalno-finansijskom računu u prvoj polovini 2014. ostvaren je neto priliv, što je rezultat povećanja priliva po osnovu direktnih i portfolio investicija. Neto priliv stranih direktnih investicija iznosio je 163,7 miliona eura ili 5,5% više nego u istom periodu

prethodne godine. Na računu portfolio investicija zabilježen je veći priliv novčanih sredstava, usljed pojačanog zaduživanja države na međunarodnom tržištu kapitala, što je rezultiralo neto prilivom u iznosu od 144,8 miliona eura, dok je istovremeno na računu ostalih investicija ostvaren neto odliv u iznosu od 46,2 miliona eura. U izvještajnom periodu je zabilježeno smanjenje obaveza države i banaka, dok su ostali sektori (privreda) povećali svoje obaveze po osnovu kredita.

Prema preliminarnim podacima, u periodu januar-avgust 2014, neto priliv stranih direktnih investicija iznosio je 205,7 miliona eura ili 5,5% manji u poređenju sa istim periodom prethodne godine. Ukupan priliv stranih direktnih investicija iznosio je 291,2 miliona eura, dok je istovremeno ostvaren odliv od 85,5 miliona eura. U posmatranom periodu, priliv po osnovu vlasničkih ulaganja iznosio je 138,2 miliona eura, što čini 47,5% ukupno ostvarenog priliva. U strukturi vlasničkih ulaganja, 30,3 miliona eura se odnosilo na investicije u preduzeća, dok je priliv po osnovu ulaganja u nekretnine iznosio 107,8 miliona eura. Priliv SDI u formi interkompanijskog duga iznosio je 148,8 miliona eura ili 12,5% više nego u istom periodu 2013, dok su povlačenja sredstava rezidenata investiranih u inostranstvu iznosila 4,2 miliona eura.

Kretanja na tržištu rada

Prema informacijama dobijenim od strane MONSTAT-a (Istraživanje o radnoj snazi), stopa aktivnosti stanovništva (15-64) povećala se sa 60% u prvom kvartalu na 62,8% u drugom kvartalu 2014, stopa zaposlenosti povećala se s 48,5% na 51,1%, dok se stopa nezaposlenosti smanjila sa 19,3% na 18,6%. Ovi trendovi mogu se objasniti uticajem početka turističke sezone u drugom kvartalu. Takođe, prema mjesečnom statističkom pregledu koji je sačinio MONSTAT, ukupna registrovana zaposlenost zabilježila je trend rasta od januara do avgusta, tako da je zaposlenost u avgustu bila 6,5% viša u odnosu na zaposlenost u januaru, dok je u poređenju s avgustom 2013. bila viša za 1,1%.

Podaci Zavoda za zapošljavanje Crne Gore pokazuju da je 30. IX 2014. bilo 31.584 nezaposlenih lica (od čega žene čine 48,31%), dok je istog dana prošle godine u Zavodu bilo registrovano 30,998 nezaposlenih lica.

Tokom devet mjeseci 2014, u oblasti tržišta rada, zakonodavni okvir osnažen je kroz:

- Izmjene i dopune Zakona o radu;
- Izmjene i dopune Zakona o Socijalnom savjetu;
- Novi Zakon o štrajku sačinjen je i upućen u skupštinsku procedure;
- Zakon o zaštiti i zdravlju na radu;
- Zakon o zapošljavanju i ostvarivanju prava iz osiguranja od nezaposlenosti koji je usvojen u decembru 2013.

Javne finansije

Budžet za 2014.

Period januar – septembar 2014.

Tekući prihodi budžeta Crne Gore za period januar – septembar 2014. iznosili su 939,9 miliona eura, ili 26,7% BDP-a, što predstavlja rast od 6,4% u odnosu na isti period prošle

godine, te 2,6% u odnosu na plan. Naplata poreza na dodatu vrijednost (PDV) iznosi 352,0 miliona eura, i povećana je za 10,7% u poređenju sa istim periodom 2013. i 3,4% u odnosu na plan za ovaj period. Naplata doprinosa iznosila je 284,8 miliona eura i povećana je za 7,9% u odnosu na plan, a 7,7% u odnosu na isti period prošle godine. Zabilježen je zastoj u prihodima od carinskih dažbina i akcizama u odnosu na plan, kao i u odnosu na prošlu godinu.

Rashodi u periodu januar – septembar 2014. iznosili su 963,2 miliona eura ili 27,4% BDP-a, što predstavlja smanjenje u odnosu na isti period 2013. za 49,8 miliona eura ili 4,9%. Značajan rast u prethodnom periodu zabilježen je u rashodima za bruto zarade (8,5 miliona eura), transferima za javne ustanove (4,7 miliona eura) i kamatama (2,7 miliona eura), te transferima za socijalnu zaštitu (11,2 miliona eura).

Budžetski deficit za devet mjeseci 2014. iznosio je 23,3 miliona eura ili 0,7% BDP-a.

Nacrt budžeta za 2015. i Srednjoročni period (MTF)

Državni dug ostaje u fokusu fiskalne politike. Kroz ovu prizmu, smanjenje budžetskog deficita određeno je kao prioritet već opisanih mjera fiskalne politike čiji je cilj racionalizacija potrošnje i povećanje budžetskih prihoda.

Prihodi u 2015. ostvariće rast od 1,4% u odnosu na procjenu ostvarivanja prihoda za 2014. Ovaj umjereni rast u naplati budžetskih potraživanja javiće se prvenstveno usljed nominalnog rasta ekonomske aktivnosti od 4,5%, ali i zbog uticaja mjera za borbu protiv sive ekonomije, kao glavne poluge za uspostavljanje snažnije fiskalne discipline.

Srednjoročni ciljevi fiskalne politike i dalje su isti (smanjenje javnog duga, transparentnost i efikasnost u naplati potraživanja), dok su mjere fiskalne politike za narednu godinu, u odnosu na tekuću, izmijenjene jedino u dijelu usklađivanja penzija, koje od 2015. podliježu povećanju shodno važećoj formuli.

Upravljanje javnim dugom, uključujući analizu potencijalnih obaveza

Državni dug Crne Gore dana 30. IX 2014. iznosio je 1.971,2 miliona eura, a činio ga je unutrašnji dug od 394,9 miliona eura i spoljni dug od 1.576,3 miliona eura. Kada je u pitanju odnos državnog duga i bruto domaćeg proizvoda (BDP), krajem trećeg kvartala 2014. on je iznosio 57,9% BDP-a, pri čemu je unutrašnji dug činio 11,5 % BDP-a, a spoljni dug 46,3 % BDP-a. Depoziti Ministarstva finansija 30. IX 2014. iznosili su 129,7 miliona eura, uključujući i 38.477 unci zlata, tako da je neto iznos državnog duga oko 53,8% BDP-a.

Kretanje unutrašnjeg duga tokom tri kvartala 2014.

Tokom 2014, unutrašnji dug smanjen je za oko 105,7 miliona eura ukoliko se poredi s krajem 2013, i iznosi 394,9 miliona eura. Smanjenje unutrašnjeg duga prvenstveno je uzrokovano novom metodologijom prijavljivanja javnog duga: dok s jedne strane dug lokalnih samouprava nije obuhvaćen kroz javni dug, s druge strane dug pravnih lica i poslovnih organizacija u većinskom vlasništvu države i onih pod kontrolom državne uprave, koje se većinom finansiraju iz državnog budžeta, obuhvaćen je kroz javni dug.

Smanjenje unutrašnjeg duga takođe je rezultat neto otplate 33,3 miliona eura državnih obveznica i kredita od strane domaćih poslovnih banaka.

Regulatorne aktivnosti Centralne banke Crne Gore

U novembru 2013, CBCG usvojila je Odluku o izmjeni odluke o minimalnim standardima za upravljanja kreditnim rizicima u bankama ("Sl. list CG", br. 51/13). Odluka obvezuje banke da primjenjuju specijalan tretman za nekvalitetne kredite (NPL), uključujući i usvajanje sveobuhvatne Strategije za rješavanje problema nekvalitetnih kredita za razdoblje od tri godine i utvrđivanju godišnjih operativnih ciljeva koji se odnose na smanjenje broja nekvalitetnih kredita (tj. operativnih ciljeva) na kvartalnoj osnovi.

U sklopu projekta rješavanja NLP-a (tzv. "Podgorički pristup"), CBCG i Ministarstvo finansija, u saradnji sa Svjetskom bankom, pripremili su Nacrt zakona o dobrovoljnom finansijskom restrukturiranju dugova prema finansijskim institucijama, a nakon utvrđivanja Predloga pomenutog akta od strane Vlade Crne Gore, dostavljen je Skupštini na i donošenje se očekuje do kraja 2014.

U cilju pravovremenog usklađivanja s pravnom tekovinam Evropske unije, a u skladu s rokovima definisanim u pregovaračkoj poziciji za Poglavlje 9 - Finansijske usluge, pripreme za izradu novog Zakona o bankama i nove Odluka o adekvatnosti kapitala su počele 2014.

Bruto nekvalitetna aktiva od Ukupnih aktiva banaka iznosila je 15.09% na dan 30. IX 2014. U padu su u odnosu na septembar 2013. kada je ovaj procenat bio 16,71%. Bruto nekvalitetni krediti i potraživanja čine 17.32% od ukupnih aktiva i potraživanjima na kraju septembra 2014, dok su činili 18.38% na kraju septembra 2013. Samo jedna banka prodala je nekvalitetne aktive u iznosu od 1,78 miliona evra. U prosjeku s naplatom potraživanja kašnjenje od 30 i više dana na nivou sistema bilježi se u 20.04% slučajeva. Na kraju septembra 2013. kašnjenja su iznosila su 21.07%. Banke su ostvarile znatan iznos reprogramiranih kredita i potraživanja u posmatranom periodu, čime bruto reprogramirani krediti i potraživanja čine 16.% ukupnih bruto kredita i potraživanja.

▪ Statistika

Zakonodavno usklađivanje i administrativni kapaciteti

Da bi definisao zakonski okvir za dalji razvoj statističkog sistema u Crnoj Gori, Zavod za statistiku je u 2013. počeo da priprema tri ključna dokumenta koje je usvojila Vlada 23. I 2014:

- Strategija razvoja zvanične statistike za period 2014-2018;
- Program zvanične statistike za period 2014-2018; i
- Godišnji plan statističkih istraživanja za 2014.

Shodno članu 44 Zakona o državnoj upravi Crne Gore („Sl. list CG”, br. 22/08 i 42/11), direktor Zavoda za statistiku je, po prvi put, nominovan na osnovu javnog konkursa (stav 3), na fiksni mandat od pet godina (stav 4), čime je obezbijeđeno poštovanje principa 1 - Profesionalna nezavisnost Evropskog kodeksa prakse. Rješenjem o imenovanju za direktoricu je imenovana Gordana Radojević, dosadašnja direktorica Zavoda za statistiku ("Sl. list CG", br. 15/14).

Monstat je napravio detaljan plan kadrovskih potreba za naredni srednjoročni period, o čemu je Ministarstvo finansija upoznato. Ministarstvo finansija je odobrilo zapošljavanje 10 osoba. Do kraja 2014. očekuje se raspisivanje konkursa za zapošljavanje novih ljudi. Tokom referentnog perioda, u junu 2014, potpisan je Memorandum o saradnji sa Centralnom bankom Crne Gore u cilju jačanja saradnje i razmjene informacija između proizvođača zvanične statistike u sklopu crnogorskog statističkog sistema.

Skorija dešavanja i planovi za dalje usklađivanje

Crna Gora je u oktobru ove godine po prvi put učestvovala u postupku fiskalnog izvještavanja.

Ministarstvo finansija izrađuje nacrt predloga Strategije za sprovođenje metodologije ESA u javnim finansijama. Shodno Agendi Vlade, ova Strategija biće usvojena do kraja 2014.

Zavod za statistiku je poboljšao poslovni i poljoprivredni registar i u januaru je izdao dokument pod nazivom „Relevantne statističke klasifikacije”, u kojem daje detaljne informacije vezane za četiri statističke klasifikacije. Crna Gora je u junu usvojila Međunarodni standard klasifikacije obrazovanja (ISCED). Zavod za statistiku je sproveo dva istraživanja poslovnih registara: Istraživanje o velikim i srednjim preduzećima i Istraživanje o preduzećima koja imaju lokalne jedinice. Zavod za statistiku je poslao podatke iz poslovnih registara za 2013. Eurostatu kroz EDAMIS portal. Takođe, Monstat je izradio podatke za novoosnovane i neaktivne jedinice za 2013. Monstat je počeo da radi na profilisanju i izradi mnogo više podataka vezanih za demografiju poslovnih subjekata.

Što se tiče nacionalnih računa, u izvještajnom periodu radilo se na sprovođenju aktivnosti na implementaciji izmjena u ESA metodologiji (koje se odnose na implementaciju nove metodologije ESA 2010) koje imaju direktan uticaj na nivo BDP-a: „Kapitalizacija troškova istraživanja i razvoja” i „Tretman vojne opreme”. MONSTAT trenutno sprovodi istraživanje "Struktura prihoda i rashoda poslovanja privrednih subjekata, preduzetnika i budžetskih korisnika (SPIR)". Istraživanjem će se prikupiti podaci neophodni za dalju harmonizaciju obračuna bruto domaćeg proizvoda (BDP) u skladu s propisanom međunarodnom metodologijom (ESA metodologija) čime će se doprinijeti unapređenju statistike nacionalnih računa.

U sektoru poljoprivrede i životne sredine smo napravili sljedeće napredak:

- U decembru 2013. sprovedeno je Pilot istraživanje o biljnoj proizvodnji i jesenjoj sjetvi u 2013. Kreiran je Izvještaj o kvalitetu u biljnoj proizvodnji. Izvršeno je metodološko usklađivanje u okviru statistike klanja stoke u klanicama, uvođenjem novih varijabli. model GIP prognoza je osnovan u prvoj polovini 2014. Kreiran je i Izvještaj o kvalitetu statistike stoke, mesa, jaja i mlijeka. U agro-monetarnoj statistici, metodološka unapređenja su uvedena što se tiče indeksa poljoprivrednih cijena.
- U januara 2014, shodno Memorandumu o saradnji sa Ministarstvom poljoprivrede i ruralnog razvoja, formirano je 5 radnih grupa: postojeće registre i baze podataka; Statistika biljne proizvodnje; Statistika stoke, ribarstva i agro-monetarne statistike.
- U okviru statistike otpada izvršena je validacija podataka za referentnu 2012. u skladu sa zahtjevima Regulative o statistici otpada i kreiran je Izvještaj o kvalitetu.

U sektoru poslovnih statistika smo napravili sljedeće napredak:

- Monstat je poslao po prvi put podatke iz statistike pomorstva i statistike industrije (Indeksi fizičkog obima industrijske proizvodnje i indeksa prometa industrije), i metapodataka za obavljanje trgovine na malo (Prilog B - STS) Eurostatu kroz eDAMIS. Monstat je metodološki unaprijedio ankete o dolascima i noćenju turista, pružajući podatke o neto popunjenost soba u smještajnim objektima.
- Monstat se sada priprema za sektorsku procjenu poslovnih statistika, koja je u organizaciji EUROSTAT i koja će biti sprovedena u decembru 2014.

U sektoru socijalnih statistika smo napravili sljedeće napredak:

- Monstat je završio redovno objavljivanje popisnih podataka.
- Monstat je metodološki unaprijedio i poslao baze podataka EUROSTAT-u od sljedećih istraživanja: Ankete o radnoj snazi, Ankete o potrošnji domaćinstava i Ankete o dohotku i životnim uslovima (SILC).

▪ **Sloboda kretanja kapitala**

Borba protiv pranja novca

Skupština je 25. VII 2014. usvojila novi Zakon o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma („Sl. list CG”, br. 33/14).

U toku je procedura izrade novih podzakonskih akata za Zakon o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma. Uprava za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma izradila je pomenuta podzakonska akta i dostavila ih Ministarstvu finansija na ocjenjivanje i usvajanje. Rok za usvajanje pomenutih podzakonskih akata je 15. XI 2014.

Shodno novim preporukama Radne grupe za finansijske mjere u borbi protiv pranja novca (FATF), svaka država članica Komiteta Savjeta Evrope za evaluaciju mjera u borbi protiv pranja novca i finansiranja terorizma (MONEYVAL) dužna je da izradi Nacionalnu procjenu rizika od pranja novca i finansiranja terorizma. Crna Gora je započela proces izrade Nacionalne procjene rizika od pranja novca i finansiranja terorizma, koji predstavlja sveobuhvatan proces dobijanja, prikupljanja i analiziranja odgovarajućih podataka u cilju procjenjivanja stepena ranjivosti određenih sektora od pranja novca i finansiranja terorizma.

Platni promet

Skupština je 23. XII 2013 donijela novi Zakon o platnom prometu („Sl. list CG” br. 62/13) koji je stupio na snagu 8. I 2014. Primjena ovog zakona će početi u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu, tj. 9. I 2015. U periodu januar-septembar 2014, Centralna banka Crne Gore je radila na pripremi podzakonskih akata, u vezi s kojima je dobila mišljenje ovlašćenih predstavnika Evropske komisije (DG MARKT), kao i predstavnika banaka koji su osim Centralne banke bili jedini pružaoci usluga platnog prometa do sad. Centralna banka Crne Gore je dostavila pet podzakonskih akata predstavnicima Evropske komisije na mišljenje. Centralna banka Crne Gore je donijela propise u novembru 2014, ali će njihova primjena početi primjenom novog zakona, tj. 9. I 2015.

▪ **Finansijski nadzor**

Skorija dešavanja u implementaciji javne unutrašnje finansijske kontrole

Zakonodavni okvir

U martu 2014. Ministarstvo finansija je usvojilo Smjernice za uspostavljanje i implementaciju upravljanja rizikom u tijelima javnog sektora, kojima je određen okvir za uspostavljanje i implementaciju objedinjenog procesa upravljanja rizikom za sva tijela javnog sektora.

Vlada je 3. IV 2014. usvojila najnoviji Akcioni plan za implementaciju Strategije za dalji razvoj unutrašnje finansijske kontrole u javnom sektoru u Crnoj Gori za period 2014-2015.

Vlada je 26. VI 2014. i usvojila objedinjeni izvještaj o unutrašnjoj finansijskoj kontroli u javnom sektoru za 2013, koji je sačinjen na osnovu podnesenih godišnjih izvještaja tijela javnog sektora o implementaciji planiranih aktivnosti na uspostavljanju i razvoju finansijskog upravljanja i kontrola i unutrašnjih revizija u javnom sektoru Crne Gore.

Skupština je 25. VII 2014. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru, čime je postignuto pravno-tehnička poboljšanje u implementaciji planiranih aktivnosti u uspostavljanju i razvoju finansijskog upravljanja u javnom sektoru, umanjujući broj godina radnog iskustva kao preduslova za vođenje unutrašnjih revizija, zatim priznavanje sertifikata ovlašćenih unutrašnjih revizora u javnom sektoru, u skladu s relevantnim međunarodnim ili drugim programima u skladu s posebnim propisom koji je ekvivalentan programu koji je uspostavljen zakonom i uređena koordinacija aktivnosti jedinica za unutrašnju reviziju u tijelima javnog sektora za implementaciju horizontalne revizije nacionalnih fondova i revizije fondova EU.

Ministarstvo finansija pripremilo je nacrt Priručnika za unutrašnju reviziju sa metodologijom za reviziju programa i projekata koji se finansiraju iz fondova EU.

(Detaljniji statistički podaci o finansijskom nadzoru su u tački 1. Politički kriterijumi, podtačka "Reforma javne uprave").

3. UNUTRAŠNJE TRŽIŠTE I KONKURENCIJA

Aktivnosti realizovane u skladu sa glavnim operativnim zaključcima sa sastanka Podobora održanog 12. V 2014.:

Javne nabavke

U izvještajnom periodu, nastavljeno je jačanje sistema javnih nabavki. Obezbijeđeno je ostvarivanje poslova u okviru nadležnosti Uprave za javne nabavke koji se odnose na praćenje primjene i pripremu propisa o javnim nabavkama, praćenje, analiziranje i ostvarivanja sistema javnih nabavki, sa stanovišta usaglašenosti sa pravom Evropske Unije i predlaganje mjera za obezbjeđivanje te usaglašenosti, pružanje savjetodavnih i konsultantskih usluga za oblast javnih nabavki naručiocima, organizovanje obuke kadrova za vršenje poslova javnih nabavki (službenike za javne nabavke, zaposlene na poslovima javnih nabavki, druge zaposlene koji prate poslove javnih nabavki i revizije, državne revizore, sudije i saradnike nadležnog suda, ponuđače, NVO, medije i dr.), objavljivanje

poziva za javno nadmetanje i odluka o dodijeljenim ugovorima na internet stranici, unapređenje sistema informisanosti naručilaca i ponuđača o propisima o javnim nabavkama, objavljivanje i distribuciju odgovarajuće stručne literature ne samo sa aspekta normativne implementacije zakona već i antikorupcijske politike i politike sukoba interesa, ostvarivanje međunarodne saradnje sa institucijama i stručnjacima u oblasti javnih nabavki, praćenje postupaka javnih nabavki i obezbjeđenje javnog interesa u tim postupcima, izvještavanje o javnim nabavkama u Crnoj Gori, izdavanje biltena o javnim nabavkama i druge poslove, u skladu sa zakonom.

Normativni okvir

Izmjenama i dopunama Programa rada Vlade CG, Izmjene i dopune ZJN su predviđene za III kvartal 2014. Izmjenama i dopunama su unaprijeđene odredbe koje se odnose na uvođenje antikorupcijske klauzule u sve ugovore u javnim nabavkama i metodologije analize rizika u postupcima javnih nabavki (član 15), sprječavanje sukoba interesa u postupcima javnih nabavki (član 16 i 17), sastav Komisije za otvaranje i vrednovanje ponuda (član 59) i ovlašćenja inspektora za javne nabavke u dijelu nadzora nad sprovođenjem antikorupcijskih mjera i mjera sprječavanja sukoba interesa u postupku javne nabavke (član 148). U skladu sa Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o javnim nabavkama, u okviru inspeksijskog nadzora utvrđeno je ovlašćenje da "Inspektor za javne nabavke vrši inspeksijski nadzor između ostalog i na zaključivanje i realizaciju ugovora o javnim nabavkama".

Predlog izmjena i dopuna Zakona o javnim nabavkama usvojen je na sjednici Vlade 17. VII 2014, a Zaključak je verifikovan 8. X 2014. Zakon je trenutno u Skupštinskoj proceduri, pri čemu je Zakonodavni odbor Skupštine Crne Gore, na održanoj 89. sjednici, od 17. XI 2014, razmotrio i pozitivno se izjasnio o Predlogu zakona o izmjenama i dopunama Zakona o javnim nabavkama. Usvajanje od strane Skupštine Crne Gore očekuje se do polovine decembra tekuće godine.

Formirana je Radna grupa za izradu nacrtu podzakonske regulative, broj: 01-14086/1 od 22. XI 2013, koja je počela s pripremom podzakonske regulative, čiji je rok za usvajanje 120 dana od dana usvajanja izmjena i dopuna Zakona od strane Skupštine.

Zadaci Koordinacionog tijela, u skladu sa Rješenjem o formiranju Koordinacionog tijela za praćenje i sprovođenje Strategije razvoja sistema javnih nabavki za period 2011-2015, odnose se na: prikupljanje, praćenje i analizu podataka o preduzetim mjerama iz oblasti javnih nabavki, jačanje edukativnih programa i predlaganje novih mjera edukacije, u skladu sa potrebama učesnika u oblasti javnih nabavki, praćenje sprovođenja Strategije razvoja sistema javnih nabavki i Akcionog plana, kao i na jačanje međuinstitucionalne saradnje u sprovođenju mjera iz Akcionog plana.

U vezi praćenja sprovođenja Strategije razvoja sistema javnih nabavki i Akcionog plana, kao i jačanje međuinstitucionalne saradnje u sprovođenju mjera iz Akcionog plana, definisane su i realizovane mjere koje se odnose na: osnivanje Koordinacionog tijela za praćenje sprovođenja Strategije, koje se sastoji od predstavnika MF, DzJN i KzKPJN, ali i drugih relevantnih tijela državne uprave koja učestvuju u njenom sprovođenju; stvaranje legislativnog, institucionalnog i administrativnog okvira; ažuriranje liste obveznika primjene Zakona o javnim nabavkama i imenovanih službenika za javne nabavke; ustanovljavanje i početak rada Help desk-a za savjetodavne i konsultantske usluge, kao i

posebne grupe ili referata za prijavljivanje nepravilnosti; usvajanje podzakonskih propisa za uspostavljanje elektronskog sistema za javne nabavke; donošenje propisa i modula obuke, uz obezbijedene obuke u skladu sa propisima i modulima, kao i propisa o programu i načinu polaganja ispita za oblast javnih nabavki sa obrazovanom komisijom za polaganje; vođenje web stranice javnih nabavki (portal javnih nabavki); godišnje održavanje foruma o javnim nabavkama; povezivanje UJN sa nevladinim sektorom u formi sporazuma o saradnji.

S tim u vezi, većina mjera koja je utvrđena Akcionim planom je realizovana, osim pojedinih mjera koje prati djelimičan stepen realizacije usljed budžetskih ograničenja Uprave za javne nabavke, a koje se prije svega odnose na izradu priručnika, flajera, biltena o jačanju svijesti u oblasti "kako korupcija kvari proces javnih nabavki" i izradi upustava o načinu prijavljivanja nepravilnosti u postupcima javnih nabavki.

GPA

Crna Gora i Novi Zeland postale su najnovije članice Sporazuma o Vladinim nabavkama pri STO nakon što su njihove ponude o pristupanju, 29. X 2014. dobile zeleno svjetlo. Ovo predstavlja značajan korak koji će našoj zemlji pomoći da dobije pristup tržištu javnih nabavki čija se trenutna vrijednost procjenjuje i na 1,7 triliona dolara godišnje. Komitet STO-a o vladinim nabavkama donio je jednu za drugom odluku pozivajući i Crnu Goru i Novi Zeland da pristupe Sporazumu (GPA) na osnovu završnih ponuda u vezi pristupa tržištu - o kojima se pregovaralo tokom posljednje dvije godine. Ovo su prva pristupanja još od kad je revidirana i proširena verzija GPA stupila na snagu 6. IV 2014.

PROJEKTNE AKTIVNOSTI

U ovom trenutku, Uprava za javne nabavke nije korisnik nijednog projekta pomoći koji Crnoj Gori pružaju druge nacionalne i međunarodne institucije.

- **Zaštita potrošača i zdravlja: pravno usklađivanje i administrativni kapacitet**

Zaštita potrošača

Napredak u usklađivanju zakonodavstva

Potrošačko zakonodavstvo

Na osnovu Zakona o zaštiti potrošača („Sl.list CG“, br. 02/14), koji je u primjeni od 23. VII 2014, Ministarstvo ekonomije je izradilo Pravilnik o proizvodima za koje se ne ističe cijena po jedinici mjere („Sl.list CG“, br. 41/14), čija je primjena otpočela 11. X 2014. Takođe, u toku je i finalizacija Pravilnika o Arbitražnom odboru za vansudsko rješavanje sporova potrošača i njegova primjena se očekuje u najskorijem periodu.

Zakonodavstvo na području opšte bezbjednosti proizvoda i nadzora tržišta

Skupština je 25. VII 2014. donijela Zakon o nadzoru proizvoda na tržištu („Sl.list CG“, br. 33/14), a na sjednici Skupština Crne Gore od 16. X 2014, usvojila je novi Zakon o opštoj bezbjednosti proizvoda („Sl.list CG“, br. 45/14).

Izgradnja administrativnih kapaciteta

Kadrovsko jačanje Direktorata za razvoj nacionalnog brenda i zaštitu potrošača

U cilju jačanja zaštite potrošača, u Direktoratu za razvoj nacionalnog brenda i zaštitu potrošača, ustanovljena je Direkcija za zaštitu potrošača u kojoj su sistematizovana tri radna mjesta (samostalni savjetnik, savjetnik i samostalni referent), od kojih su tokom 2014. popunjena dva.

Centralni informacioni sistem za zaštitu potrošača

Uspostavljanje Centralnog informacionog sistema (www.potrosac.me) ima za cilj da omogući potrošačima da na što jednostavniji i brži način ostvare i zaštite svoja potrošačka prava, kao i da se informišu o svim potrošačkim pitanjima. Uprava za inspekcijske poslove je kontakt tačka Sistema (kojeg čine dva pod sistema – registar za upravljanje žalbama potrošača i registar o opasnim proizvodima), koji objedinjava različite nosioce zaštite potrošača u Crnoj Gori. U ovom Sistemu, u periodu od 12. V- 31. X 2014, primljeno je 48 žalbi potrošača, kao i jedno pitanje potrošača, po kojima su postupale nadležne inspekcije.

Kontaktna tačka (Tržišna inspekcija), na osnovu uvida u nedjeljne RAPEX izvještaje, prosljeđivala je informacije o opasnim proizvodima nadležnim inspekcijama i to: Tržišnoj inspekciji (26 opasnih proizvoda), Zdravstveno-sanitarnoj inspekciji (57 opasnih proizvoda), Inspekciji Ministarstva saobraćaja i pomorstva (98 opasnih proizvoda), Inspekciji Ministarstva unutrašnjih poslova (23 opasna proizvoda). Nadležne inspekcije nijesu pronašle na tržištu ni jedan od opasnih proizvoda sa RAPEX-a.

U oblasti **bezbjednosti proizvoda** izvršeno je 1075 inspekcijskih pregleda, od čega: u redovnom nadzoru 263, na osnovu RAPEX obavještenja 794, po obavještenju proizvođača/distributera 5, u pojačanom nadzoru 1, po informacijama iz drugih izvora 12 inspekcijskih pregleda.

Savjet za zaštitu potrošača

Na osnovu Zakona o zaštiti potrošača („Sl.list CG“, br. 02/14), Ministarstvo ekonomije je donijelo Rješenje o osnivanju Savjeta za zaštitu potrošača („Sl.list CG“, br. 25/14). Savjet je u izvještajnom periodu održao konstitutivnu i I redovnu sjednicu.

Savjet za zaštitu potrošača, pored predstavnika Ministarstva ekonomije, čine i predstavnici: Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja, Ministarstva prosvjete/Zavoda za školstvo, Ministarstva održivog razvoja i turizma, Ministarstva zdravlja, Ministarstva za informaciono društvo i telekomunikacije, Ministarstva unutrašnjih poslova, Ministarstva saobraćaja i pomorstva, Uprave za inspekcijske poslove, Ekonomskog fakulteta Podgorica, Fakulteta za poslovne studije “Montenegro Business School”, Centralne banke Crne Gore, Privredne komore Crne Gore, Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost i nevladinih organizacija za zaštitu potrošača (CEZAP i ECOM).

Aktivnosti Savjeta fokusirane su na poboljšanje položaja potrošača u Crnoj Gori, pa će u skladu sa tim predlagati odgovarajuće mjere i aktivnosti, učestvovati u izradi Nacionalnog programa, razmatrati nacрте propisa koji se donose na ovu oblast, davati mišljenja o

potrebi izmjena i dopuna postojećih i donošenju novih propisa u ovoj oblasti i sveobuhvatno doprinijeti jačanju njihovih prava.

Sprovođenje Nacionalnog programa zaštite potrošača

Predlog drugog godišnjeg izvještaja o realizaciji godišnjeg AP NPZP, za period jul 2013 - jun 2014 pripremljen je na osnovu izvještaja organa i institucija nadležnih za oblast zaštite potrošača-nosilaca planiranih aktivnosti, uz podršku Savjeta za zaštitu potrošača. Prijedlog se trenutno nalazi u Vladinoj proceduri usvajanja. Godišnji Akcioni plan za realizaciju NPZP za period jul 2014 – jun 2015, trenutno je u proceduri međuresorskog usaglašavanja, nakon čega će isti biti upućen Vladi Crne Gore.

Edukacija o primjeni novih potrošačkih zakona

U cilju efikasne primjene Zakona o zaštiti potrošača i Zakona o potrošačkim kreditima, nadležne institucije su u izvještajnom periodu sprovele niz obuka o primjeni navednih zakona. Sprovedene obuke su bile u organizaciji Ministarstva ekonomije, Uprave za inspekcijske poslove, Unije poslodavaca Crne Gore i Instituta računovođa i revizora Crne Gore.

Saradnja sa organizacijama potrošača

Ministarstvo ekonomije, Uprava za inspekcijske poslove, kao i drugi relevantni nosioci zaštite potrošača u Crnoj Gori, ostvaruju kontinuiranu saradnju sa dvije NVO za zaštitu potrošača "CEZAP" i "ECOM".

U okviru projekta „Evropski potrošački most“, koji sprovodi CEZAP, u izvještajnom periodu sprovedena su istraživanja sa ciljem da se ispita ispravnost ambalaže namijenjene za pakovanje hrane, kao i da se provjeri ispravnost podataka u deklaracijama kod nekih od ovih uzoraka ambalaže. Podatke iz izvještaja o istraživanju, koji ukazuju na nepravilnosti, CEZAP će dostaviti Upravi za inspekcijske poslove na dalje postupanje.

U specijalizovanom časopisu „Potrošač“, u nekoliko izdanja, obrađene su teme koje se odnose na: novi Zakon o zaštiti potrošača, kvalitet i ispravnost ambalaže za hranu, ugovore na kupovinu na daljinu, itd. Izrađene su i brošure o obmanjujućim reklamama i bezbjednosti proizvoda. Više o aktivnostima pomenutog projekta predstavljeno je na sajtu www.cezap.me.

Tekući projekti pomoći koju Crnoj Gori pružaju druge nacionalne i međunarodne institucije i informacije o planiranoj pomoći EU

Regionalni projekat “Poboljšanje koordinacije institucija za nadzor nad tržištem u cilju povećanja efikasnosti i efektivnosti”.

U okviru Regionalnog projekta „Poboljšanje koordinacije institucija za nadzor nad tržištem u cilju povećanja efikasnosti i efektivnosti“, koji finansira Njemačko federalno ministarstvo za ekonomsku saradnju i razvoj, a implementira GIZ, u periodu 26-30. V 2014, u Banja Luci

je sprovedena zajednička akcija nadzora proizvoda na tržištu u kojoj su učestvovali inspektori iz Crne Gore i zemalja regiona.

Evropski pokret u Crnoj Gori i Slovačka asocijacija za spoljnu politiku

U okviru realizacije projekta koje sprovodi „Evropski pokret u Crnoj Gori”, u izvještajnom periodu su održane tri sesije i to: 27. VI na temu: „Potrošački krediti”, 15. X na temu: „Opšta bezbjednost proizvoda” i 30 – 31. X na temu: „Distanciona trgovina”.

TAIEX pomoć

U organizaciji TAIEX-a, u periodu od 15 - 19. IX 2014, predstavnici – inspektori Uprave za inspeksijske poslove prisustvovali su radionicama na Malti, koje su se sprovodile u državnom organu za konkurenciju i zaštitu potrošača - Odsjek za tržišni nadzor, dok su predstavnici Zdravstveno – sanitarne inspekcije u periodu od 28. IX do 4. X 2014. bili u studijskoj posjeti Ministarstvu zdravlja u Hrvatskoj, na temu: Organizovanje i sprovođenje inspeksijskih zvaničnih kontrola u oblasti bezbjednosti hrane.

Zdravstvena zaštita

1. Nadzor nad upotrebom duvanskih proizvoda

U toku je postupak pripreme Predloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o ograničavanju upotrebe duvanskih proizvoda, koji, po Programu rada, Vlada treba da utvrdi do kraja godine.

2. Krv, tkiva, ćelije i organi

U oblasti krvi, donijet je Pravilnik o bližim uslovima u pogledu prostora, kadra i opreme Zavoda za transfuziju krvi Crne Gore i standardima i mjerama za uspostavljanje i održavanje sistema kvaliteta, koji je objavljen u "Službenom listu CG", br. 23/2014 od 30. V 2014. i stupio je na snagu 7. VI 2014. Usklađen je sa Direktivom Komisije 2005/62/EZ.

Pripremljen je Predlog zakona o uzimanju i presađivanju ljudskih tkiva i ćelija u svrhu liječenja i nalazi se u skupštinskoj proceduri usvajanja. U toku pripreme izvršene su konsultacije sa Evropskom komisijom i usklađen je sa Direktivom 2004/23/EZ.

Predlog zakona o uzimanju i presađivanju ljudskih organa u svrhu liječenja Skupština Crne Gore nije usvojila u junu, zbog propisivanja pretpostavljene saglasnosti za uzimanje organa od umrlog lica, a na osnovu saglasnosti članova porodice. Tako da se procedura donošenja ovog zakona ponavlja.

Tokom izvještajnog perioda crnogorska delegacija je bila u posjeti DG SANCO, pri čemu je izvršena razmjena mišljenja i prihvaćene su preporuke iz Izvještaja o ekspertskoj posjeti njihovih predstavnika i obaveza pripreme Nacrta akcionog plana za realizaciju aktivnosti u ovoj oblasti, do kraja godine.

Napominjemo, da će se uslovi za primjenu EU standarda kvaliteta i bezbjednosti u oblasti krvi stvoriti kad bude izgrađena i stavljena u funkciju nova zgrada Zavoda za transfuziju krvi, a u oblasti tkiva, ćelija i organa do pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji. Priprema komentara na Izvještaj o ekspertskoj posjeti DG SANCO je u toku, i uskoro će biti dostavljeni.

3. Prava pacijenata u prekograničnoj zdravstvenoj zaštiti

U ovoj oblasti, u toku je priprema Predloga zakona o obaveznom zdravstvenom osiguranju, koji će djelimično biti usklađen Direktivom 2011/24/EU i, po Programu rada, Vlada bi trebalo da ga utvrdi do kraja ove godine. Radna verzija nalazi se u postupku javne rasprave i dostavljena je Evropskoj komisiji, na mišljenje.

4. Zarazne bolesti

Na osnovu Zakona o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti ("Službeni list RCG", br. 32/05, "Sl. list CG", br. 14/10 i 30/12) donijet je Program obaveznih imunizacija stanovništva protiv određenih zaraznih bolesti na teritoriji Crne Gore za 2015.

Tokom izvještajnog perioda crnogorska delegacija je bila u posjeti Evropskoj komisiji, tokom koje su razmijenjena mišljenja i prihvaćene preporuke iz Izvještaja o ekspertskoj posjeti predstavnika ECDC i potvrđena obaveza pripreme Nacrta akcionog plana za realizaciju aktivnosti u ovoj oblasti, do kraja godine.

U sklopu aktivnosti, koje su povezane s pojavom Ebole: formirano je intersektorsko tijelo za nadzor i praćenje. Bilo je stavljeno 31 lice pod epidemiološki nadzor. Takođe, naručena je i specijalna oprema za zdravstvene radnike.

Početkom novembra u Opštoj bolnici u Bijelom Polju pojavila se novorođenačka infekcija, od koje je oboljelo petoro novorođenčadi, a jedno je umrlo. U skladu sa propisanom procedurom, slučaj je prijavljen i obaviješten je i ECDC.

5. Mentalno zdravlje

U toku je priprema Akcionog plana za 2015 – 2016, koji bi trebalo da se usvoji do kraja godine. Takođe, u saradnji sa NVO, nastavljene su aktivnosti na promociji i očuvanju mentalnog zdravlja. U okviru **Twinning light projekta** formiran je Centar za unapređenje mentalnog zdravlja i međunarodnu saradnju u okviru Specijalne bolnice za psihijatriju u Kotoru. Uloga Centra je jačanje službi mentalnog zdravlja u Crnoj Gori i podizanje nivoa opšte društvene svijesti o važnosti mentalnog zdravlja, aktivnije uključivanje korisnika i njihovih porodica u rad službi mentalnog zdravlja, te opšte poboljšanje prakse u ovoj oblasti kroz različite vidove promocije, prevencije, zastupanja, objavljivanja publikacija, sprovođenja istraživanja i zajedničkog umrežavanja sa relevantnim institucijama regiona i Evrope.

6. Sprječavanje zloupotrebe droga

U sklopu projekta Global Fonda u Centru za mentalno zdravlje Doma zdravlja u Nikšiću počeo je da se sprovodi program terapije Metadonom, što je peti dom zdravlja u kome se sprovodi ovaj program.

7. Zdravstvene nejednakosti

Ministarstvo zdravlja donijelo je Pravilnik o utvrđivanju medicinskih razloga za promjenu pola, u skladu sa strateškim opredjeljenima i implementacijom Akcionog plana za 2014. godinu o poboljšanju položaja života LGBT populacije. Napominjemo da je već obavljen jedan slučaj promjene pola na teret sredstava obaveznog zdravstvenog osiguranja. U okviru aktivnosti za očuvanje i unapređenje zdravlja romske djece, u kampu „Konik“, u izvještajnom periodu obavljena je vakcinacija 227 djece.

8. Ishrana

Ministarstvo zdravlja, u sklopu svoje nadležnosti, učestvuje u pripremi Predloga zakona o bezbjednosti hrane.

9. Smanjenje štetnog uticaja alkohola

Završena je obuka doktora i medicinskih sestara u timu psihijatra za pružanje prevencije, tretmana i njege kod štetne upotrebe alkohola i alkoholom uzrokovanih poremećaja. U toku su aktivnosti na realizaciji dvije TAIEX radionice.

10. Preventivni pregledi za otkrivanje raka

Od juna započeo je drugi ciklus realizacije Nacionalnog programa za rano otkrivanje raka debelog crijeva i obuhvaćeno je 15 opština od 23. U toku su konsultacije sa stručnim tijelima Evropske komisije za realizaciju programa za rano otkrivanje raka dojke i materice.

11. Zdrava sredina uključujući sprječavanje povreda

Na osnovu Zakona o zaštiti od nejonizujućih zračenja (Službeni list CG br. 35/13) donijet je Pravilnik o bližem sadržaju Akcionog programa o sprovođenju mjera zaštite od nejonizujućih zračenja, objavljen je u "Službenom listu CG", br. 23/2014 od 30. V 2014, stupio na snagu 7. VI 2014, a primenjuje se od 1. VII 2015.

12. Promocija bezbjednosti i Evropska akcija u oblasti rijetkih bolesti

Nastavljena je Implementacija Nacionalne strategije za rijetke bolesti u Crnoj Gori za period 2013 – 2020, koju je usvojila Vlada Crne Gore, kroz kontinuirane skrining programe za urođene metaboličke poremećaje (hipotireoza) i kod žena trudnica starijih od 35 godina skrining određivanje kariotipa iz plodove vode.

13. E – zdravstvo

Tokom izvještajnog perioda započete su aktivnosti na implementaciji informacionog sistema za razmjenu podataka između izabranog doktora i epidemiologa na primarnom nivou zdravstvene zaštite, u okviru higijensko-epidemioloških službi domova zdravlja.

14. Izgradnja administrativnih kapaciteta u Crnoj Gori u oblasti zdravstvene zaštite

U Zavodu za transfuziju krvi obavljeno je više obuka zdravstvenih radnika za rad u transfuziološkoj službi, kao i u zdravstvenim ustanovama koje u liječenju koriste krv.

U okviru **Twinning light projekta** 17 medicinskih sestara/tehničara je tokom posebne obuke i studijske posjete Holandiji obučeno za trenere koji su kasnije pod supervizijom holandskih stručnjaka organizovali sedam dvodnevni radionica, kroz koje je oko 100 medicinskih sestara/tehničara (3/4 ukupnog osoblja zaposlenog u službama mentalnog zdravlja) edukovano za poslove pružanja novih vrsta usluga. Napominjemo da je održana dvodnevna TAIEX radionica posvećena obuci zdravstvenih radnika za saradnju sa LGBT populacijom, sa 55 učesnika.

15. Tekući projekti pomoći koju Crnoj Gori pružaju druge nacionalne i međunarodne institucije i finalizacija buduće pomoći EU

IPA Adriatic Health Mob je počeo 2013, i realizuje se u osam zemalja sa 15 partnera. U skladu sa metodologijom izrade projekta, definisane su aktivnosti po radnim paketima. U dva radna paketa koji se odnose na određivanje (mapiranje) institucija i razradu (diseminaciju) projekta, proslijeđeni su kontakti institucija koje su predviđene da učestvuju

u procesu mapiranja (sve javne zdravstvene ustanove i nekoliko privatnih) kao i upitnik za diseminaciju koji je proslijeđen domovima zdravlja i nekoliko privatnih ustanova. Takođe je urađen Akcioni plan za 2015. za sprovođenje Strategije informisanja javnosti o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji 2014-2018 za ovaj projekat, a urađena je i revizija aktivnosti i budžeti u sklopu radnih paketa. Definisan je radni tim na projektu sa posebnim zaduženjima u okviru projekta. Očekuju se dalje aktivnosti u cilju uspostavljanja resursnog ICT centra i implementacije sistema mapiranja institucija, kao i sistema monitoringa i transporta pacijenata u skladu sa definisanim projektnim aktivnostima u sklopu radnih paketa.

U 2013. rađeno je na pripremi i realizaciji projekta ***Optimalno korišćenje energije i prirodnih resursa i ublažavanje posledica prirodnih nepogoda*** u okviru koga se realizuje dio koji se odnosi na nabavku opreme i edukaciju zaposlenih u Zavodu za hitnu medicinsku pomoć. Projekat je odobren od strane Evropske Komisije i Finansijski sporazum između Vlade Crne Gore i Evropske komisije potpisan je 26. IV 2013. Finansijska sredstva koja se odnose na Zavod za hitnu medicinsku pomoć su 830.000€ od čega se 500.000 € odnosi na nabavku reanimobila i opreme, a 250.000€ na edukaciju zaposlenih i 80.000€ nacionalno kofinansiranje. U toku novembra 2014. biće raspisan tender za zemlje članice EU za implementaciju dijela projekta koji se odnosi na Zavod za hitnu medicinsku pomoć.

Projekat „***Preventivne akcije u sektoru reproduktivnog zdravlja***” u sklopu IPA Programa prekogranične saradnje Srbija – Crna Gora koji finansira Evropska unija, Fondacija za razvoj sjevera Crne Gore - FORS Montenegro, u saradnji sa Ministarstvom zdravlja Crne Gore, Domom zdravlja Nikšić, Domom zdravlja Berane, Domom zdravlja Pljevlja kao i partnerima iz Srbije – Domom zdravlja Raška, Domom zdravlja Novi Pazar i Regionalnom razvojnom agencijom SEDA je realizovan i nabavljena oprema je stavljena u funkciju.

U okviru IPA 2010 realizuje se projekat „***Implementacija evropskog sistema transfuzije krvi u Crnoj Gori***”, u okviru koga je u toku izrada softverskog rješenja za informacioni sistem i priprema dokumenta o finansijskoj održivosti Zavoda za transfuziju krvi, kao i finalizacija dokumenata vezanih za sistem kvaliteta. Navedene aktivnosti bi trebalo da budu završene do kraja ove godine. Nova zgrada Zavoda za transfuziju krvi Crne Gore trebalo bi da bude završena do kraja marta 2015.

U izvještajnom periodu završena je realizacija ***Twinning light projekta***, čije su glavne aktivnosti podrazumijevale dodatnu edukaciju srednjeg medicinskog kadra i njihovo upoznavanje sa organizacijom službe i pružanjem usluga u servisima psihijatrije u zajednici. Tokom realizacije projekta organizovano je i više radionica sa različitim tematskim cjelinama i prisustvom stručnjaka različitih profila (radionice o boljoj intersektorskoj saradnji u mentalnom zdravlju, o mogućnosti primjene različitih psihoterapijskih tehnika u tretmanu lica sa mentalnim problemima, o postojećim nastavnim kurikulumima u procesu obrazovanja medicinskog osoblja i pedlozima za izmjenu istih, kao i druge slične aktivnosti, u navedenom cilju).

▪ **Konkurencija: KAP**

Anti-monopolska politika
Zakonodavni napredak

Od planiranih **deset (10)** podzakonskih akata za sprovođenje Zakona o zaštiti konkurencije, **tri** su donešena i stupila na snagu 20. IV 2013, **četiri** su donešena i stupila na snagu 22. III 2014, **jedan** je usvojen u izvještajnom periodu od strane Vlade Crne Gore, dok su **dva** podzakonska akta u proceduri kod nadležnih organa za dobijanje saglasnosti i to:

- ✓ Uredba o grupnom izuzeću od zabrane sporazuma u sektoru saobraćaja i
- ✓ Uredba o grupnom izuzeću od zabrane sporazuma o transferu tehnologije.

Implementacija

Agenciji je, u skladu sa Zakonom o zaštiti konkurencije, u izvještajnom periodu od Pododbora, održanog 12. V 2014. do 18. XI 2014. **podnijeto 17 zahtjeva za izdavanje odobrenja za sprovođenje koncentracije**, dok su **dva** predmeta prenijeta iz prethodnog perioda. Od ukupnog broja podnijetih zahtjeva, **14** predmeta je riješeno, dok je **5** predmeta u postupku.

U izvještajnom periodu, Agencija je vodila **šest (6)** ispitnih postupka po službenoj dužnosti, od čega su riješena tri (3) slučaja dva (2) zabranjena sporazuma i jedna (1) zloupotreba dominantnog položaja, dok su tri (3) postupka jedan (1) zabranjeni sporazum i dva (2) zloupotreba dominantnog položaja u toku.

U izvještajnom periodu, po zahtjevu stranaka, **pokrenuta su i riješena dva (2) postupka po zahtjevima za pojedinačno izuzeće sporazuma od zabrane, izdavanjem odobrenja.**

Analize

Agencija je, u okviru redovnih aktivnosti, vršila analize stanja na tržištu sa stanovišta slobodne i efikasne konkurencije.

- U pokrenutom postupku ocjene zakonitosti akata i radnji učesnika **na tržištu telekomunikacija**, Agencija je sprovodila postupak analize predmetnog tržišta, i to prije svega u smislu nediskriminacionog omogućavanja pristupa infrastrukturnim objektima i mreži kojom upravlja RDC d.o.o. odnosno obezbjeđivanju jednakih uslova pristupa za sve učesnike na istom relevantnom tržištu. U toku postupka, Agencija je analizirala i uslove konkurencije na tržištu ADSL širokopojasnog pristupa, dok je aktivno učestvovala u ex-ante analizi pojedinačnih tržišta iz sektora telekomunikacija, gdje je inicijalna analiza započeta od strane sektorskog regulatora – Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost Crne Gore.
- U odnosu na **tržište proizvodnje i prometa lijekova**, Agencija je analizirala koncentrisanost tržišne strukture na nivou proizvođača i distributera u okviru ATC3 i ATC4 klasifikacije proizvoda, te dostupnosti proizvoda registrovanih kod CALiMS pacijentima, kroz maloprodajnu mrežu apoteka. Agencija je u sprovedenim postupcima utvrđivala stepen konkurencije na tržištu distribucije, način i postupak uvoza, registracije i prometa lijeka, kao i postupak nabavke na slobodnom tržištu u okviru postupaka javnih nabavki.
- Agencija je **utvrđivala i komercijalne uslove saradnje velikih i značajnih dobavljača sa maloprodajnim lancima**, a za koje je postojala indicija da bi zauzimanjem određenih prostora na policama maloprodajnih objekata moglo imati negativne efekte na strukturu tržišta i dostupnost većeg broja proizvoda kupcima u Crnoj Gori. Analize Agencije su u tom pogledu utvrdile da ne postoji mogućnost sprječavanja ili ograničavanja konkurencije izlaskom novih, proširenjem tržišnog udjela postojećih

učesnika na tržištu, odnosno ulaskom velikog regionalnog maloprodajnog lanca. Takođe, Agencija je utvrdila da komercijalni uslovi saradnje marketinškog karaktera, u vezi sa vidljivošću proizvoda u maloprodajnim objektima, ne utiču na dostupnost proizvoda i drugih proizvođača u tim objektima.

- U toku su aktivnosti i na ***analizi tržišta vodosnabdijevanja u pojedinim primorskim opštinama (prije svih Budva i Kotora)***, ispitivanja na pojedinim ***tržištima prehrambene robe i robe široke potrošnje***, te tržišta ***sportske opreme***.

Administrativni kapaciteti

U Agenciji je trenutno zaposleno **11** službenika i namještenika, od čega poslove zaštite konkurencije obavlja **šest** službenika. Na osnovu dobijene saglasnosti i opredijeljenih sredstava, pokrenute su aktivnosti za zaposlenje **2 (dva)** izvršioca na poslovima konkurencije.

Širenje kulture konkurencije

U periodu od maja do novembra 2014, Agencija je aktivno sudjelovala u svim aktivnostima koje su usmjerene na širenje svijesti o potrebi zaštite konkurencije, kao i aktivno razumijevanje i angažovanje svih koji imaju direktnog i/ili indirektnog uticaja na ovom planu. U tom smislu, Agencija je preduzimala niz aktivnosti samostalno i u saradnji sa EU projektom „*Usklađivanje nacionalnog zakonodavstva sa EU acquis-om u oblasti zaštite konkurencije i Direktive EU o uslugama*“.

Agencija je u komunikaciji sa medijima bila otvorena sa ciljem boljeg razumijevanja javnosti postupaka koji su u toku i koji su završeni, a na osnovu kojih kompanije i građanstvo mogu utvrditi nadležnosti Agencije i svoje potrebe na planu zaštite prava koja mogu potpadati pod nadležnosti Agencije. S tim u vezi, Agencija je na Internet stranici objavila odgovore na postavljena pitanja medija – MINA Business. Na seminaru koji je održan u saradnji EU projekta, Agencije i Privredne komore Crne Gore, na temu „*Uticaj Zakona o zaštiti konkurencije na poslovanje privrednih subjekata u Crnoj Gori*“, direktor Agencije je otvorio seminar i dao jasne pokazatelje privrednicima u kom pravcu će Agencija biti primarno orijentisana, te koje vrste radnji na tržištu mogu potpadati pod nadležnosti Agencije. Agencija je takođe u potpunosti dala podršku edukaciji sudija Upravnog suda, Vrhovnog suda, Privrednih i Prekršajnih sudova u okviru EU projekta, imajući u vidu izuzetan značaj nosilaca pravosudne funkcije na planu boljeg razumijevanja ekonomsko-pravnih instituta politike zaštite konkurencije i pravne sigurnosti za građane i kompanije.

Pored navedenih aktivnosti koje su objavljene i na Internet prezentaciji, Agencija je postupala po zahtjevima pojedinačnih lokalnih i republičkih organa i organizacija na planu širenja svijesti o politici konkurencije i potrebi uklanjanja i/ili izmjena određenih uslova koji onemogućavaju slobodan razvoj tržišta. Agencija je, van pokrenutih postupaka, ispitivala uslove konkurencije na tržištu komercijalne politike privrednih subjekata Glavnog grada Podgorice koje obavljaju komunalne usluge, kao i primjedbe proizvođača mlijeka, mlječnih proizvoda, vode i gaziranih pića na tržištu Crne Gore, a koji su upućeni preko nadležnog Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja. Predmetna ispitivanja su bila primarno usmjerena na podršku državnim organima i organizacijama na planu pravilne primjene politike zaštite konkurencije, te sprječavanja prakse ovih organa i organizacije na planu zaštite pojedinačnih konkurenata ili preduzeća sa povjerenim javnim ovlaštenjima, gdje su posledice takvog postupanja štetne za građane i privredu Crne Gore.

Agencija je u ovom periodu takođe donijela rješenje o obustavi postupka protiv privrednih subjekata RDC d.o.o. i Telenor d.o.o., prije svega smatrajući da su oba subjekta jasno uvidjela mogućnosti za nastanak štetnih posljedica ograničavanjem ili spriječavanjem konkurencije, a na osnovu komunikacije i boljeg razumijevanja aktivnosti i nadležnosti Agencije. U tom smislu su i sve aktivnosti u toku postupka na planu širenja svijesti i boljeg razumijevanja naslijeđenog problema u poslovnom odnosu ova dva subjekta dali krajnje rezultate koji su omogućili obustavu postupka i uspostavljanje uslova za slobodan razvoj konkurencije.

Procesne novčane kazne

- Agencija je izrekla procesnu kaznu u iznosu od po 5000,00 €, pravnom licu: „Cabling“ Budva, zbog nepostupanja po zahtjevu Agencije za dostavljanje ili saopštavanje traženih podataka za pristup na veleprodajnom tržištu ADSL tehnologije. „Cabling“ Budva je platio izrečenu kaznu i dostavio traženu dokumentaciju.
- Agencija je izrekla procesnu kaznu u iznosu od po 5000,00 €, pravnom licu „Ocean Montenegro“ d.o.o. zbog sprječavanja ovlašćenih lica Agencije u prikupljanju podataka nenajavljenim neposrednim uvidom.

Slobodan pristup informacijama

Agencija je donijela je 2 (dva) rješenja kojima su zahtjevi o slobodnom pristupu informacijama usvojeni, dok je donijela 1 (jedno) rješenje, kojim je zahtjev o slobodnom pristupu informacijama odbijen kao neosnovan.

Mišljenja

U izvještajnom periodu Agencija je izdala veći broj mišljenja, po podnijetim zahtjevima sektorskih regulatora, punomoćnika stranaka u postupku i učesnika na tržištu.

Državna pomoć

U izvještajnom periodu, Ministarstvo finansija je na osnovu Uredbe o bližim kriterijumima, uslovima i načinu dodjele državne pomoći, usvojilo Pravilnik o listi pravila državne pomoći, objavljen u Službenom listu Crne Gore u avgustu 2014.

Na osnovu ovog Pravilnika, Ministarstvo finansija objavilo je relevantne dokumente tzv. mekog prava EU koje se odnose na ovu oblast, na način što ih je integralno prevelo na crnogorski jezik.

Tako su do sada objavljeni sljedeći dokumenti:

- a) Smjernice o regionalnoj državnoj pomoći za period 2014-2020;
- b) Saopštenje Komisije o primjeni pravila Evropske unije na državne pomoći u obliku naknada određenim preduzetnicima kojima je povjereno obavljanje usluga od opšteg ekonomskog interesa;
- c) Uredba Evropskog parlamenta i Savjeta 1370/2007 o uslugama javnog željezničkog i drumskog prevoza putnika i stavljanje van snage uredbi Savjeta EEZ (br. 1191/69; br. 1107/70);
- d) Saopštenje Komisije o primjeni pravila o državnim pomoćima za javne radio-difuzne usluge;
- e) Obavještenje Komisije o primjeni člana 87 i 88 Ugovora o EZ na području državnih pomoći u obliku garancija;

- f) Saopštenje Komisije o elementima državne pomoći kod prodaje zemljišta i zgrada od strane organa državne uprave;
- g) Uredba Komisije o primjeni čl. 107 i 108 Ugovora o funkcionisanju EU na pomoći male vrijednosti (de minimis pomoći).

Do kraja 2014 Ministarstvo finansija će takođe objaviti:

- a) Regulativu Komisije (EU) br. 651/2014 od 17. VII 2014. o proglašenju određene kategorije pomoći usklađenom sa unutrašnjim tržištem u primjeni članova 107 i 108 Ugovora o funkcionisanju EU;
- b) Smjernice o državnoj pomoći za spašavanje i restrukturiranje nefinasijskih obaveza preduzeća u poteškoćama;
- c) Smjernice o državnoj pomoći za zaštitu životne sredine i energetiku za period 2014-2020;
- d) Smjernice o državnoj pomoći za preduzeća iz oblasti željezničkog saobraćaja;
- e) Okvir Evropske unije za državnu pomoć u obliku naknada za javne usluge (2011);
- f) Smjernice za državnu pomoć avio sektoru i aerodromima.

Implementacija

Pravila pomoći male vrijednosti (Uredba Komisije o primjeni čl. 107 i 108 Ugovora o funkcionisanju EU na pomoći male vrijednosti) implementirana su kroz poreske šeme, tj. kroz *Zakon o porezu na dobit pravnih lica* i *Zakon o porezu na dohodak fizičkih lica*. Naime, u cilju stvaranja uslova za uravnoteženi regionalni razvoj, izmijenjeni su poreski propisi na način što su uvedene poreske olakšice za razvoj preduzetništva i podsticanje zapošljavanja u privredno nerazvijenim opštinama, tj. propisano je da se novoosnovanom pravnom licu (poreskom obvezniku) koje obavlja djelatnost u privredno nedovoljno razvijenim opštinama, obračunati porez na dobit za prvih osam godina umanjuje u iznosu od 100%. Ukupan iznos poreskog oslobođenja za navedeni period ne može biti veći od 200.000,00 eura.

Izmjenama i dopunama *Zakona o javnim radio-difuznim servisima*, implementirana su pravila sadržana u Saopštenju Komisije o primjeni pravila Evropske unije na državne pomoći u obliku naknada određenim preduzetnicima kojima je povjereno obavljanje usluga od opšteg ekonomskog interesa. Zakon, između ostalog, uvodi: jasnu definiciju usluge od javnog interesa, akt o povjeravanju, naknada i izbjegavanje prekomjerne naknade, odvojeno računovodstvo, kao i sprovođenje testa javne vrijednosti prilikom uvođenja nove ili značajno nove usluge od javnog interesa. U skladu sa utvrđenom praksom MVPEI-a, Zakon je bio poslat i Evropskoj komisiji (Generalnom direktoratu za konkurenciju) na komentare.

- U izvještajnom periodu, Komisija za kontrolu državne pomoći pokrenula je slučaj po službenoj dužnosti za usklađivanje Zakona o javnim radio-difuznim servisima sa pravilima državne pomoći, kako je i opisano u gorenavedenom tekstu.
- Takođe, Komisija intenzivno radi na izmjeni i usaglašavanju desetak drugih zakona sa Zakonom o kontroli državne pomoći. Kao što to proizlazi i iz izvještaja o skriningu za poglavlje 8, uz podršku eksperata EU, posredstvom SAM projekta (Jačanje pravila upravljanja državnom pomoći), Komisija za kontrolu državne pomoći i Odjeljenje za državnu pomoć, analizirali su nacionalne zakone, posebno one na osnovu kojih su određenim kompanijama povjerena posebna i ekskluzivna prava za pružanje usluga, nakon čega je napravljen popis navedenih zakona. Trenutno se obavljaju konsultacije

sa resornim ministarstvima i konačan spisak sa akcionim planom biće predstavljen i Evropskoj komisiji.

- U izvještajnom periodu Komisija je usvojila i Godišnji izvještaj o dodijeljenoj državnoj pomoći za 2013. Izvještaj je trenutno u Parlamentu, gdje je usvojen od strane nadležnog odbora, a uskoro će biti o njemu diskutovano i na plenumu.
- U datom periodu održani su sljedeći seminar i treninzi:
 - Seminar o tome kako kontrolisati granice utvrđene u članu 32. Zakona o porezu na dohodak i članu 31. Zakona o porezu na dobit, novembar 2014.;
 - “Državna pomoć i javna preduzeća”, novembar 2014.;
 - “Državna pomoć-mnogo buke ni oko čega” septembar 2014.;
 - “Državna pomoć i strukturni fondovi” septembar 2014.;
 - “Koncept de minimis pomoći” (pomoć male vrijednosti), jul 2014.;
 - “Pravila dodjele de minimis pomoći”, maj 2014.

Takođe su pripremljena i dva priručnika od strane eksperata i to: Priručnik o primjeni propisa o državnoj pomoći za projekte koji se finansiraju iz strukturnih fondova EU, kroz bilateralnu pomoć drugim državama (jul 2014.) i Priručnik o hrvatskom, mađarskom i poljskom iskustvu u procesu pregovaranja, u okviru pregovaračkog poglavlja 8, čiji je sastavni dio i oblast državne pomoći (oktobar 2014.). Takođe, da bi se olakšala primjena de minimis pravila (pravila pomoći male vrijednosti), Komisija za kontrolu državne pomoći usvojila je Smjernice o de minimis pomoći kao dodatni alat koji će pomoći kako davaocima i korisnicima državne pomoći, tako i samoj Komisiji i Ministarstvu finansija u primjeni ovih pravila.

KAP

Dana 8. VII 2013 održano je ročište i rješenjem Privrednog suda u Podgorici, otvoren je stečajni postupak nad dužnikom Kombinat aluminijuma Podgorica AD u Podgorici i imenovan je stečajni upravnik koji je preuzeo upravljanje imovinom KAP-a. Nakon donošenja Rješenja od strane Privrednog suda u Podgorici o proglašenju bankrota nad dužnikom Kombinat aluminijuma Podgorica, stečajni upravnik je, u skladu sa Zakonom o stečaju, nakon izvršene procjene cjelishodnosti prodaje stečajnog dužnika kao pravnog lica, a takođe i prodaje cjelokupne imovine stečajnog dužnika u odnosu na prodaju imovine u djelovima, donio odluku da se pristupi javnom oglašavanju i prodaji imovine stečajnog dužnika i oglasi o prodaji su bili dostupni na web sajtu www.kap.me.

Javno otvaranje pisanih ponuda po prvom oglasu sprovedeno je 10. I 2014. u Privrednom sudu u Podgorici. Na Oglas za prikupljanje pismenih ponuda za kupovinu imovine KAP-a - u stečaju, prispjele su četiri ponude koje su dostavile kompanije Uniprom DOO Nikšić, Politropus Alternative DOO Tivat, Getsales Ltd London i Alemani Trade DOO Beograd. Stečajni upravnik je donio odluku da se prihvati samo ponuda Politropus Alternative DOO Tivat za kupovinu dijela imovine KAP-a, a da se za ostalu imovinu raspiše drugi oglas o prodaji.

Početna cijena na drugom oglasu bila je 28 miliona eura. Javno otvaranje pisanih ponuda sprovedeno je 20. II 2014. u Privrednom sudu u Podgorici. Na Oglas za prikupljanje pismenih ponuda za kupovinu imovine KAP-a - u stečaju, prispjela je jedna ponuda koju je dostavila kompanija Uniprom DOO Nikšić. Ta kompanija ponudila je ukupnu kupoprodajnu cijenu u iznosu od 28.000.000,00 € pod uslovima koji su bliže opisani u ponudi i planira da

investira 76.000.000,00 € i zaposli 300 radnika. Stečajni upravnik je donio odluku da se prihvati ponuda Uniproma DOO Nikšić. Stečajni upravnik i vlasnik kompanije Uniprom potpisali su 10. VI 2014. kupoprodajni ugovor.

Bivši vlasnik KAP-a, Centralnoevropska aluminijumska kompanija (CEAC), pokrenuo je sudske postupke nakon zaključenja kupoprodajnog ugovora. Uniprom je uplatio četiri miliona eura, a stečajni upravnik je dao produženje roka, koje ne može trajati duže od šest mjeseci, nikšićkom Unipromu za uplatu preostalih 24 miliona eura do okončanja sudskih sporova u Nikoziji i Privrednom sudu u Podgorici. S obzirom da je postojao interes KAP-a i stečajnog upravnika, kao lica imenovanog da upravlja KAP-om, da bi se održao procesa proizvodnje, odnosno spriječilo umanjeње stečajne mase, a samim tim i zaštitili interesi povjerilaca i drugih lica koja imaju interese vezane za KAP (zaposleni, akcionari) potekla je inicijativa, od stečajnog upravnika, za zaključivanjem ugovora sa Unipromom. Na osnovu te inicijative Uniprom je sa stečajnim upravnikom potpisao Ugovor o poslovno-tehničkoj saradnji.

4. TRGOVINA, INDUSTRIJA, CARINE I POREZI

- **Aktivnosti realizovane u skladu sa glavnim operativnim zaključcima sa sastanka Pododbora održanog 3. VII 2014. s akcentom na:**
 - **Sloboda kretanja roba**

Horizontalna pitanja

Vlada je na sjednici od 16. X 2014. usvojila Strategiju Crne Gore za primjenu pravne tekovine u oblasti slobode kretanja robe 2014-2018, s indikativnim petogodišnjim Akcionim planom. Jedan od najznačajnijih aspekata ove Strategije je činjenica da je Vlada Crne Gore prihvatila značajno povećanje finasijske podrške kroz državni budžet institucijama za donošenje ali i implementaciju harmonizovanog zakonodavstva i prihvatila dodatno ojačavanje administrativnih kapaciteta. Takođe, ova Strategija predstavlja strateški okvir za donošenje sektorskih strategija za razvoj standardizacije i akreditacije u Crnoj Gori;

Usaglašena su dva pravilnika koji trebaju da budu tipski primjer za primjenu CE označavanja. Pravilnik o radio opremi i telekomunikacionoj terminalnoj opremi (RTTD) ("Sl. list CG", br.46/14) je objavljen, a za Pravilnik o elektromagnetnoj kompaktibilnosti (EMC) se čeka formalno objavljivanje u sljedećem broju Službenog lista. Kada se i drugi pravilnik objavi, prevodi će biti prosljeđeni Evropskoj komisiji, čime je i ovo mjerilo ispunjeno;

Crna Gora je pripremila nacrt Akcionog plana za čl. 34-36 UFEU koji je u julu upućen EK. Na osnovu dobijenog mišljenja, Crna Gora je formirala radnu grupu koja će izraditi navedeni dokument. Održan je inicijalni sastanak na kome su utvrđene obaveze nadležnih organa u vezi s analizom propisa u skladu sa čl. 34-36 UFEU.

U skladu sa zaključcima sa sastanka Pododbora, **Zakon o nadzoru proizvoda na tržištu** ("Sl. list CG", br. 34/14) dostavljen je EK na mišljenje.

U cilju dodatnog usklađivanja s Regulativom EC 765/2008, Crna Gora je pripremila **Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o akreditaciji**. U navedeni predlog

zakona uvrštene su sugestije EK, nakon čega je dobijeno pozitivno mišljenje. Potvrđivanje zakona na Vladi Crne Gore očekuje se do kraja novembra 2014.

Standardizacija

Vlada je 20. XI 2014. Strategiju razvoja standardizacije u Crnoj Gori (za period 2015-2018) s Akcionim planom za 2015.

Jedan od prioriteta Strategije razvoja standardizacije je sticanje punopravnog članstva u evropskim organizacijama za standardizaciju CEN, CENELEC i ETSI. U poglavlju 7.2. je taksativno razrađena ova problematika:

- Ispuniti kriterijume za ostvarivanje punopravnog članstva u evropskim organizacijama za standardizaciju CEN i CENELEC;
- Ostvariti članstvo u Evropskom Institutu za telekomunikacione standarde (ETSI) prijemom u status Nacionalnog tijela za standardizaciju.

Dinamikom datom u pratećem Akcionom planu je uređeno da će se u toku 2015. ostvariti članstvo u ETSI a značajno će se povećati i učešće crnogorskih predstavnika na sjednicama tehničkih komiteta CEN/CENELECa. Punopravno članstvo u CEN-u se očekuje do kraja 2018. kada se ispune svi uslovi.

U 2015. je predviđeno donošenje novog Zakona o standardizaciji koji će potpuno preuzeti Regulativu 1025/12.

U izvještajnom periodu, Institut za standardizaciju Crne Gore donio je ukupno 1.091 crnogorskih standarda (MEST) i srodnih dokumenata u potpunosti usaglašenih sa evropskim i međunarodnim standardima. Od tog broja, 49 čine harmonizovani standardi. Uz to, 375 nacrtu MEST trenutno je na javnoj raspravi, pa se očekuje da će biti donešeni do kraja 2014.

Metrologija

Zavod za metrologiju kontinuirano nastavlja aktivnosti u oblasti naučne metrologije, zakonske metrologije, industrijske metrologije, i kontrole predmeta od dragocjenih metala. U nastavku je dat pregled aktivnosti od jula do decembra 2014.

- Zavod je uspješno prošao ocjenjivanje od strane Hrvatskog akreditacionog tijela (HAA) i Akreditacionog tijela Crne Gore (ATCG) u toku septembra 2014.
- U okviru Projekta IPA 2011: Razvoj infrastrukture kvaliteta i metrologije, izvršena je priprema za akreditaciju Laboratorije za pritisak i Laboratorije za električne veličine u pravcu pripreme dokumentacije i sistema po standardu MEST EN/ISO 17025:2011.
- U okviru Projekta IPA 2011: Razvoj infrastrukture kvaliteta i metrologije, Zavodu za metrologiju je isporučena oprema vezano za oblast temperature i metrologije u oblasti hemije. Trening za upotrebu donirane opreme je održan tokom jula i oktobra 2014.

Tržišni nadzor

Bezbjednost proizvoda

U oblasti bezbjednosti proizvoda izvršeno je 1075 inspekcijskih pregleda, od čega:

- u redovnom nadzoru 263 pregleda;
- na osnovu RAPEX obavještenja, izvršena su ukupno 794 inspekcijska pregleda;
- po obavještenju proizvođača/distributera 5 inspekcijskih pregleda;
- u pojačanom nadzoru izvršen je 1 inspekcijski pregled;
- po informacijama iz drugih izvora 12 inspekcijskih pregleda.

U ovom periodu, utvrđeno je 38 nepravilnosti, od kojih se 7 odnosilo na povredu Zakona o opštoj bezbjednosti proizvoda, 17 na povredu Zakona o zaštiti potrošača, 7 nepravilnosti se odnosilo na povredu Zakona o sredstvima za ishranu bilja, 4 nepravilnosti su se odnosile na povredu Zakona o sredstvima za zaštitu bilja, i to na plasiranje nebezbednih (opasnih) proizvoda na tržište, dok su se 3 odnosile na povredu Zakona o tehničkim zahtjevima za proizvode i ocjenjivanje usaglašenosti.

Pronađeno je 25 vrsta opasnih proizvoda u ukupnoj količini 2914 komada i 328.3 kg (prenosne dječje lampe, ventilatori, plutajuća pomagala, naočare za sunce, namještaj-rasklopni kreveti, dječja odjeća, igračke, kozmetički proizvodi, đubriva, pesticidi).

Po obavještenjima sa RAPEX sistema Tržišna inspekcija je kontrolisala prisustvo 26 opasnih proizvoda. Nijedan od opasnih proizvoda nije pronađen na crnogorskom tržištu.

Tržišna inspekcija kao Kontakt tačka, na osnovu uvida u RAPEX nedjeljne izvještaje, u datom periodu prosljeđivala je informacije o opasnim proizvodima i drugim nadležnim inspekcijama i to:

- Zdravstveno-sanitarnoj inspekciji, kojoj su poslate informacije za 57 opasnih proizvoda;
- Ministarstvu saobraćaja i pomorstva, kome su poslate informacije za 98 opasnih proizvoda;
- MUP - Direktoratu za vanredne situacije, Direkciji za inspekcijski nadzor, kojoj su poslate informacije za 23 opasna proizvoda.

Tržišna inspekcija kao Kontakt tačka regionalne mreže za razmjenu informacija o opasnim proizvodima prosljeđuje informacije o opasnim proizvodima, koje je primila preko regionalne mreže, nacionalnoj Kontakt tački. U 2014. godini preko regionalne mreže je prosljeđeno ukupno 41 obavještenje o opasnim proizvodima.

Akreditacija

Administrativni kapaciteti

Vlada je 20. XI 2014. usvojila Strategiju razvoja akreditacije u Crnoj Gori (za period 2015-2018) s Akcionim planom za 2015.

U registru ATCG ocjenjivača upisano je 9 vodećih ocjenjivača, 17 tehničkih ocjenjivača i 18 tehničkih eksperata (od kojih su neki iz zemalja okruženja).

U periodu izvještavanja, predstavnici ATCG (stalno zaposleni i eksterni ocjenjivači) su učestvovali na ukupno 3 nacionalne konferencije, seminara i obuke organizovane u okviru projekata pretpristupne pomoći EU (IPA) i PTB projekta.

Opšti/Strateški dokumenti

U cilju potpune harmonizacije zakonodavnog okvira sa odredbama Regulative (EC) 765/2008 koje se odnose na oblast akreditacije, nadležno Ministarstvo ekonomije je u saradnji sa ATCG pripremilo nacrt Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o akreditaciji. Izmjene i dopune se uglavnom odnose na definicije, kao i na politiku prekogranične akreditacije. Nakon dobijanja pozitivnog mišljenja od strane EC (DG Enterprise), Zakon je stavljen u proceduru usvajanja i očekuje se da bude donešen do kraja 2014. godine.

Akreditacija tijela za ocjenu usaglašenosti (osnovna djelatnost)

Trenutno se u postupku akreditacije nalaze tri (3) TOU, od kojih dva pripadaju grupi ispitnih laboratorija a jedno grupi sertifikacionih tijela za sertifikaciju sistema menadžmenta.

ATCG je sproveo osam (8) nadzornih posjeta u cilju praćenja kompetentnosti akreditovanih TOU i održavanja njihove akreditacije.

ATCG redovno održava Registar Akreditovanih TOU i informiše javnost i zainteresovane strane o akreditovanim tijelima za ocjenu usaglašenosti (www.atcg.co.me).

▪ Industrijska politika

Iz rezervnih sredstava IPA 2012/2013 obezbijeđen je kratkoročni projekat za pružanje ekspertske podrške u kreiranju Industrijske politike. Tokom jednogodišnjeg trajanja projekta, tročlani ekspertski tim će biti zadužen za podršku izradi dokumenta *Industrijska politika Crne Gore do 2020.* dok će cijelim procesom koordinirati Ministarstvo ekonomije. Imajući u vidu kompleksnost cijelog procesa razvoja proaktivne, integrisane industrijske politike i koordinaciju brojnih politika, formiran je međuresorski Radni tim za koordinaciju i implementaciju *Industrijske politike Crne Gore do 2020.* Cilj formiranja Radnog tima je obezbjeđivanje pripreme i implementacije Industrijske politike Crne Gore u skladu sa načelima i principima industrijske politike EU, s Akcionim planom uz obezbjeđenje mehanizma za implementaciju i monitoring politike, kao i sistema praćenja ostvarenih rezultata. Takođe shodno projektnom zadatku, akcenat je na jačanju administrativnih kapaciteta u okviru institucija zaduženih za pripremu i implementaciju Industrijske politike Crne Gore kao i utvrđivanje relevantnih veza između Industrijske politike i podrške iz EU fondova.

Projekt je započeo sa realizacijom 6. X 2014. Završena je početna faza, u okviru koje je razmatrano upravljanje i koordinacija projektom, uspostavljen on-line sistem upravljanja projektom, kako bi se obezbijedio transparentan pristup realizaciji projekta i podstaklo interaktivno učešće. Dodatno, završena je procjena postojećih mjera i programa kao i postojećih donatorskih inicijativa, relevantnih za industrijsku politiku.

Shodno projektnoj dinamici, prvi nacrt dokumenta planiran je za početak februara 2015. godine.

U skladu sa SBA Policy Index za 2012, oblasti koje zahtijevaju **dalje unaprjeđenje** u okviru SBA odnose se na mjere za:

1. Mjere pružanja usluga podrške biznisu

U okviru IPA 2011 programa „Inter-municipal development grant programme“, realizuje se projekat „Establishment of Regional Business Center and Incubator for North-East Montenegro“ za 5 opština sjevera Crne Gore. Projektom je planirano da se formira Regionalni biznis centar i inkubator u opštini Berane, i unaprijede savjetodavne usluge malim i srednjim preduzećima. Enterprise Europe Network-EIICM, projekat koji se realizuje u okviru CIP/EIP, svakodnevno pruža praktične informacije o programima podrške, transferu tehnologije i znanja, i inovacijama, mogućnostima ostvarivanja poslovne saradnje, predstavljanja na regionalnim i međunarodnim sajmovima i poslovnim misijama, itd. U okviru novog COSME programa, predata je aplikacija za novi EEN projekat, koji obuhvata Implementacionu Strategiju 2015-2020, kao i Radni Program 2015-2016.

2. Nacionalno partnerstvo za cjeloživotno učenje

Direkcija za razvoj MSP je u novembru 2011. formirala novo **Nacionalno partnerstvo za preduzetničko učenje**. U **osnovnom** obrazovanju, urađeno je uputstvo za implementaciju preduzetničkog učenja kroz obavezne predmetne programe u osnovnim školama, kreiran link, organizovane su obuke nastavnika i učenika. U **srednjem** stručnom obrazovanju predmet Preduzetništvo je uveden u sva područja rada kao obavezni ili kao izborni stručno-teorijski predmet, osnovano je 70 preduzeća za vježbu u 15 srednjih stručnih škola i 4 preduzeća za vježbu na Ekonomskom fakultetu.

3. Pružanje informacija u okviru centralizovanog *on line* portala

Započete su aktivnosti na supostavljanju On line MSP portala. U saradnji sa Ministarstvom za ekonomski razvoj Republike Italije realizuje se projekat izrade i pokretanja „Portala za preduzeća za opštinu Bijelo Polje“. Preduzetnički portal sadrži potrebne informacije o opštini, bazu podataka proizvodnih preduzeća, informacije o registraciji biznisa i potrebnoj dokumentaciji, dobijanju dozvola, i mogućnostima finansiranja.

4. Jačanje znanja i vještina u cilju jačanja konkurentnosti MSP, izvoznih performansi i inovacije

Kako bi se unaprijedio nivo znanja i informisanost preduzeća o mogućnostima izvoza i nastupa na stranim tržištima, pružaju se informacije o stranim tržištima, postojećim i potencijalnim izvoznicima u okviru Tržišno informativnog sistema i izrađene su 3 sveobuhvatne studije istraživanja tržišta Srbije, Makedonije, Kosova - prehrambena industrija. Realizovan je projekat „Vaučerske šeme za inovativna MSP“ i podržano 16 preduzeća za uvođenje inovacija.

Realizuje se Program podsticanja razvoja klastera u u Crnoj Gori do kraja 2016. U toku 2013/2014 realizovano je 6 Javnih poziva i odobrena su sredstva za 6 klastera u ukupnom iznosu grantova od 45.000 €. Treći Javni poziv u 2014. godini je u toku. Programom povećanja regionalne i lokalne konkurentnosti kroz usaglašavanje sa zahtjevima međunarodnih standarda poslovanja za period 2014-2016, odobravaju se grantovi sa ciljem usaglašavanja sa zahtjevima međunarodnih standarda za dobijanje akreditacije za ocjenjivanje usaglašenosti, kao i za implementaciju standarda/resertifikaciju. U 2014.

realizovan je jedan Javni poziv i odobrena sredstva jednom aplikantu u iznosu od maksimalnih 5.000 €. Realizacija drugog Javnog poziva je u toku.

- **Pitanja oporezivanja, akcize: usaglašavanje, administrativni kapaciteti i IT**

Normativni okvir

Skupština je usvojila izmjene i dopune Zakona o akcizama. Po novim odredbama Zakona, naplata i kontrola prometa akciznih proizvoda prelazi iz Poreske uprave u Upravu carina od 1. I 2015. Istim zakonom je usvojen i akcizni kalendar za visinu akcize na duvanske proizvode od 1. XI 2014. do 1. IV 2019.

Do kraja I kvartala 2015. Skupštini će na razmatranje biti upućene izmjene Zakona o porezu na dodatu vrijednost, kojima će se djelimično izvršiti usklađivanje s pravnom tekovinom u dijelu propisivanja iznosa vrijednosti pošiljki iz inostranstva fizičkim licima (koji se oslobađa od plaćanja PDV-a), preciziranja uslova za promet novoizgrađenih objekata i definisanja telekomunikacionih usluga.

Do kraja godine će biti upućene Skupštini na razmatranje izmjene Zakona o poreskoj administraciji, kojima se daju veća ovlašćenja Poreskoj upravi u pogledu naplate poreskih obaveza od lica koja su doprinijela poreskoj evaziji, odnosno uvodi se institut sekundarne poreske obaveze. Takođe se u okviru Poreske uprave uvode nove organizacione jedinice, odnosno poreska policija i unutrašnja kontrola.

Administrativni kapaciteti

Usvojena je Poslovna strategija Poreske uprave. Modernizovana Poreska uprava će svoj rad temeljiti na najboljoj međunarodnoj praksi. Njene aktivnosti treba da doprinesu unapređenju poslovnog ambijenta, kroz smanjenje administrativnih opterećenja pri ispunjavanju poreskih obaveza, kao i eliminisanju nelojalne konkurencije i sive ekonomije;

Usvojen je dokument „IT strategija 2014-2015“ u kome je prikazano trenutno stanje sistema i date smjernice za budući razvoj i održavanje. IT strategija 2014-2015 predstavlja dopunu i reviziju krovnog dokumenta- Analiza i strategija informacionog sistema Poreske uprave 2013-2017. Usvojen je i dokument Koncept konsolidacije i optimizacije IT infrastrukture.

Dokument Analiza i strategija informacionog sistema PU 2015-2019 je u izradi, a biće usaglašen s Poslovnom strategijom i preporukama EK. U IT sektoru Poreske uprave trenutno radi 26 službenika;

Evropskoj komisiji je dostavljen Akcijski dokument vezan za realizaciju IPA2014 koji se odnosi na jačanje administrativnih kapaciteta, kako bi se odgovorilo zahtjevima EU i potrebama Poreske uprave (zakonodavno usaglašavanje, obuke inspektora za PDV prevare, poreske utaje, upravljanje rizikom, pripremna faza za interoperabilnost i interkonektivnost, izrada fiskalnog blu printa, kao i pravila i procedure vezane za pružanje administrativne pomoći i uzajamne saradnje).

- **Carine: usaglašavanje, administrativni kapaciteti i IT**

Zakonodavstvo

Nacrt Uredbe o postupku ostvarivanja prava na oslobođenje od plaćanja carine. Uredba je usaglašena sa Regulativom Savjeta (EC) Br. 1186/2009 i Direktivom Savjeta 2007/74/EC, na način što je proširena lista carinskih oslobođenja. Uredba je poslata Generalnom direktoratu za poreze i carine, radi dobijanja komentara.

Predlog Uredbe o Carinskoj tarifi za 2015. Uredba je usaglašena s Regulativom Komisije broj 1001/2014 od 16. X 2014. Uredba će krajem novembra biti upućena Vladi na razmatranje i usvajanje.

Izrađen je *Nacrt Zakona o carinskoj službi*. Tekst sadrži nove odredbe iz oblasti carinskih poslova i ovlašćenja carinskih službenika, koje su u skladu sa preporukama TAIEX eksperata i najboljom praksom Evropske unije kao i zahtjevima Konvencije o uzajamnoj pomoći i saradnji carinskih uprava – Napulj II. Očekuje se da Vlada navedeni propis pošalje Skupštini na usvajanje do kraja ove godine.

Potpisan je *Sporazum između Evropske unije i Crne Gore o učešću Crne Gore u program Unije "Customs 2020"*.

Administrativni kapaciteti

U cilju što efikasnijeg preuzimanja nadležnosti u oblasti akciza, predstavnici Uprave carina su održali više sastanaka sa predstavnicima Poreske uprave, na kojima su upoznati sa sprovođenjem postupaka koji se odnose na naplatu, registraciju, evidenciju, kontrole, IT podršku i druge segmente koji se tiču akciza. Realizovana je ekspertska misija sa stručnjacima iz Carinske uprave Hrvatske i posjeta carinskoj službi Francuske.

U cilju jačanja kapaciteta Uprave *u radni odnos je primljeno šest službenika*, od čega su tri raspoređena u Sektor za razvoj carinskog informacionog sistema i naplatu prihoda.

Uprava carina je izradila Akcijski dokument "Podrška Upravi carina u ispunjavanju zahtjeva iz poglavlja 29 - Carinska unija" *u pogledu pristupanja Zajedničkoj Konvenciji o tranzitu (CTS)*, kojim je kandidovala ovaj projekat Evropskoj komisiji kroz IPA II za 2014.

U Akcionom dokumentu je navedeno da je specifični cilj ovog projekta jačanje kapaciteta Uprave carina Crne Gore u cilju implementacije tranzitnog postupka u potpunosti usklađenog sa unutrašnjim i spoljnim tranzitom zajednice i zajedničkim tranzitom u EU i implementacije poslednje verzije softvera za NCTS. Očekivani rezultati projekta su sledeći: Nacionalna tranzitna aplikacija zasnovana na specifikacijama DG TAXUD-a u potpunosti operativna za redovne i pojednostavljene procedure, osposobljena Uprava carina da upravlja NCTS aplikacijom i obezbijedi savjete privrednim subjektima; obezbijedena serverska oprema u Upravi carina, kao i licence za baze podataka i druge prateće software neophodne za implementaciju NCTS-a; stvoreni svi neophodni uslovi za Upravu carina i privredne subjekte za primjenu novih tranzitnih pravila i za testiranje aplikacije uz korišćenje CCN /CSI.

Nastavljen je uspješan razvoj sistema za upravljanje rizikom, unošenjem novih profila rizika iz oblasti tarife, porijekla robe i vrijednosti robe. Realizovana je posjeta eksperta za analizu rizika iz Uprave carina Slovenije, na temu "Informaciona podrška sistemu za upravljanje rizikom".

Nastavljene su aktivnosti na uspješnoj implementaciji i *razvoju SEED projekta*, gdje je uvođenjem određenih funkcija (prikaz podataka, razmjena podataka o prenosu keša preko granice, analitika, unaprijeden sistem alarma), stvoren unaprijeden alat za analizu rizika.

5. SAOBRAĆAJ, ŽIVOTNA SREDINA, ENERGETIKA I REGIONALNI RAZVOJ

▪ Aktivnosti realizovane u skladu sa glavnim operativnim zaključcima sa sastanka Pododbora održanog 7-8. X 2014. s akcentom na:

▪ Zaštita životne sredine i klimatske promjene

Nacrt zakona o životnoj sredini je pripremljen. Javna rasprava je počela 18. XI 2014.

Vlada je 30. X 2014. donijela Uredbu o izmjenama i dopunama Uredbe o projektima za koje se vrši procjena uticaja na životnu sredinu. Ista je upućena na objavljivanje u Službenom listu.

Vlada je 23. X 2014. usvojila Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti vazduha, koji je trenutno u skupštinskoj proceduri.

Izvještaj o realizaciji mjera za smanjenje negativnog uticaja na životnu sredinu je usvojen 6. XI 2014.

Izvještaj o implementaciji Nacionalne strategije biodiverziteta je pripremljen i biće upućen Vladi na usvajanje do kraja 2014.

Drugi izvještaj o sprovođenju Nacionalne strategije o upravljanju kvalitetom vazduha sa Akcionim planom za period 2013-2016. je pripremljen. Planirano je da Vlada usvoji ovaj izvještaj do kraja 2014.

U toku je priprema prve Nacionalne strategije o klimatskim promjenama. Prvi nacrt se očekuje do 6. XII 2014, kada će se otpočeti i sa sprovođenjem SEA procedure.

Zakon o upravljanju otpadom, čije usvajanje je planirano za II kvartal 2015, je u procesu izrade.

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o vodama je dostavljen na pravnu ekspertizu slovenačkom ekspertu.

Pravilnik o popisu gasova i načinu izrade inventara emisije gasova sa efektom staklene bašte i razmjeni informacija je usvojen ("Sl. list Crne Gore", br. 39/14 od 18. IX 2014). Pomenuti pravilnik propisuje odredbe vezane za poboljšanje sistema za izradu inventara GHG gasova.

Pravni osnov za ovaj pravilnik proširen je kroz Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti vazduha.

Odredbe vezane za definisanje strategije o klimatskim promjenama, politike niskokarbonskog razvoja i nacionalnog plana za adaptaciju na klimatske promjene ugrađene su u nacrt novog Zakona o životnoj sredini.

Nacrt Zakona o biocidnim proizvodima je pripremljen. Javna rasprava će trajati od 20. X do 28. XI 2014.

Ministarstvo održivog razvoja i turizma je pripremilo nacrt Nacionalne strategije upravljanja hemikalijama za periodu 2015-2018. Javna rasprava je završena 21. XI 2014.

Zakon o biocidnim proizvodima i Nacionalna strategija upravljanja hemikalijama biće upućeni Vladi na usvajanje do kraja 2014.

U cilju ispunjavanja mjerila za poglavlje 27, Crna Gora treba da pripremi sveobuhvatnu Nacionalnu Strategiju i Akcioni plan koji će poslužiti kao osnova za transpoziciju i implementaciju pravne tekovine u oblasti životne sredine i klimatskih promjena, uključujući planove za administrativne kapacitete, finansijska sredstva, sa definisanim ciljevima i rokovima.

U tom smislu, radne grupe za sve podoblasti životne sredine su formirane. Sve radne grupe intenzivno rade na pripremi strategije i akcionog plana. Prvi nacrti su pripremljeni i biće objedinjeni u jedan dokument i dostavljeni EK na komentare do kraja decembra 2014.

Za oblast upravljanja otpadom iz sredstava IPA 2009 u okviru projekta „Izrada i implementacija Državnog i lokalnih planova upravljanja otpadom” (vrijednost projekta 800.000 eura) urađen je Predlog strategije upravljanja otpadom (usvajanje je planirano za II kvartal 2015.), Plan za upravljanje otpadom (usvajanje je planirano za III kvartal 2015.) i lokalnih planova upravljanja otpadom (u skladu sa Zakonom o upravljanju otpadom, lokalne samouprave su u obavezi da usvoje lokalne planove upravljanja otpadom šest mjeseci od usvajanja Državnog plana upravljanja otpadom). Strateška procjena uticaja na životnu sredinu za Državni plan upravljanja otpadom je u procesu izrade. Usvajanje Državnog plana upravljanja otpadom je planirano za III kvartal 2015. Na osnovu novog Državnog plana upravljanja otpadom definisaće se tačan broj centara za obradu otpada, kao i ostalih infrastrukturnih objekata u Crnoj Gori (centri za prijem otpada, transfer stanice, postrojenja za povrat materijala, centri za obradu otpada, postrojenja za kompostiranje, skladišta građevinskog otpada i dr.). Za ove i ostale aktivnosti (sanaciju neuređenih odlagališta, regionalizaciju poslova upravljanja otpadom, odvajanje otpada na izvoru, dvorišno kompostiranje, podizanje javne svijesti i dr.) procjena je u Državnom planu upravljanja otpadom da će biti potrebno obezbijediti do 2020. oko 63 miliona eura.

U oblasti *upravljanja otpadom*, nastavljene su aktivnosti na realizaciji infrastrukturnih projekata.

Iako je za izgradnju regionalnog centra za obradu otpada u Nikšiću (vrijednost investicije 23,2 miliona eura), urađen značajan dio tehničke dokumentacije, opština Nikšić je u fazi razmatranja opcije izgradnje postrojenja za povraćaj energije iz otpada, umjesto regionalnog centra za obradu otpada. Međutim, rješenje ovog pitanja mora biti u skladu s novim Državnim planom upravljanja otpadom.

Značajan dio dokumentacije za izgradnju regionalnog centra za obradu otpada na lokaciji „Trešanjski mlin“, u Kotoru, je urađen (vrijednost investicije 14, 6 miliona eura). Nacrt novog Državnog plana upravljanja otpadom ne predviđa izgradnju regionalnog centra za obradu otpada na teritoriji opštine Kotor, već predlaže da se otpad sakupljen sa teritorije ove opštine, Budve i Tivta u ljetnjim mjesecima odlaže na deponiji Možura u Baru, a u zimskim mjesecima na deponiju Duboki do u Herceg Novom.

Značajan dio dokumentacije za izgradnju regionalnog centra za obradu otpada na lokaciji „Vasove vode“, u Beranama, je urađen (vrijednost investicije 9, 3 miliona eura). Nacrt novog Državnog plana upravljanja otpadom predlaže izgradnju Regionalnog centra za obradu otpada za sve opštine sjevernog regiona Crne Gore (Berane, Andrijevica, Plav,

Rožaje, Bijelo Polje, Mojkovac, Kolašin, Petnjica, Gusinje, Pljevlja i Žabljak), koji bi se gradio na teritoriji opštine Berane ili Bijelo Polje. Odluku o ovome treba da donesu opštine.

Značajan dio dokumentacije za izgradnju regionalnog centra za obradu otpada na lokaciji „Čelinska kosa“ u Bijelom Polju je urađen (vrijednost investicije 10, 5 miliona eura). Nacrt novog Državnog plana upravljanja otpadom predlaže izgradnju Regionalnog centra za obradu otpada za sve opštine sjevernog regiona Crne Gore (Berane, Andrijevica, Plav, Rožaje, Bijelo Polje, Mojkovac, Kolašin, Petnjica, Gusinje, Pljevlja i Žabljak), koji bi se gradio na teritoriji opštine Berane ili Bijelo Polje. Odluku o ovome treba da donesu opštine.

Kada je u pitanju izgradnja deponije u Herceg Novom, izdavanje građevinske dozvole je u toku. Za izgradnju deponije u Herceg Novom prema Glavnom projektu ukupna vrijednost projekta je 6,5 miliona €.

Pripremni radovi za izgradnju sistema ocjernih voda na deponiji „Livade“ u Podgorici su počeli. Sredstva potrebna za izgradnju sistema procijenjena su na 2,377 milion €. Iz kredita EIB obezbijedeno je 1,867 miliona €, 440.000 € je obezbijedeno iz budžeta Glavnog grada, a 70.000 € je podrška u izradi tenderske dokumentacije iz WBIF TA.

Projekat sanacije neuređenog odlagališta „Ćafe“ u opštini Bar će se realizovati po principu „projektuj i izgradi“. Iako je za sanaciju ovog odlagališta urađen dio tehničke dokumentacije po procedurama Evropske investicione banke (Opština Bar je trebala da vraća sredstva iz kredita EIB-a), za naredni period donesena je odluka da se ovaj projekat finansira preko IPA komponente III (85% donacija, a 15 % iz Kapitalnog budžeta).

Projekat sanacije neuređenog odlagališta „Vrtijeljka“ u prijestonici Cetinje, će se realizovati po principu „projektuj i izgradi“. Iako je za sanaciju ovog odlagališta urađen dio tehničke dokumentacije po procedurama Evropske investicione banke, za naredni period donesena je odluka da se ovaj projekat finansira preko IPA komponente III (85% donacija, a 15 % iz Kapitalnog budžeta).

Prema raspoloživoj dokumentaciji, vrijednost projekta „Ćafe“ je € 3,821 miliona, a za projekat „Vrtijeljka“ € 807.000.

U toku je izrada studija izvodljivosti za eventualnu izgradnju transfer stanica u opštinama: Andrijevica, Plav, Rožaje, Bijelo Polje, Mojkovac, Kolašin, Žabljak, Plužine i Šavnik.

Shodno Zakonu o upravljanju otpadom i Državnom planu upravljanja otpadom za period 2008-2012. godine, do sada su usvojeni lokalni planovi upravljanja otpadom za 13 jedinica lokalne samouprave, i to: Podgorica, Nikšić, Herceg Novi, Tivat, Andrijevica, Bar, Berane, Danilovgrad, Žabljak, Kotor, Plužine, Pljevlja i Plav.

U oblasti *kvaliteta voda*, nastavljeno je sa implementacijom projekata definisanih sljedećim dokumentima:

- Master planom odvođenja otpadnih voda Crnogorskog primorja i opštine Cetinje, koji je urađen uz podršku Evropske agencije za rekonstrukciju, a usvojen 2005. godine od strane Vlade Crne Gore, a čija je implementacija predviđena po fazama i obuhvaćen vremenski period do 2029. godine.
- Strateškim master planom za kanalizaciju i otpadne vode u centralnom i sjevernom regionu Crne Gore, koji je urađen uz podršku Evropske agencije za rekonstrukciju, a usvojen 2005. godine od strane Vlade Crne Gore, a čija je implementacija predviđena po fazama i obuhvaćen vremenski period do 2029 godine

U prethodnom periodu, Vlada CG je dala punu podršku implementaciji infrastrukturnih projekata (uglavnom za izradu projektne dokumentacije) a takođe i učešće opština je bilo značajno.

Izvor	EUR mil.	Opštine /kanalizaciona mreža I postrojenja za tretman otpadnih voda	
EIB kredit	57.000.000	Podgorica, Nikšić, Pljevlja, Kolašin, Rožaje, Bijelo Polje, Berane, Andijevica, Cetinje	
KfW kredit II faza	10.000.000	Kotor, Tivat, Herceg Novi, Bar, Ulcinj	
KfW kredit III faza	28.000.000		
KfW kredit IV faza	25.000.000		
KfW kredit V faza	36.000.000		
KfW grant za konsultantske usluge	15.500.000		
KfW grant za investicione aktivnosti	3.200.000		
IPA 2008	3.492.121	Kanalizaciona mreža u Nikšiću	
IPA 2010	3.500.000	Kanalizaciona mreža Pljevlja	
IPA 2011	6.800.000	Kanalizaciona mreža Bijelo Polje - 3.600.000 EUR	Kanalizaciona mreža Cetinje - 3.200.000 EUR
OPRD 2012/2013/IPA	10.772.500	Berane - 3.535.320 EUR Plav -3.062.151 EUR Rožaje -4.175.029 EUR	
IPF MW 2008	5.000.000	Pljevlja, Bijelo Polje, Plav, Ulcinj and Old Royal Capital of Cetinje	
Privatno-javno partnerstvo	58.000.000	Budva/ kanalizaciona mreža I postrojenja za tretman otpadnih voda	
Budžet lokalnih samouprava I države	23.600.000	Kotor, Tivat, Herceg Novi, Bar	

Sljedeće aktivnosti i projekti su sprovedeni:

- U dijelu realizacije Ugovora u iznosu od 9,491 mil eura, za projekat izgradnje 17,6 km kanalizacione mreže, 14,6 km vodovodne mreže, 12 pumpnih stanica u opštini Tivat, nastavljeni su radovi i realizovano je 83 % ukupnih ugovorenih radova;
- Nastavljeni su radovi na izgradnji vodovodne i kanalizacione mreže u opštini Herceg Novi. Ukupno je završeno 70 % ugovorenih radova (čija vrijednost iznosi 18,522 miliona eura);
- Nastavljeni su radovi na izgradnji postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda u Herceg Novom kapaciteta 65.000 ES (po sistemu „design & build“) u iznosu od 8,8 miliona eura i realizovano je 67 % od ukupnog Ugovora;

- Realizovan je tenderski postupak izgradnje postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda u Baru kapaciteta 68.600 ES (po sistemu „design & build“). Procijenjeni iznos sredstava za ovaj ugovor je 15,3 miliona eura. Nije bilo napretka u projektu. Radilo se na rješavanju pravnih pitanja.
- Realizovan je tenderski postupak u opštini Bar, za izgradnju 33,4 km kanalizacione i vodovodne mreže i 4 pumpne stanice sa izgradnjom podmorskog ispusta „Sutomore“. Procijenjeni iznos sredstava za ovaj ugovor je 13,2 miliona eura. Nije bilo napretka u projektu. Radilo se na rješavanju pravnih pitanja.
- Nakon sprovedenog tenderskog postupka, 14.II 2014. potpisan je Ugovor o projektovanju i izgradnji zajedničkog postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda za opštine Kotor i Tivat, kapaciteta 72 000 ES u iznosu od 10,3 miliona eura; Glavni projekat je završen.
- Završena je izgradnja sistema za prečišćavanje otpadnih voda u Budvi, kapaciteta 110 000 ES, u iznosu od 17 miliona eura; Sistem je stavljen u funkciju;
- Nastavljeni su radovi na izgradnji postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda u Nikšiću kapaciteta 110 000 ES u iznosu od 14 miliona eura, završeno je oko 97 % radova. Dio postrojenja za mehanički tretman otpadnih voda je stavljen u funkciju.
- U opštini Pljevlja, nakon urađene projektne dokumentacije i raspisanih tendera, u martu 2014. godine, potpisani su ugovori sa izabranim izvođačima radova za izgradnju kolektora i kanalizacione mreže (270 dana od dana potpisivanja Ugovora je rok za izgradnju) u iznosu od 1,021 000 eura, kao i izradu glavnog projekta i izgradnju postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda kapaciteta u prvoj fazi 28 000 ES(6 miliona eura) i nadzor nad izgradnjom (500 200 eura). Projektovanje i izgradnja PPOV i izgradnja glavnog kanalizacionog kolektora su ugovoreni.
- U opštini Rožaje nastavljeno je sa izradom idejnog projekta izgradnje postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda i kanalizacione mreže, a od početka 2014. radi se na reviziji idejnog projekta PPOV-a i kanalizacione mreže;U toku je tenderska procedura za izbor konsultanta za pripremu glavnog projekta za izgradnju kanalizacione mreže. U opštini Rožaje završeni su radovi na izgradnji glavne vodovodne cijevi i rezervoara za vodu.
- U opštini Berane nastavljena je izrada glavnog projekta kanalizacione mreže, a od početka 2014. otpočele su aktivnosti revizije glavnog projekta. Delegacija EU u Crnoj Gori je izabrala konsultanta za izradu projektnih aplikacija za dobijanje grantova iz IPA fondova. Glavni projekat za kanalizacionu mrežu je završen i revidiran i izrada tenderske dokumentacije je u toku. Priprema tenderske dokumentacije za ugovaranje glavnog projekta i izgradnje PPOV je u toku.
- U opštini Ulcinj nastavljena je izrada glavnog projekta kanalizacione mreže (13 km za 4 naselja), a od početka 2014 godine otpočele su aktivnosti revizije glavnog projekta;
- U opštini Plav u razmatranom periodu završen je idejni projekat izgradnje postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda i kanalizacione mreže i revidovan u martu 2014. godine. Tenderska procedura za izbor konsultanta za pripremu glavnog projekta za izgradnju kanalizacione mreže, u okviru kojeg će poseban segment biti finansiran iz IPA, je u toku.
- Na osnovu Odluke Skupštine Glavnog grada, Podgorice, Vodovod i Kanalizacija D.O.O. Podgorica objavilo je tender 24. XII 2013. Predmet nadmetanja je projektovanje, izgradnja i finansiranje postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda (PPOV), kapaciteta 275.000 ES, postrojenja za preradu mulja (PPM) i postrojenje za spaljivanje mulja (PSM) za Podgoricu. U skladu sa navedenim ukupni troškovi projektovanja i izgradnje

ne mogu biti veći od €45.000.000,00. U cilju pripreme ovog projekta, izgradnja dijela kanalizacione mreže je otpočela.

Ovaj projekat obuhvata izgradnju skoro 20 kilometara sekundarne kanalizacione mreže koja će povezati oko 1.500 objekata u naseljima Murtovina, Doljani, Zagorič, kao i djelove za Drač, Stari Aerodrom, Masline, Konik i Vrela Ribnička.

- U opštini Bijelo Polje, u razmatranom periodu je revidovan idejni projekat izgradnje kanalizacione mreže i postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda; Tender za izbor izvođača radova po Žutoj knjizi FIDIC („design & build“) za izradu glavnog projekta i izgradnju 6,7 km fekalne kanalizacione mreže i 6 pumpnih stanica je raspisan od strane Delegacije Evropske unije (IPA sredstva). Izbor izvođača je u toku. Tender za reviziju glavnih projekata i nadzor nad izvođenjem radova raspisan je 11. II, a krajnji rok za dostavljanje ponuda je 27. III 2014. (Procijenjena vrijednost projekta iznosi 540,000 €); Tenderska dokumentacija za projektovanje i izgradnju PPOV (Žuta knjiga) je pripremljena. Tender će biti objavljen kada se riješe imovinska pitanja.
- U opštini Cetinje, u razmatranom periodu je revidovan idejni projekat izgradnje kanalizacione mreže i postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda; Tender za izbor izvođača radova za izradu glavnog projekta i izgradnju 10,5 km fekalne kanalizacione mreže i 8,4 km atmosferske kanalizacije, raspisan je od strane Delegacije Evropske unije (IPA sredstva), u posljednjem kvartalu 2013. (Procijenjena vrijednost ovog projekta je 3,2 miliona eura); Radovi na izgradnji ove kanalizacione mreže su ugovoreni. Tenderska procedura za projektovanje i izgradnju kanalizacione mreže u naselju Grude je završena.
- Tenderska dokumentacija za ugovorene radove za izgradnju vodovodnih mreža u Andrijevi je pripremljena.
- Opština Danilovgrad završava projekat vodosnabdijevanja, i priprema tendersku dokumentaciju za izgradnju zgrade kanalizacione mreže i PPOV.

Ulcinjska solana – Shodno operativnom zaključku sa VII Pododbora za saobraćaj, životnu sredinu, energetiku i regionalni razvoj u skladu sa Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju, koji je održan u Briselu u oktobru 2014, Ministarstvo održivog razvoja i turizma pripremilo je i dostavilo 19. XI 2014. Evropskoj komisiji Informaciju o statusu zaštite ulcinjske solane, planiranim razvojnim aktivnostima, kao i statusu planskih dokumenata za navedeno područje.

U skladu sa Zakonom o integrisanom sprječavanju i kontroli zagađivanja životne sredine ("Službeni list RCG", br. 80/05), Vlada je usvojila Program usklađivanja pojedinih privrednih grana sa odredbama Zakona o integrisanom sprječavanju i kontroli zagađivanja životne sredine. ("Sl. list CG", br. 19/12). Ovaj Program propisuje rokove usklađivanja pojedinih privrednih grana sa odredbama Zakona o integrisanom sprječavanju i kontroli zagađivanja životne sredine za postojeća postrojenja ili aktivnosti za koje se izdaje integrisana dozvola do 2015. kako je i predviđeno Zakonom. U skladu sa Programom, postrojenja "Deponija" d.o.o., Podgorica, "Fab-live", Podgorica i "Pro gas", Podgorica su dobili Rješenja o izdavanju integrisane dozvole od nadležne institucije. Postojenje "Alu-line", Mojkovac je pod nadležnošću lokalne samouprave.

Vlada je usvojila Odluku o izmjenama Program usklađivanja pojedinih privrednih grana sa odredbama Zakona o integrisanom sprječavanju i kontroli zagađivanja životne sredine ("Sl. list CG" broj, 3/14).

Postrojenja KAP, fabrika aluminijuma Podgorica i Termoelektrana "Pljevlja" su predala zahtjev u roku predviđenom Programom. Za postrojenje KAP je zahtjev vraćen zbog nepotpune dokumentacije. S obzirom da je nedavno završen postupak privatizacije pomenute kompanije, dat je rok od 60 dana od dana preuzimanja kompanije, za podnošenje kompletne dokumentacije kako bi se proces izdavanja integrisane dozvole mogao nastaviti.

Zahtjev za postrojenje Termoelektrana "Pljevlja" je takođe vraćen zbog nepotpune dokumentacije, kao i zbog potrebe preciznog tumačenja Odluke Ministarskog Savjeta Evropske energetske zajednice za LCP direktivu (Direktiva o velikim ložištima) od 24. X 2013.

Ministarstvo održivog razvoja će do kraja 2014. započeti s izradom Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o integrisanom sprječavanju i kontroli zagađivanja životne sredine u dijelu korekcije datuma za dobijanje IPPC dozvole za postojeća postrojenja, budući jer je u postojećem Zakonu definisan kao krajnji rok za dobijanje IPPC dozvola 1. I 2015.

Generalna direktorica za životnu sredinu i klimatske promjene je učestvovala na dvodnevnoj sjednici Komiteta za životnu sredinu, koji je održan u Ženevi u periodu 28.X - 31.X 2014. Tom prilikom je Treći izvještaj o upravljanju životnom sredinom za Crnu Goru koji je pripremljen od strane eksperata UNECE-a, prezentiran i usvojen na sjednici Komiteta.

Takođe, na sjednici Komiteta je donijeta i Odluka o članstvu Crne Gore u UNECE Odboru ministara za životnu sredinu i zdravlje, ispred podregiona jugoistočne Evrope za 2015. Za člana Odbora ministara izabran je Branimir Gvozdenović, ministar održivog razvoja i turizma.

Regionalna ministarska konferencija o održivom razvoju organizovana je od strane Ministarstva održivog razvoja i turizma, Centra za održivi razvoj u periodu 7.XI - 8.XI 2014. u Budvi. Cilj konferencije je pokretanje regionalnog dijaloga o prioritetima politike održivog razvoja u jugoistočnoj Evropi. Učesnici konferencije su bili ministri i istaknuti zvaničnici zaduženi za pitanja održivog razvoja u zemljama regiona, predstavnici sistema Ujedinjenih nacija, Evropske unije i drugih međunarodnih organizacija, stručnjaci, kao i predstavnici nevladinog i biznis sektora.

Sporazum o saradnji u oblasti životne sredine u oblasti Vlade Crne Gore i Vlade Hrvatske potpisan je 11. XI 2014. u Zagrebu. Ovim Sporazumom dvije države obavezuju se na saradnju u oblasti zaštite mora, upravljanja obalnim područjem, upravljanja otpadom, zaštite vazduha i klime, prekograničnog sprečavanja zagađenja voda i pomorskog saobraćaja. Države će sarađivati po pitanjima politike zaštite životne sredine, procesa evropskih integracija, obrazovanja u oblasti zaštite životne sredine i saradnje javnosti putem zajedničkih projekata, razmjene stručnjaka i informacija.

Inspekcija

U periodu 1. X - 15. XI 2014, Ekološka inspekcija je, na osnovu važeće zakonske regulative izvršila:

- 198 inspekcijska nadzora i donijela 86 rješenja koja se odnose na preduzimanje mjera i radnji u cilju sprječavanja zagađenja životne sredine i otklanjanja utvrđenih nepravilnosti.

U strukturi inspekcijskih pregleda, najveći broj se odnosi na redovne kontrole, i to u sljedećim oblastima:

- postupanje sa posebnim vrstama otpada i tehnološkim otpadom;
- zaštita kvaliteta vazduha;
- primjena propisanih tehnologija, odnosno korišćenje propisanih uređaja ili postrojenja u proizvodnji u smislu kontrole praćenja ulaznih sirovina, ispuštanja tehnoloških voda;
- kontrola preuzetih obaveza po dobijenim ekološkim saglasnostima;
- mjere zaštite u zaštićenim dobrima;
- strateška procjena, procjena uticaja;
- sanacija ugroženih lokacija;
- realizacija programa praćenja kvaliteta goriva;
- upravljanje izvorima jonizujućeg zračenja;
- monitoring nejonizujućeg zračenja i drugo.

U izvještajnom periodu ekološka inspekcija je:

- donijela 4 rješenja o zabrani obavljanja djelatnosti zagađivačima do otklanjanja nepravilnosti;
- izvršila 1725 kontrola na radioaktivnost roba pri uvozu u saradnji sa J.U.«Centrom za ekotoksikološka ispitivanja Crne Gore», Podgorica i »Institutom za crnu metalurgiju« AD Nikšić i na osnovu izvještaja odobrila uvoz;
- izdala 1 prekršajni nalog i podnijela Područnom organu za prekršaje 8 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka;

Izvršeno je 30 mjera naloženih rješenjima inspekcije za vode iz izvještajnog i predhodnog perioda dok je u toku 30 postupaka izvršenja rješenja (nije istekao rok za izvršenje rješenja).

▪ **Saobraćaj**

Kada je u pitanju **drumski saobraćaj**, do kraja 2014. se očekuje donošenje Pravilnika o obrascu potvrde za sopstvene potrebe, koji će u potpunosti biti usklađen s Direktivom 2014/165.

Takođe, do kraja godine se očekuje i donošenje Pravilnika za sticanje licence profesionalnog vozača, koji će u potpunosti biti usklađen s Direktivom 2003/59 o početnim kvalifikacijama i periodičnoj obuci vozača određenih drumskih vozila za prevoz tereta ili putnika.

U prethodnom periodu je intenzivno rađeno na projektu Razvoj baze podataka za mrežu puteva i programa za procjenu bezbjednosti. Ukupna vrijednost projekta je 1.218.000€ od čega 1.035.300 IPA sredstva, a preostalo je nacionalna kontribucija. Ovaj projekat je kandidovan za IPA 2014 i prihvaćen je od strane EK. Specifični cilj projekta je unapređenje upravljanja, planiranja i razvoja putne mreže s ciljem smanjenja broja saobraćajnih nesreća. Rezultati projekta bi trebali biti: uspostavljanje baze podataka puteva kroz skringing i analizu putne mreže (1850 km) i priprema digitalne baze koja uključuje detaljne podatke relevantnih puteva, instalacija hardvera i softvera; jačanje kapaciteta Direkcije za saobraćaj u dijelu upravljanja i planiranja putne mreže kroz obuke zaposlenih u DzS u

dijelu planiranja i upravljanja bazom podataka i pripreme Vodiča za korišćenje baze podataka; nabavka i instalacija automatskih brojača saobraćaja, mapiranje rizika i investicioni plan puteva. Krajem oktobra, ovaj dokument je upućen Evropskoj komisiji na davanje mišljenja i sugestija.

Očekivanja su da će ovaj projekat doprinijeti povećanju stepena bezbjednosti saobraćaja i smanjenju broja saobraćajnih nezgoda kao i broja povrijeđenih i poginulih lica. Ukupan broj saobraćajnih nezgoda u Crnoj Gori u 2013. je iznosio 5264, pri čemu je od toga broja 1216 nezgoda s povrijeđenim licima, 28 nezgoda s poginulim licima dok ukupan broj lica koja su poginula u saobraćajnim nezgodama na putevima u 2013. iznosi 74. Ukazujemo da je u junu 2013. broj poginulih lica bio znatno veći od mjesečnog prosjeka zbog saobraćajne nesreće autobusa s rumunskim turistima u mjestu Manastir Morača u kojoj je poginulo 18 lica.

Statistika saobraćajnih nezgoda po mjesecima u 2013.

Saobraćajne nezgode i njihove posljedice	I/13	II/13	III/13	IV/13	V/13	VI/13	VII/13	VIII/13	IX/13	X/13	XI/13	XII/13	UKUPNO
Ukupno SN	322	314	344	374	398	446	551	658	484	460	453	460	5264
SN sa materijalnom štetom	254	262	255	291	278	339	403	510	350	355	345	356	3998
SN sa nastradalim licima	68	52	89	83	120	107	148	148	134	105	108	104	1266
SN sa poginulim licima	3	2	1	1	1	5	1	4	5	1	2	2	28
SN sa poginulim i povrijeđenim licima	1	2	0	2	2	2	5	1	3	2	1	1	22
SN sa povrijeđenim licima	64	48	88	80	117	100	142	143	126	102	105	101	1216
Ukupno poginulo lica	5	5	1	4	6	24	6	6	8	3	3	3	74
Poginulo vozača	3	0	0	2	2	4	3	1	1	0	2	1	19
Poginulo saputnika	1	3	0	1	4	17	2	1	2	0	0	1	32
Poginulo biciklista	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1
Poginulo motociklista	0	0	0	0	0	1	0	2	1	2	1	0	7
Poginulo pješaka	1	2	1	1	0	2	1	2	3	1	0	1	15
Ukupno povrijeđeno lica	88	68	106	114	189	174	219	211	194	137	160	152	1812
Lakše povrijeđeno lica	78	54	88	98	146	116	177	172	155	113	129	126	1452
Teže povrijeđeno lica	10	14	18	16	43	58	42	39	39	24	31	26	360

Kada je u pitanju **željeznički saobraćaj**, Pravilnik o obrascu i bližem načinu izdavanja licenci i sertifikata za upravljanje vučnim vozilom je poslat na objavljivanje u Službenom listu. Pravilnik je usklađen s odredbama Direktive 2007/59 o davanju ovlaštenja mašinovođama koji upravljaju lokomotivama i vozovima na željezničkoj mreži Zajednice.

U završnoj fazi je izrada Pravilnika o ocjenjivanju usaglašenosti i pogodnosti za upotrebu sastavnih dijelova interoperabilnosti, izdavanju dozvole za tip vozila, izdavanju dozvole za korišćenje vozila i tehničkom pregledu vozila (dodatno usklađivanje Zakona o bezbjednosti, organizaciji i efikasnosti željezničkog prevoza ("Sl. list CG", br. 1/2014) s Direktivom o interoperabilnosti (2008/57/EZ)).

U periodu 17-19. XI 2014. održana je radionica, organizovana u okviru tehničke pomoći Republike Slovenije Crnoj Gori, na temu "Izjava o mreži". Na radionici su razmijenjena iskustva dvije zemlje u pogledu primjene propisa EU koji se odnose na liberalizaciju tržišta i ostale uslove i način pristupa infrastrukturi.

Kada je u pitanju **pomorski saobraćaj**, Vlada je 30. X 2014. utvrdila Predlog zakona o potvrđivanju Atinske konvencije o prevozu putnika i njihovog prtljaga morem, usvojene 1974. i Protokola iz 2002. Potvrđivanjem ove Konvencije Crna Gora realizuje jednu od preuzetih obaveza iz Nacionalnog programa za integraciju Crne Gore u EU u skladu s Odlukom 2012/22/EU i Odlukom 2012/23/EU.

Takođe, Predlog zakona o potvrđivanju Konvencije o radu pomoraca 2006, upućen je Vladi na utvrđivanje. Potvrđivanjem ove Konvencije i primjenom Zakona o sigurnosti pomorske plovidbe ("Sl. list CG", br. 62/13), Crna Gora će intezivirati aktivnosti na podizanju standarda koji se odnose na radne, životne i socijalne uslove pomoraca.

Kada je u pitanju **vazdušni saobraćaj**, Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o obligacionim odnosima i osnovama svojinsko-pravnih odnosa u vazdušnom saobraćaju ("Sl. list CG", br. 46/14 od 31. X 2014.) u potpunosti je usaglašen s propisima EU: Regulativom (EZ) br. 261/2004, Regulativom (EZ) br. 2027/97 i njenim izmjenama i dopunama Regulativom (EZ) br. 889/2002, Regulativom (EZ) br. 1107/2006.

Pravilnik o izmjenama i dopunama pravilnika o uslovima i načinu upotrebe padobrana je objavljen u Službenom listu Crne Gore broj 43/2014 od 15. X 2014.

Pravilnik o izmjenama i dopunama pravilnika o tehničkim zahtjevima i administrativnim procedurama za obavljanje operacija vazdušnog prevoza je objavljen u Službenom listu Crne Gore broj 47/2014 od 7. XI 2014.

Pravilnik o načinu proširenja i ograničenja kapaciteta aerodroma, usaglašavanja redova letjenja i dodjele vremenskih slotova je poslat na objavljivanje u Službeni list Crne Gore. Ovim pravilnikom su preuzete sljedeće evropske regulative: Regulativa (EEZ) br. 95/93 od 18. I 1993. o zajedničkim pravilima za dodjelu slotova na aerodromima Zajednice, Regulativa (EZ) br. 894/2002 od 27. V 2002. o izmjenama i dopunama Regulative (EEZ) br. 95/93 o zajedničkim pravilima o dodjeli slotova na aerodromima Zajednice, Regulativa (EZ) br. 1554/2003 od 22. VII 2003. o izmjenama i dopunama Regulative (EEZ) br. 95/93 o zajedničkim pravilima o dodjeli slotova na aerodromima Zajednice, Regulativa (EZ) br. 793/2004 od 21. IV 2004. o izmjenama i dopunama Regulative (EEZ) br. 95/93 o jedinstvenim pravilima za dodjelu slotova na aerodromima Zajednice i Regulativom (EEZ) br. 545/2009 od 18. VI 2004. o izmjenama i dopunama Regulative (EEZ) br. 95/93 o jedinstvenim pravilima za dodjelu slotova na aerodromima Zajednice.

Vlada je 30. X 2014. donijela Nacionalni program o izmjenama i dopunama Nacionalnog programa bezbjednosti civilnog vazduhoplovstva Crne Gore. Posljednje izmjene ovog dokumenta obuhvataju amandman ECAC.Doc.30/13 izdanje, odnosno implementiraju se regulative Evropske unije, br. 104/2013, 189/2013, 654/2013, 1103/2013, 1116/2013, 278/2014 i 687/2014, kao i odluke Evropske komisije i to br. C(2013) 511, C(2013) 1587, C(2013) 2045, C(2013) 4180, C(2013) 7275, C(2014) 1635 i C(2014) 4054.

U toku je izrada Odluke o osnivanju Komisije za istraživanje nesreća i ozbiljnih nezgoda vazduhoplova, vanrednih događaja koji ugrožavaju bezbjednost željezničkog saobraćaja i pomorskih nezgoda i nesreća, koja će biti završena i objavljena u Službenom listu Crne Gore do kraja 2014.

Kada je u pitanju nacionalni avio prevoznik Montenegro Airlines, ističemo da se on nalazi u Planu privatizacije za 2014, usvojenom od strane Vlade. Mišljenja smo da treba raditi na uslovima pod kojima će privatizacija biti sprovedena i koji će biti navedeni u tenderskoj dokumentaciji. Međutim, imajući u vidu krizu koja vlada na tržištu vazduhoplovnih usluga,

kao i da se u kompaniji trenutno sprovode mjere restrukturiranja definisane Programom restrukturiranja Montenegro Airlinesa AD, takođe usvojenim od strane Vlade Crne Gore, naš stav je da s ovim postupkom ne treba žuriti.

Nadalje, u potpunosti smo svjesni odredaba legislative Evropske unije koje definišu uslove za izdavanje operativne licence, naročito u dijelu koji se tiče većinskog vlasništva i efektivne kontrole. S tim u vezi, već nekoliko puta smo konsultovali predstavnike Evropske komisije u vezi dodatnih pojašnjenja po ovom pitanju, a na inicijativu Crne Gore, u Briselu je 12. XII 2012. održan sastanak u vezi implementacije multilateralnog ECAA sporazuma, gdje je jedna od tema bila i razmatranje najprihvatljivijeg modela za privatizaciju nacionalne avio kompanije, u skladu s propisima EU.

Sve navedeno govori u prilog činjenici da je Crna Gora odlučna da eventualna privatizacija Montenegro Airlines-a AD bude u potpunosti u skladu s legislativom Evropske unije, te da će i u budućem periodu po svim pitanjima vezanim za eventualnu privatizaciju Montenegro Airlinesa AD biti obavještavani i konsultovani predstavnici Evropske komisije.

▪ **Energetika**

U toku je izrada Zakona o energetici kojim se stvara osnova za prenošenje *trećeg energetskeg paketa* u nacionalni sistem. Javna rasprava je završena, a dobijeno je 350 komentara na nacrt zakona. Crna Gora je nacrt zakona poslala i Sekretarijatu Energetske zajednice koji je, takođe, dostavio komentare. Očekuje se da će predlog zakona biti utvrđen na Vladi do kraja I kvartala 2015.

Kada je riječ o izradi AP za strateške rezerve nafte, Crna Gora je pristupila izmjeni ovog dokumenta u skladu s komentarima koje je dobila od EK eksperata na tehničkom sastanku koji je održan na marginama Pododbora za saobraćaj, energetiku, životnu sredinu i regionalni razvoj. Očekuje se da će Crna Gora inovirani dokument poslati Evropskoj komisiji do kraja novembra 2014.

▪ **Regionalna politika**

Revidirati akcioni plan za pripremu strukturnih fondova na osnovu komentara EK iz jula 2014: Revidirani akcioni plan je proslijeđen Evropskoj komisiji 17. X 2014. Prema navodima iz komunikacije s Generalnom direkcijom za regionalnu i urbanu politiku novi nacrt predstavlja značajan napredak u odnosu na prethodnu verziju. Komentari EK na unaprijeđeni nacrt se očekuju početkom decembra 2014. Nakon finalnog usaglašavanja s EK predviđeno je usvajanje akcionog plana (kao početnog mjerila za otvaranje PP 22) od strane Vlade. Rok definisan revidiranim PPCG-om je IV kvartal 2014.

Povećati napore za pripremu projekata kako bi se obezbijedila zrelost projekata i brza implementacija u skladu s pravilima N+3: Evropska komisija je odlukom od 25. IV 2014. prenijela ovlaštenje za upravljanje sredstvima III komponente Ipe (Regionalni razvoj) na strukture koje su formirane u Crnoj Gori. U vezi s tim, intenzivirani su naponi na pripremi projektne dokumentacije za projekte koji će biti finansirani u okviru III komponente Ipe kako bi se obezbijedila efikasna implementacija projekata. Trenutni status pripremljenosti projektne dokumentacije za projekte koji će biti finansijski podržani kroz III komponentu Ipe je sljedeći:

1. Unapređenje vodosnadbijevanja i izgradnja dijela kanalizacione mreže i postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda u opštini Berane (IPA 7,45 miliona €)
 - Grant aplikacija za veće projekte finalizovana i predata EK u septembru 2014;
 - Finalizovana analiza za zaštitu budućeg postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda (PPOV) od poplava na nivou idejnog projekta u oktobru 2014;
 - U toku je priprema tenderske dokumentacije za PPOV po žutoj Fidikovoj knjizi;
 - Proces eksproprijacije počeo u avgustu, završava se u decembru 2014;
 - Počela priprema idejnog projekta za pristupni put i pripremu gradilišta;
 - Izdavanje građevniske dozvole se očekuje do kraja 2014.
2. Rehabilitacija nesanitarne deponije Čafe u Baru (IPA 3,06 miliona €)
 - Idejni projekat za rehabilitaciju, nacrt tenderske dokumentacije po prodedurama EIB-a finalizovani krajem 2013. uz podršku Zapadnobalkanskog investicijskog okvira;
 - U toku je procedura za sprovođenje strateške procjene uticaja na životnu sredinu;
3. Rehabilitacija nesanitarne deponije Vrtijeljka na Cetinju (IPA 0,76 miliona €)
 - Idejni projekat za rehabilitaciju, nacrt tenderske dokumentacije po prodedurama EIB-a finalizovani u martu 2014. uz podršku Zapadnobalkanskog investicijskog okvira;
4. Uklanjanje postojeće, nabavka i instalacija nove elektrovučne podstanice Trebešnica (IPA 3,06 miliona €)
 - Pripremljen idejni projekat, studija izvodljivosti i analiza troškova i koristi;
 - Pripremljena tenderska dokumentacija u skladu s žutom Fidikovom knjigom revidirana od strane JASPERS konsultanata;
 - Priprema Formulara za identifikaciju operacije u toku.
5. Rehabilitacija 12 velikih kosina na pruzi Bar-Beograd
 - Finalizacija studije izvodljivosti s analizom troškova i koristi i idejnog rješenja se očekuje do kraja 2014;
 - Priprema glavnog projekta je planirana za III kvartal 2015.

U skladu s pravilima EK ugovaranje svih sredstava koja su predviđena Operativnim programom za III komponentu Ipe (ukupno 22,2 miliona €) mora biti završeno do kraja 2017.

6.POLJOPRIVREDA I RIBARSTVO (UKLJUČUJUĆI BEZBJEDNOST HRANE)

- Aktivnosti realizovane u skladu sa glavnim operativnim zaključcima sa sastanka Podobora održanog 14. X 2014.

Evropska komisija (EK) i crnogorska strana su dogovorile da se nastavi rad na izradi i usvajanju Strategije poljoprivrede i razvoja ruralnih područja 2014-2020. Naglašeno je da fokus bude na Akcionom planu (AP) koji će detaljno razraditi sve korake usklađivanja sa pravnom tekovinom EU. Strategiju i AP treba usvojiti do kraja 2014. kako bi se stekli uslovi za otvaranje pregovora u poglavlju 11.

Predstavnici EK naglasili da će se prvo početno mjerilo za poglavlje 12, koje se tiče usvajanja novog zakonodavnog okvira, smatrati ispunjenim kada svi neophodni zakoni budu usklađeni sa pravnom tekovinom EU i usvojeni u Skupštini.

Predstavnici EK naglasili da treba dalje raditi na jačanju administrativnih kapaciteta u jedinici za ribarstvo MPRR kao i povećanju broja ribarskih inspektora. EK je pozitivno ocijenila donošenje pravilnika u ovoj oblasti.

▪ **Pripreme za sprovođenje pravne tekovine u vezi sa poljoprivredom, bezbjednošću hrane i ribarstvom**

Poglavlje 11 - Poljoprivreda i ruralni razvoj

Sveobuhvatna Strategija razvoja poljoprivrede i ruralnih područja 2014-2020. zajedno sa Akcionim planom predstavlja mjerilo za otvaranje pregovora u poglavlju 11. Prvi koncept Strategije poslat EK u novembru 2013. Strategija je prilagođavana komentarima EK. Komentari na drugi Nacrt strategije, koji je EK poslat u julu 2014, bili su pozitivni i većina ih je uvrštena u tekst Strategije. EK je ukazala na potrebu dalje razrade Akcionog plana kako bi se prikazao kompletan proces prilagođavanja i usklađivanja sa pravnom tekovinom EU.

Strategija je bila na javnoj raspravi u periodu od 20. X do 20. XI 2014. Osim objavljivanja na internet stranici MPRR, Strategija je poslata i svim opštinama, poslovnim udruženjima i ostalim zainteresovanim stranama na komentare. Takođe su održane i javne prezentacije Strategije u Bijelom Polju, Baru i Podgorici. Nacrt Strategije je poslat na komentare i članovima Radne grupe za poglavlje 11 sa kojima je održano više sastanaka.

Paralelno sa završetkom Strategije nastavljen je rad na Akcionom planu. Uz pomoć Tajeksa angažovani su eksperti iz Hrvatske, za razradu AP za Agenciju za plaćanje, mjere ruralnog razvoja i mjere direktnih plaćanja.

Poglavlje 12 - Bezbjednost hrane, veterinarstvo i fitosanitarni nadzor

Nacrt strategije bezbjednosti hrane je pripremljen i u toku je njegovo usaglašavanje s drugim institucijama.

Dodatno, planirana je još jedna Tajeks misija, u okviru koje će se razmotriti dobijeni komentari EK i finalizovati tekst. Nakon toga, uslijediće javna rasprava i usvajanje na sjednici Vlade Crne Gore. Pripremljen je Predlog izmjena i dopuna Zakona o identifikaciji životinja. Predlog zakona dostavljen je EK na mišljenje. EK je 14. XI 2014. dostavila primjedbe, sugestije i preporuke čije je razmatranje u toku. Sve predložene primjedbe su prihvatljive i nakon održavanja dodatnih konsultacija s predstavnicima EK (putem video konferencije) i ažuriranja teksta ovog zakona, sprovede se dalje propisane procedure za usvajanje istog.

Nakon ovoga, pristupiće se analizi neusaglašenosti Zakona o veterinarstvu i Zakona o zaštiti dobrobiti životinja sa relevantnom pravnom tekovinom EU, u skladu sa ranije dostavljenim komentarima.

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o sredstvima za zaštitu bilja, objavljen je u martu 2014. („Sl. list CG“, 18/14) i dostavljen je EK na mišljenje. Očekuju se komentari. Takođe, očekuju se komentari i na Zakon o zdravstvenoj zaštiti bilja.

Pripremljeni su Nacrti zakona o izmjenama i dopunama Zakona o sadnom materijalu i Zakona o sjemenskom materijalu poljoprivrednog bilja, na osnovu komentara EK. Zakoni su u fazi dobijanja mišljenja od Sekretarijata za zakonodavstvo. Nakon dobijanja mišljenja Sekretarijata, ponovo će se uputiti EK na mišljenje. Usvojen je i određeni broj Pravilnika (Pravilnik o metodama uzorkovanja za utvrđivanje rezidua sredstava za zaštitu bilja ("Sl. list CG" br. 48/14) u skladu sa: Celex 32006R1881 član 9, paragraf 1 i Aneks 1; Pravilnik o metodama kontrole rezidua u životinjama i proizvodima životinjskog porijekla ("Sl. list CG", broj 45/14) od 24. X 2014; Pravilnik o identifikaciji i registraciji svinja („Sl. list CG, broj 48/14) od 13. XI 2014; Pravilnik o fitosanitarnim mjerama za sprječavanje unošenja i širenja štetnih organizama kalifornijske štitarke vaši *QUADRASPIDIOTUS PERNICIOSUS* COMST. („Sl. list CG, broj 48/14) od 13. XI 2014. - u skladu s Direktivom Savjeta 2006/91/EU; Pravilnik o pravilima dobre poljoprivredne prakse za zaštitu bilja ("Sl. list CG, br 45/14") od 24. X 2014; Pravilnik o označavanju sredstava za zaštitu bilja ("Sl. list CG", br. 46/14") od 31. X 2014.

U toku je izrada Akcionog plana vezanog za mjere kontrole i eradikacije klasične kuge svinja za domaće i divlje svinje, koje će se sprovoditi nakon prestanka vakcinacije (vezano za drugo početno mjerilo). Zadnji slučaj klasične kuge svinja kod domaćih svinja u CG zabilježen je 2009. Od 2011. vrši se ispitivanje divljih svinja na prisustvo virusa klasične kuge svinja – do sada nije bilo pozitivnih nalaza.

Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja je 3. XI 2014. donijelo Odluku o sprovođenju postupka procjene usaglašenosti (kategorizaciji) odobrenih objekata u poslovanju hranom sa zahtjevima EU. Procjenu će izvršiti inspektorski timovi Uprave za inspekcijske poslove. MPRR je pripremio kontrolne liste (Regulativa 852/2004 i 853/2004) s uputstvom za primjenu kontrolnih listi, kao i liste odobrenih objekata za hranu iz registara Veterinarske uprave i Ministarstva zdravlja. Nadzor nad radom timova za procjenu vrši posebno radno tijelo u cilju obezbjeđivanja ujednačenosti u radu inspektora i pravilne procjene stanja.

Kroz projekat MIDAS pripremljen je ToR za tehničku pomoć za razvijanje nacionalnih pravila koja se tiču fleksibilnosti. Polovinom novembra 2014. izvršen je odabir konsultanta i u toku je potpisivanje ugovora s ekspertom za sprovođenje planiranih aktivnosti. Paralelno, predstavnici Veterinarske uprave (2) učestvovali na radionici BTSF u Gracu u periodu 10-14. XI 2014. na temu fleksibilnost-higijenski paket za male objekte, za korišćenje tradicionalnih metoda, proizvodnju tradicionalnih proizvoda, kao i za objekte koji se nalaze u oblastima sa specifičnim geografskim ograničenjima.

Poglavlje 13 – Ribarstvo

Mjerilo za otvaranje pregovora u ovom poglavlju je izrada sveobuhvatne nacionalne Strategije za sektor ribarstva zajedno sa Akcionim planom koji će služiti kao osnova za transpoziciju i implementaciju legislative.

Urađen je prvi Nacrt Strategije ribarstva. Nakon dodatnih komentara i sugestija od strane Radne grupe za poglavlje 13, nacrt je upućen EK 20. XI 2014. na mišljenje.

Zakon o morskom ribarstvu i marikulturi je poslat EK na mišljenje i komentare. U skladu sa dobijenim mišljenjem EK, nastavljena je procedura pripreme predloga ovog zakona za usvajanje na Vladi.

- **Pripreme za IPARD**

IPARD like

Vlada Crne Gore (Ministarstvo finansija) je 31. X 2014. potpisala Ugovor o grantu sa Svjetskom bankom, koji se tiče realokacije sredstava iz IPA V (2011, 2012 i 2013) u IPA I. Ovaj ugovor je bio preduslov za objavljivanje poziva IPARD like za Trust fund I koji obuhvata mjeru investicija u osnovna sredstva. Prvi poziv IPARD like se očekuje najkasnije početkom decembra 2014. Ukupna vrijednost projekta je 4.5 miliona od čega 4.1 milion se odnosi na investicije na farmama.

IPARD program

Nacrt IPARD programa je urađen i nekoliko nacрта programa je već dostavljeno DG AGRI na konsultacije. Kroz MIDAS projekat je objavljen tender za ex-ante evaluaciju IPARD programa. Konsultacije sa zainteresovanim stranama biće završene prije finalizacije programa (do kraja decembra 2014. godine završiće se konsultacije). Nakon izrade ex-ante evaluacije i finalne saglasnosti DG AGRI na program, IPARD će ići na konsultacije u ostale Direkorate EK. Paralelno sa izradom programa, u skladu sa ostvarenim dogovorima, završen je proces zapošljavanja u Direktoratu za IPARD plaćanja i Direktoratu za ruralni razvoj. Takođe, slijedi proces usvajanja Sektorskog sporazuma. Na osnovu nalaza revizora za dobijanje nacionalne akreditacije, urađen je Akcioni plan za otklanjanje nalaza revizije. Finalizacija se očekuje do kraja godine. Nastavljeno je sa dizajnom prostora za Agenciju za plaćanje.

7. INOVACIJE, INFORMACIONO DRUŠTVO I SOCIJALNA POLITIKA

Osvrt i glavni operativni zaključci Pododbora održanog 9-10 IV s fokusom na:

- ***Informaciono društvo i mediji (pravno usklađivanje i implementacija; administrativni kapaciteti, uključujući nezavisnost i nadležnosti regulatornih organa):***

Elektronske komunikacije

U cilju implementacije Zakona o elektronskim komunikacijama, u periodu od aprila 2014. donijeto je 46 podzakonskih akata, 21 od strane Ministarstva za informaciono društvo i telekomunikacije i 14 koje je pripremila Agencija za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost (EKIP). EKIP je pripremila nacrt još 4 pravilnika. Pozakonska akta su donešena u planiranom roku.

Saglasno Zakonu o digitalnoj radio-difuziji donešen je Pravilnik o informisanju javnosti i krajnjih korisnika u periodu prelaska sa analognog na digitalno emitovanje programa. Intenzivirane su aktivnosti u procesu digitalizacije, s akcentom na adekvatno informisanje javnosti. U vezi s tim na javnom radio-difuznom servisu Crne Gore emituju se audio-vizuelni materijali, a informisanje javnosti se vrši i putem informativno-edukativnih

kampanja, posredstvom svih emitera, informativnih brošura i na internetskoj stranici www.digi-tv.me.

Projekt Digitalizacija je završen i 1. XII 2014. počinje simulcast, period istovremenog emitovanja analognog i digitalnog programa.

Na poziv Ministarstva za informaciono društvo i telekomunikacije organizovane su, u Podgorici, tri Taiex misije, u cilju pripreme podzakonskih akata na osnovu Zakona o elektronskim komunikacijama, radi usklađivanja sa pravnom tekovinom Evropske Unije. Tokom misije u periodu od 30. VI do 4. VII 2014. ekspertska pomoć je organizovana u dijelu pripreme sljedećih akata: Uredba o sadržini plana mjera za obezbjeđenje integriteta javnih elektronskih komunikacionih mreža i korišćenje elektronskih komunikacionih usluga u vanrednim situacijama; Odluka o korišćenju prava prvenstva komunikacija za vrijeme trajanja vanrednih situacija; Uredba o kategorijama zadržanih podataka o elektronskoj komunikaciji; Pravilnik o tehničkim i organizacionim uslovima za zadržavanje podataka i Pravilnik o tehničkim i organizacionim uslovima za omogućavanje presrijetanja komunikacija. U periodu od 15. do 19. IX 2014, ekspertska misija je organizovana u cilju pripreme sljedećih podzakonskih akata: Pravilnik o mjerama i povoljnostima za osobe sa invaliditetom prilikom korišćenja elektronskih komunikacionih usluga i Pravilnik o uslovima i dinamici obezbjeđenja pristupa za lica sa invaliditetom brojevima hitnih službi; dok je misija organizovana u periodu od 13. do 17. X 2014. obuhvatila podršku u dijelu pripreme Pravilnika o ostvarivanju povoljnosti priključenja terminalne opreme licima sa smanjenom pokretljivošću i licima sa invaliditetom.

Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije i Agencija za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost, su, uz saglasnost Vlade Crne Gore, započeli aktivnosti na uspostavljanju Nacionalne tačke razmjene internet saobraćaja.

Agencija za elektronske komunikacije je nametnula obavezu Crnogorskom Telekom-u za usklađivanje cijena relevantnih usluga sa rezultatima troškovnih modela u 2014. i to: cijene usluga lokalnih, međumjesnih, međunarodnih poziva i poziva ka mobilnim mrežama su u prosjeku smanjene za oko 25%; cijene usluga terminacije poziva u fiksnoj mreži su smanjene u prosjeku 11%, kao i za još dodatnih 5,41%; cijene usluga pristupa internetu namijenjene privatnim i poslovnim korisnicima su u prosjeku smanjene za 35,78% i veleprodajne cijene usluga pristupa internetu (bitstream pristup) prosječno su smanjene za 26,86%;

Takođe, Agencija je nametnula obavezu mobilnim operatorima, na osnovu čega su cijene usluge terminacije poziva u mobilnim mrežama i usluge originacije poziva iz mobilnih mreža smanjene za 45%, kao i za još dodatnih 13,64%.

Usluge informatičkog društva

Saglasno usvojenom Zakonu o elektronskoj upravi i njegovoj implementaciji pristupilo se izradi podzakonskih akata. Do sada su usvojena dva pravilnika, Pravilnik o web portalu i potportalima Vlade Crne Gore i Pravilnik o načinu otvaranja, suspendovanja i ukidanja naloga na domenu mreže organa državne uprave.

Pripremljen je nacrt Zakona o korišćenju informacija u posjedu organa vlasti, koji je u fazi usaglašavanja sa Sekretarijatom za zakonodavstvo. Zakon je pripremljen u skladu s direktivom 2003/98 o ponovnoj upotrebi informacija u javnom sektoru.

Pripremljen je nacrt Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o informacionoj bezbjednosti, koji je poslat Sekretarijatu za zakonodavstvo na usaglašavanje. Ovim zakonom reguliše se cjelokupan način obezbjeđivanja bezbjednosti informatičke infrastrukture u Crnoj Gori, kao suštinskog dijela sistema nacionalne bezbjednosti, ali i kao temelja izgradnje savremenog informatičkog društva.

Organizovane su dvije Taiex misije u Podgorici, na poziv Ministarstva za informaciono društvo i telekomunikacije, s ciljem unapređenja pravnog okvira sajber bezbjednosti u Crnoj Gori, u cilju unapređenja pravnog okvira i njegovo usklađivanje s pravnom regulativom Evropske Unije. Prva ekspertska misija organizovana je u periodu od 15. do 19. IX 2014, a druga, na temu zaštite nacionalne kritične informatičke infrastrukture, u periodu od 17. do 21. XI 2014.

Kontinuirano se radi na jačanju CIRT timova. Nastavljene su aktivnosti CIRT-a Ministarstva za informaciono društvo i telekomunikacije kroz učešće u TEMPUS projektu „*Enhancement of cyber educational system of Montenegro*“, koji ima za cilj poboljšanje ukupne informacione bezbjednosti u Crnoj Gori, kroz bržu dostupnost obrazovnih resursa za poboljšanje sajber vještina i znanja u svakom segmentu stanovništva. Juna 2014, u saradnji sa organizacijom JICA iz Japana, organizovana je dvodnevna obuka na temu „**Penetration Testing**“ za predstavnike ključnih državnih institucija iz oblasti informacione bezbjednosti, kao i predstavnici univerziteta iz Crne Gore. U sklopu saradnje sa turskim Institutom za sajber bezbjednost (TUBITAK), organizovana je prva crnogorsko-turska radionica u cilju razmjene iskustava u ovoj oblasti i jačanja dalje saradnje.

U toku su aktivnosti na izradi studije IPA projekta "Promocija povezivanja širokopojasnim internetom graničnih oblasti planine Prokletije", finansiranog od strane Evropske Unije kroz program prekogranične saradnje, Albanija i Crna Gora. Ukupna vrijednost projekta je 599.184 €, a budžet Ministarstva oprijedjeljen ovim projektom iznosi 260.243,40 €. Cilj projekta je promocija društveno-ekonomskog razvoja i konkurentnosti širokopojasnog Interneta u graničnoj oblasti planine Prokletije, kao i digitalizacije nacionalne baštine Opštine Ulcinj koja je izložena u muzeju u gradu Ulcinju. Takođe, ovaj projekat ima za cilj da obezbijedi razvojni okvir i ustanovi najbolje primjere kako da se premosti digitalni jaz i pruži podrška društveno-ekonomskom razvoju Prokletija.

Audiovizuelna politika

Pripremljen je nacrt Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o javnim radio-difuznim servisima Crne Gore, koji je, nakon javne rasprave, prošao međuresorske konsultacije i pribavio mišljenje EK. Očekuje se njegovo utvrđivanje na sjednici Vlade u skorijem periodu. Suštinske izmjene ovog zakona odnose se na **usklađivanje sa pravilima državne pomoći**, u skladu sa Saopštenjem Evropske komisije o primjeni pravila državne pomoći za javne radiodifuzne usluge od 27. X 2009. i na **promjenu načina finansiranja tako što se umjesto dosadašnjeg izdvajanja od 1,2% iz opštih prihoda budžeta, za ostvarivanje osnovne djelatnosti RTCG - iz budžeta Crne Gore preusmjeravaju sredstva na godišnjem nivou u visini od 0,3% BDP.**

Saglasno implementaciji Zakona o elektronskim medijima, usvojena su tri pravilnika. Septembra 2014. stupio je na snagu Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o visini, načinu utvrđivanja i plaćanja naknada po osnovu izdatih odobrenja za pružanje audiovizuelnih medijskih usluga, a novembra 2014. stupili su snagu Pravilnik o

minimalnim programskim kvotama za evropska audiovizuelna djela i Pravilnik o minimalnim programskim kvotama za nezavisna audiovizuelna djela.

Septembra 2014. Savjet Agencije za elektronske medije usvojio je **Odluku o visini parametara za utvrđivanje naknada za audiovizuelne medijske usluge u 2015.**

Savjet Agencije za elektronske medije je 30. X 2014, usvojio **Odluku o raspisivanju javnog konkursa za dodjelu prava na pristup multipleksu za prvu mrežu sa pokrivanjem cjelokupne teritorije Crne Gore** (prvi multipleks/MUX 1).

Saglasno **Pravilniku o izmjenama i dopunama Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta u Agenciji za elektronske medije**, usvojenog 3. IX 2014, povećan je broj izvršilaca za 2 radna mjesta u Sektoru za monitoring tako da se u Agenciji sistematizuju zadaci i poslovi za ukupno 19 radnih mjesta, uključujući mjesto direktora.

U ovom periodu, predstavnici Agencije su učestvovali u više aktivnosti u okviru regionalnog projekta Saveta Evrope „Unapređenje slobode izražavanja i informisanja i slobode medija u Jugoistočnoj Evropi“, koji se realizuje uz donaciju Norveške, kao i na sastancima radne grupe regulatornih organa za audiovizuelne medijske usluge - ERGA i Izvršnog komitera Evropskog audiovizuelnog observatorijuma.

▪ **Socijalna politika i zapošljavanje (pravno usklađivanje i sprovođenje; socijalni dijalog; politika zapošljavanja; socijalna inkluzija)**

Napredak u usklađivanju i sprovođenju zakonodavstva u oblasti antidiskriminacije, jednakih mogućnosti, radnog prava, zdravlja i zaštite na radu

- *Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o radu*

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o radu Skupština je donijela 16. VII 2014. ("Sl. list CG", br. br. 31/14" od 24. VII 2014.). Izmjene se odnose na ograničenje broja zarada na koje zaposleni imaju pravo preko Fonda rada. Predviđeno je da zaposleni imaju pravo na isplatu zarada i naknada zarada po osnovu spriječenosti za rad po propisima o zdravstvenom osiguranju, za svaki mjesec koji nije isplaćen za period od šest mjeseci prije otvaranja stečaja (u ranije važećem zakonu nije bilo ograničenja). Osim toga, predviđeno je da se otpremnina zbog odlaska u penziju isplaćuje u iznosu od dvije minimalne neto zarade u Crnoj Gori (umjesto: tri prosječne zarade u privredi Crne Gore, što je bilo ranije zakonsko rješenje). Izmjenama zakona se uvodi i novi član, kojim se reguliše pravo na uplatu doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje, za lica čiji je radni odnos prestao usljed stečaja, za godine radnog staža koje im nedostaju za sticanje uslova za penziju, a za koji period im poslodavac nije vršio uplatu tog doprinosa. Ovo pravo se odnosi na lica koja su do podnošenja zahtjeva za ostvarivanje prava pred Fondom stekla jedan od zakonskih uslova za ostvarivanje prava na penziju.

- *Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o volonterskom radu*

U reformi radnog zakonodavstva rukovodeći se primjerima zemalja u razvoju, donijet je Zakon o volonterskom radu, koji je u primjeni od polovine maja 2010, kojim su uređeni odnosi u segmentu volonterskog rada, jer do tada u Crnoj Gori nije postojao poseban zakon kojim se reguliše volonterski rad. Izmjenama i dopunama ovog zakona, koji je donijet 2012.

obezbjeduje se osnov, da posebnim ugovorom o volonterskom radu poslodavac može zaključiti sa licem koje želi da se stručno osposobi za samostalan rad u svojoj struci. Tako se volonterski rad može priznati kao radno iskustvo za polaganje stručnog ispita. Osnovni razlog zbog kojeg se predlaže izmjena i dopuna Zakona o volonterskom radu je što je Inoviranim Akcionim planom za implementaciju preporuka »Giljotine propisa« utvrđena obaveza izmjene Zakona o volonterskom radu, usaglašavanje sa Uredbom o organizaciji i načinu rada državne uprave, kao i usaglašavanje sa pravnim tekovinama Evropske unije.

Predlogom zakona o izmjenama i dopunama Zakona o volonterskom radu, revidiraju se određene odredbe i to:

- preciznije se definiše šta čini sadržinu ugovora o volonterskom radu;
- unapređuju se odredbe koje se odnose na obezbjeđivanje prava međunarodnom volonteru na troškove za smještaj, obuku i povratak u zemlju porijekla;
- precizira se organ koji je nadležan za vršenje nadzora nad primjenom ovog zakona;
- unapređuje se zakon, tako što se predviđaju kazne za prekršaj organizatoru volonterskog rada, ukoliko ne poštuje obaveze predviđene zakonom;
- vrše se i druga terminološka poboljšanja teksta zakona.

• **Predlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o mirnom rješavanju radnih sporova**

U okviru reforme radnog zakonodavstva krajem 2007. donijet je Zakon o mirnom rješavanju radnih sporova ("Sl. list CG", br. 16/07), kojim je uređen način i postupak mirnog rješavanja radnih sporova (kolektivnih i individualnih), izbor, prava i obaveze miritelja i arbitara i druga pitanja od značaja za rješavanje ovih sporova. Radi obavljanja stručnih poslova koji se odnose na mirno rješavanje radnih sporova, početkom 2010. osnovana je Agencija za mirno rješavanje tih sporova, kao posebna organizacija, sa svojstvom pravnog lica. Stoga su, donošenjem navedenog zakona, kao i osnivanjem Agencije, koja je počela sa radom početkom 2010. stvoreni normativni uslovi da se po prvi put u Crnoj Gori, putem socijalnog dijaloga ostvaruje vansudsko rješavanje radnih sporova i na taj način postiže efikasnost u njihovom rješavanju, imajući u vidu da su radni sporovi po svojoj prirodi hitni, a i znatno se rasterećuju sudovi kod kojih ovi postupci dugo traju.

Osnovni razlog za izmjenu i dopunu Zakona o mirnom rješavanju radnih sporova, je što je Inoviranim Akcionim planom za implementaciju preporuka »Giljotine propisa« utvrđena obaveza izmjene Zakona o mirnom rješavanju radnih sporova, usaglašavanje sa izmjenama Zakona o radu i Zakona o reprezentativnosti sindikata. Pored toga, primjenom Zakona o mirnom rješavanju radnih sporova došlo je do problema u praksi, koje je potrebno otkloniti izmjenom navedenog zakona.

Predlogom zakona o izmjenama i dopunama Zakona o mirnom rješavanju radnih sporova, revidiraju se određene odredbe i to:

- precizira se djelokrug rada Agencije, organi upravljanja i djelokrug njihovog rada;
- unapređuju se odredbe koje se odnose na definisanje onoga što se smatra kolektivnim radnim sporom i onoga ko se smatra stranom u sporu;
- preciznije se definiše šta čini predmet individualnog radnog spora;
- unapređuju se odredbe koje se odnose na definisanje uloge miritelja i arbitra u kolektivnom i individualnom radnom sporu;

- propisuje se mogućnost formiranja privremenih i stalnih radnih tijela prema ukazanoj potrebi;
- unapređuju se odredbe koje se odnose na postupak mirenja u individualnom sporu i kolektivnom sporu;
- unapređuju se odredbe koje se odnose na troškove postupka i odredbe koje se odnose na vođenje evidencije u Agenciji.

Opšti kolektivni ugovor o izmjenama i dopunama opšteg kolektivnog ugovora ("Sl. list CG", br. 65/10) je u socijalnom dijalogu usaglašen i potpisan od strane sva tri socijalna partnera 3. XI 2010. U članu 80b utvrđen je rok važenja ovog ugovora (31. XII 2011.), s tim što se može izmijeniti i prije isteka propisanog roka i to u postupku i na način predviđen ovim kolektivnim ugovorom, kao i to da će ugovorne strane pristupiti pregovorima za zaključivanje novog Opšteg kolektivnog ugovora, odmah nakon stupanja na snagu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o radu. Kako Opšti kolektivni ugovor nije mogao biti usklađen sa Zakonom o radu, koji je stupio na snagu 22. XII 2011. to je važenje ovog kolektivnog ugovora produženo za šest mjeseci. Izmenom i dopunom opšteg kolektivnog ugovora, koji je zaključen 21. XII 2011. U tripartitnoj radnoj grupi u socijalnom dijalogu intezivno je pregovarano o zaključivanju novog **Opšteg kolektivnog ugovora**. **Opšti kolektivni ugovor** je potpisan dana 20. III 2014. od strane socijalnih partnera: Vlade Crne Gore, reprezentativnih sindikalnih organizacija- Saveza sindikata Crne Gore i Unije slobodnih sindikata Crne Gore i reprezentativnog udruženja poslodavca – Unije poslodavaca Crne Gore i isti je objavljen u „Službenom listu CG”, br. 14/14 dana 22. III 2014. Zaključivanjem Opšteg kolektivnog ugovora zaposleni će moći da ostvare potpuni obim prava koja proizilaze iz Zakona o radu.

- *Zakon o zaštiti i zdravlju na radu*

Zakon o zaštiti i zdravlju na radu je donijela Skupština Crne Gore, na sjednici dana 25. VII 2014, a objavljen je u Sl. listu CG, br. 34/14 od 8. VIII 2014. Osnovni razlozi za donošenje novog zakona su zahtjevi i potrebe za usaglašavanjem nacionalnog zakonodavstva sa aktima Međunarodne organizacije rada i Evropske unije, kao jedan od uslova za pridruživanje, odnosno pristupanje Evropskoj uniji; ispunjavanje uslova u pogledu kvaliteta i konkurentnosti za tržišno poslovanje i istupanje na međunarodno tržište rada i očekivanje (vizija) da će se obezbijediti efikasnija zaštita i zdravlje na radu zaposlenih. Nova koncepcija koja se uvodi ovim zakonom odnosi se pored tehničkih mjera zaštite i na uvođenje komponente zdravlja zaposlenih, na proširivanje obaveza i odgovornosti relevantnih subjekata u radnoj sredini odnosno radnoj okolini u cilju podizanja nivoa zaštite i zdravlja na radu kao što su:

- poštovanje opštih načela zaštite i zdravlja na radu;
- procjena rizika za sva radna mjesta, utvrđivanje načina i mjera za otklanjanje rizika i obezbjeđivanje njihovog sprovođenja;
- šire i preciznije određivanje obaveza i odgovornosti poslodavca;
- učešće zaposlenih i predstavnika zaposlenih po pitanju zaštite i zdravlja na radu;
- šira prava stručnih lica, predstavnika zaposlenih za zaštitu i zdravlje na radu i sindikata;
- definisanje poslova stručnog lica ili stručne službe za zaštitu i zdravlje na radu, odnosno ovlašćene organizacije;
- mogućnosti da sam poslodavac može obavljati stručne poslove iz oblasti zaštite i zdravlja na radu, pod istim uslovima kao i ovlašćena organizacija;

- oslobađanje od polaganja stručnog ispita za poslove zaštite i zdravlja na radu za pojedine kategorije lica koja su na tim poslovima proveli više od pet godina;
- veće mogućnosti zaposlenih da odbiju da rade zbog neprimjenjivanja mjera zaštite;
- oslobađanje od odgovornosti za zaštitu i zdravlje na radu u slučaju kad su incidenti posljedica neobičnih i nepredvidivih okolnosti koje su van kontrole poslodavaca ili posebnih događaja čije posljedice nije bilo moguće izbjeći uprkos sprovedenim mjerama zaštite i zdravlja na radu;
- bolja informisanost zaposlenih o riziku na radnom mestu i drugim pitanjima od značaja za njegovo zdravlje;
- osiguranje za naknadu štete za slučaj povrede na radu, profesionalne bolesti i bolesti vezanih za rad, koje se ne veže za posebne propise;
- kao i pooštrena kaznena politika za prekršaje zbog neprimjenjivanja zakona i drugih propisa iz ove oblasti.

Članom 60 stav 2 Zakona o zaštiti i zdravlju na radu, definisano je da će podzakonski akti za sprovođenje istog biti donešeni u roku od dvije godine od dana stupanja na snagu zakona

- *Socijalni dijalog*

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o Socijalnom savjetu

Skupština je donijela u decembru 2013. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o Socijalnom savjetu ("Sl. list CG", br. 61/13 od 30. XII 2013.).

Socijalni savjet Crne Gore

Administrativni kapaciteti

Finansijska održivost i obim javnog sektora, i posebno državnog budžeta, predstavljaju strateško pitanje za Crnu Goru. Ovo pitanje je postalo još kompleksnije posljednjih godina usljed uticaja globalne finansijske krize. Pod uticajem navedenih okolnosti Vlada, već nekoliko godina, preduzima mjere kojima obezbjeđuje fiskalnu održivost, dok s druge strane postoji potreba da se unapređuje efikasnost javne uprave i izgrađuju kapaciteti za upravljanje procesom pristupanja Evropskoj uniji. Procijenjeno je da je za unapređenje efikasnosti javne uprave potrebno analizirati realne potrebe svih segmenata javnog sektora i predložiti plan njegove reorganizacije. Polazeći od činjenice da ovakav dokument mora da prati dinamiku realizacije strateških reformskih aktivnosti iz ove oblasti, a na osnovu iskustava država koje su već sprovodile slične aktivnosti, realno je očekivati da se aktivnosti, odnosno mjere utvrđene ovim planom, realizuju za period 2013-2017.

Vlada je 31. III 2011, usvojila Strategiju reforme javne uprave za period 2011–2016, sa Okvirnim akcionim planom za njenu implementaciju, kojom su definisane aktivnosti koje treba preduzeti u oblasti reforme državne uprave. S tim u vezi, budući da su Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o Socijalnom savjetu stvoreni zakonski preduslovi za formiranje Sekretarijata Socijalnog savjeta, očekujemo njegovo skoro uspostavljanje a na bazi ljudskih resursa sa kojima već raspolaže državna administracija. Sada nijesmo u mogućnosti da odredimo tačnu procjenu formiranja Sekretarijata Socijalnog savjeta, zbog

sveobuhvatnosti Plana i trajanja procedura propisanih Zakonom o državnim službenicima i namještenicima.

Socijalni dijalog na lokalnom nivou

Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Socijalni savjet (zajedno sa svim socijalnim partnerima) i Međunarodna organizacija rada zajedno trenutno rade na nacrtu dokumenta Programa dostojanstvenog rada, koji je strateški dokument saradnje između MOR-a i država članica. Po tom pitanju smo u oktobru imali tripartitne konsultacije. Jedna od brojnih tačaka koju će program obuhvatiti su i podsticanje formiranja socijalnih savjeta na lokalnom nivou.

- **Politika zapošljavanja**

Osvrt na zapošljavanje / stanje na tržištu rada

- Prema podacima MONSTAT-a iz Ankete o radnoj snazi, u II kvartalu 2014. za **populaciju starosti 15+, stopa aktivnosti bila je 53,5%, stopa zaposlenosti je 43,6% i stopa nezaposlenosti je 18,5%.**
- Stopa aktivnosti za **populaciju starosti 15-64** iznosila je 62,8%, stopa zaposlenosti 51,5%, a stopa nezaposlenosti je bila 18,6%. U odnosu na II kvartal 2013. stopa aktivnosti se povećala za 3,1 p.p (62,8%:59,7%), stopa zaposlenosti za 3,1 p.p.(51,5%:48,2%), dok je **stopa nezaposlenosti smanjena sa 19,3 % na 18,6%.**
- **Kada je u pitanju ženska populacija** (15-64) stopa aktivnosti se povećala sa 54,2% u 2013. Na 56,3% u 2014. Stopa zaposlenosti takođe se povećala sa 44,5% na 45,5%, a stopa nezaposlenosti se povećala sa 17,9% na 19,2%.
- **Za populaciju mladih** uzrasta 15-24 godine, stopa aktivnosti se povećala sa 22,4% na 30,1%, stopa zaposlenosti takođe sa 14,7% na 20,3%, dok je stopa nezaposlenosti smanjena sa 34,4% na 32,5%.

Dakle, uprkos tome što na pokazatelje iz Ankete o radnoj snazi za II kvartal 2014. imaju uticaj sezonske oscilacije, poređenje sa istim kvartalom 2013. pokazuje pozitivan trend u svim indikatorima, izuzimajući stopu nezaposlenosti žena, koja bilježi trend povećanja. Ovo je posljedica nešto povećane aktivnosti u sektoru građevinarstva, gdje se pretežno zapošljava muška populacija.

- Prema podacima ZZZCG, **ukupan broj nezaposlenih** na kraju II kvartala 2014. bio je 31,570 nezaposlenih lica, što je za 3,9% više u odnosu na isti period prethodne godine (30,372 lica).
- **Učešće žena u ukupnoj registrovanoj nezaposlenosti** neznatno se povećalo sa 47,3% u 2013. na 47,9% u 2014.
- **Prema godinama starosti**, došlo je do smanjenja **učešća mladih ispod 25 godina** u ukupnom broju registrovanih nezaposlenih sa 18,6% u 2013. na 16,2% u 2014. (sa 5,663 lica na 5,140 lica), što je smanjenje za 9,3%. Učešće starije populacije **preko 50 godina starosti** takođe je smanjeno sa 30,4% na 29,5%.
- **Dugoročna nezaposlenost** (lica koja traže zaposlenje preko 1 godine u prvoj polovini 2014. u odnosu na isti period prethodne godine se povećala za 5,3 p.p. (58%: 52,7%).

- **Prijavljivanje slobodnih radnih mjesta od strane poslodavaca (tražnja)**, u prvom polugodištu 2014. je iznosila 26,679, a u istom periodu 2013. 21,469 slobodnih radnih mjesta, ili za 24,2% više.
- U prvoj polovini 2014. **izdato je 13.756 dozvola za rad i zapošljavanje stranaca** što je za 3,8% više u odnosu na isti period prethodne godine (13.247).

Kretanja na tržištu rada u prvoj polovini 2014. i pored sezonskog uticaja, ukazuju na nešto naglašeniji trend oporavka. To se prije svega ogleda u povećanom obimu tražnje, povećanju stope aktivnosti i stope zaposlenosti, kao i smanjenju stope nezaposlenosti. Vidljivo je i povećanje stope aktivnosti i zaposlenosti i smanjenje stope nezaposlenosti mladih starosti 15-24 godine. Međutim i dalje nezaposlenost mladih ostaje ključan izazov, posebno rast broja visokoškolaca. Osim toga, ostaju izazovi koji se odnose na dugoročnu nezaposlenost, regionalne razlike u nezaposlenosti, značajan broj nezaposlenih koji se teže zapošljavaju, kao i visok obim zapošljavanja strane radne snage na sezonskim poslovima.

Ministarstvo rada i socijalnog staranja organizovalo je 19. XI 2014. konferenciju pod nazivom "Zapošljavanje mladih – korak naprijed". Cilj konferencije je dalji razvoj dijaloga u oblasti kreiranja i primjene mjera za unapređenje stanja u oblasti zapošljavanja mladih. Program konferencije se fokusirao na: zapošljivost mladih, mlade i preduzetništvo i participativno kreiranje programa i politika za mlade. Zaključci konferencije će biti korišćeni za pripremu nove strategije za mlade, te kreiranje politika koje se tiču zapošljavanja i osnaživanja mladih ljudi.

Prezentacija novijih političkih događaja i reformi

Vlada je na sjednici od 24. IV 2014. usvojila Izvještaj o sprovođenju Akcionog plana zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa u 2013. U toku je implementacija Akcionog plana zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa za 2014, kojim se realizuju mjere i aktivnosti u cilju ostvarivanja ciljeva definisanih Nacionalnom strategijom zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa 2012-2015. U okviru nastavka realizacije Programa stručnog osposobljavanja lica sa stečenim visokim obrazovanjem sprovodi se procedura prijavljivanja treće generacije polaznika ovog programa.

Siva ekonomija

Vlada je 13. IV 2014. usvojila Akcioni plan za suzbijanje sive ekonomije za 2014. Za svaku aktivnost iz Akcionog plana određene su nadležne institucije koje su nosioci mjere i institucije koje učestvuju u realizaciji istih, kao i rokovi za realizaciju aktivnosti.

U cilju realizacije mjera iz Akcionog plana, Komisija za suzbijanje sive ekonomije je u periodu januar-jun 2014, u kontinuitetu pratila dinamiku i efekte provođenja svih definisanih aktivnosti, sa posebnim osvrtnom na suzbijanje sive ekonomije u oblasti tržišta duvanskih proizvoda i tržišta rada prepoznatih kao najrizičnije oblasti za neregularno poslovanje. U periodu januar – jun 2014. održana su dva sastanka Komisije na kojima je konstatovano da se mjere definisane Akcionim planom realizuju prema utvrđenoj dinamici, te da je pojačan inspekcijski nadzor doprinio povećanju stepena poreske discipline, a što je direktno uticalo na smanjenje nelegalnog poslovanja i povećanje javnih prihoda. Međutim i pored pozitivnog trenda u naplati prihoda, zaključeno je da je u pojedinim segmentima

poslovanja prisustvo sive ekonomije i dalje evidentno. Oblasti koje su, sa aspekta sive ekonomije, posebno senzitivne i označene kao rizične su tržište duvanskih proizvoda i tržište rada. U cilju pravovremenog djelovanja u ovim oblastima, formirani su Radni timovi i to: Radni tim za suzbijanje sive ekonomije na tržištu duvanskih proizvoda i Radni tim za suzbijanje sive ekonomije u oblasti plaćanja doprinosa za obavezno socijalno osiguranje i zaštitu prava zaposlenih. Osim navedenih aktivnosti, Ministarstvo rada i socijalnog staranja je potpisalo sporazum sa UNDP u cilju izrade izvještaja pod nazivom „Neformalna zaposlenost u Crnoj Gori - procjene obima i posljedica“. Projekat je započeo i odrađeno je anketiranje kako fizičkih lica, tako i preduzeća. Izvještaj treba da obuhvati:

- A. Pregled dinamike razvoja po mjeri čovjeka u Crnoj Gori sa posebnim fokusom na najugroženije grupe i ključne faktore koji definišu ovu dinamiku i osvrtnom na posljedice koje neformalna ekonomija ima na razvoj po mjeri čovjeka i kako su one relevantne za Crnu Goru. Pregled sadašnjih nacionalnih ciljeva i politika, te prepreka za formalizovanje ekonomije.
- B. Djelotvorno rješavanje neformalne ekonomije treba da počne od razumijevanja troškova i benefita za lica koja su zaposlena u različitim segmentima neformalne ekonomije.
- C. Da bi se dalje elaborirali nalazi izvještaja "Neformalna zaposlenost u Crnoj Gori - procjene obima i posljedica", u okviru projekta je planirano 6 debata koje treba da podignu svijest o lošim aspektima nerormalnog zapošljavanja.

Institucionalni / administrativni kapaciteti

Nacionalni savjet za zapošljavanje i razvoj ljudskih resursa održao je u maju 2014. sjednicu na kojoj su razmatrane teme vezane za suzbijanje neformalnog zapošljavanja, analize subvencija za zapošljavanje domaće radne snage i predlog novog Zakona o strancima, koji predviđa uvođenje jedinstvene dozvole za boravak i rada stranaca.

Buduće učešće u EU Programu za zapošljavanje i socijalne inovacije

Vlada Crne Gore je usvojila Informaciju o mogućnosti učešća u novom Evropskom programu za zapošljavanje i socijalne inovacije 2014-2020. Takođe Vladi će na usvajanje biti dostavljen i tekst Sporazuma između Evropske komisije i Crne Gore o učešću u Programu za zapošljavanje i socijalne inovacije.

Socijalna zaštita i inkluzija (uključujući lica sa invaliditetom)

U toku je sprovođenje projekta „Socijalni karton - Informacioni sistem socijalnog staranja“, čija je ukupna vrijednost 1.279.979 eura. Finansira ga Vlada Crne Gore sa 1,151,981 eura (90%) i UNDP sa 127,998 eura (10%), dok je za sprovođenje projekta zadužen UNDP.

Informacioni sistem socijalnog staranja će održavati interoperabilnost sa sljedećim državnim institucijama: Fond penzijskog i invalidskog osiguranja, Fond za zdravstveno osiguranje, Zavod za zapošljavanje, Uprava za nekretnine, Poreska uprava, Ministarstvo unutrašnjih poslova (Centralni registar stanovništva i motornih vozila), Ministarstvo prosvjete i Veterinarska uprava. Kroz modul interoperabilnosti, centrima za socijalni rad će biti dostupni svi dokumenti za utvrđivanje podobnosti za prava iz socijalne i dječje zaštite.

Socijalni karton, za postojeće i buduće korisnike prava iz socijalne i dječje zaštite, biće značajan sa više aspekata. Prije svega, smanjiće se troškovi podnosilaca zahtjeva, jer će se u centrima za socijalni rad raditi po principu "sve na jednom mjestu", povećaće se transparentnost postupka i poboljšati monitoring i praćenje potreba socijalno ugroženih kategorija. S druge strane, stručni radnici u centrima za socijalni rad će biti znatno rasterećeni od administrativnog tereta i biće u mogućnosti da posvete više vremena licima u stanju socijalne potrebe. Do kraja 2014. se očekuje da će biti implementiran glavni dio Informacionog sistema socijalnog staranja u Crnoj Gori, pripremljen i usaglašen okvir za razmjenu podataka i implementirana automatska razmjena podataka sa povezanim sistemima.

Najnovije informacije o socijalnoj situaciji

Socijalna i dječja zaštita u Crnoj Gori sprovodi se primjenom Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti („Sl. list Crne Gore”, broj 27/13).

Broj korisnika materijalnog obezbjeđenja kao osnovnog materijalnog davanja iz socijalne i dječje zaštite, u septembru 2014. je bio 13.935 porodica sa 41.120 članova.

Broj korisnika dodatka za djecu, u septembru 2014. bio je 10.003 porodica sa 18.956 djece.

Broj korisnika dodatka za njegu i pomoć, u septembru 2014. bio je 9.009 lica.

Broj korisnika lične invalidnine, u septembru 2014. bio je 1.888 lica.

Uslugu porodičnog smještaja i porodičnog smještaja – hraniteljstva u septembru 2014. koristilo je 405 lica.

Na osnovu Programa Vlade Crne Gore, kontinuirano se vrši subvencioniranje računa za utrošenu električnu energiju najugroženijim kategorijama stanovništva. Došlo je do porasta broja korisnika, tako da je broj korisnika u februaru 2014. bio 15.744, a u septembru 2014. broj korisnika je bio 16.532. Za ove namjene u septembru 2014. je opredijeljeno 214.692,78€.

Skoriji napredak u razvoju politika i reformi

Vlada Crne Gore je, na sjednici od 09. X 2014. utvrdila Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o povlastici na putovanje lica sa invaliditetom. Predlogom zakona izvršeno je terminološko usklađivanje sa odredbama Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti. Takođe, uvodi se novi dokaz za korisnike povlastice koji koriste putnički automobil, što će omogućiti bolju kontrolu korišćenja prava.

U prethodnom periodu, usvojeni su sljedeći pravilnici: Pravilnik o bližim uslovima za pružanje i korišćenje, normativima i minimalnim standardima usluge smještaja u prihvatilištu-skloništu („Sl. list Crne Gore”, br. 26/14 od 20. VI 2014.), Pravilnik o bližim uslovima za pružanje i korišćenje usluga, normativima i minimalnim standardima usluga za smještaj djece i mladih u ustanovu i malu grupnu zajednicu („Sl. list Crne Gore”, br. 43/2014 od 15. X 2014.) i Pravilnik o bližim uslovima za obrazovanje, sastav i način rada socijalno-ljekarskih komisija („Sl. list Crne Gore”, br. 44/14 od 21. X 2014.).

Trenutno stanje po pitanju sprovođenja /rezultata, kapaciteta za monitoring

Vlada je, na sjednici od 5. VI 2014. usvojila Izvještaj o realizaciji *Strategije razvoja hraniteljstva u Crnoj Gori 2012-2016* za period 2012-2013. U septembru 2014, Vlada Crne Gore je usvojila sljedeće izvještaje: *Izvještaj o sprovođenju Akcionog plana za realizaciju Strategije razvoja sistema socijalne i dječje zaštite u Crnoj Gori 2013-2017 za 2013*, *Izvještaj o sprovođenju Akcionog plana za realizaciju Strategije razvoja sistema socijalne zaštite starih lica u Crnoj Gori 2013-2017 za 2013*. i *Informaciju o praćenju primjene Nacionalnog plana akcije za djecu (NPAD) 2013-2017 za 2013*.

Institucionalni/administrativni kapaciteti

Dnevni centar za djecu sa smetnjama u razvoju u Mojkovcu je otvoren 13. VIII 2014. Na osnovu Zakona o državnoj upravi („Sl. list RCG“, br. 38/03, „Sl. list Crne Gore“, br. 22/08, 42/11), na predlog direktora Zavoda za socijalnu i dječju zaštitu, Vlada Crne Gore je, na sjednici održanoj 23. X 2014, utvrdila Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Zavoda za socijalnu i dječju zaštitu. Predviđeno je da Zavod za socijalnu i dječju zaštitu ima tri organizacione jedinice: odjeljenje za razvoj i stručnu podršku, odjeljenje za unapređenje kapaciteta stručnih radnika i službu za opšte poslove i finansije.

Najnoviji napredak u oblasti politike i zakonodavstva kada je riječ o licima sa invaliditetom

U prethodnom periodu, održane su dvije sjednice Savjeta za brigu o licima sa invaliditetom, čiji je zadatak da prati sva pitanja koja su od interesa za poboljšanje položaja lica sa invaliditetom u Crnoj Gori i svojim preporukama i sugestijama ukazuje na probleme i praksu koju treba mijenjati. Kada je u pitanju prilagođavanje radnog mjesta za lica sa invaliditetom (razumni smještaj na radnom mjestu), Zakonom o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju lica sa invaliditetom („Sl. list Crne Gore“, br. 49/08, 73/10, br. 39/11) propisano je da poslodavac koji zaposli lice sa invaliditetom ima pravo na subvencije, koje se odnose na: **bespovratna sredstva za prilagođavanje radnog mjesta i uslova rada za zapošljavanje lica sa invaliditetom**; kreditna sredstva pod povoljnim uslovima za kupovinu mašina, opreme i alata potrebnog za zapošljavanje lica sa invaliditetom; učešće u finansiranju ličnih troškova asistenta (pomagača u radu) lica sa invaliditetom; subvencije zarade lica sa invaliditetom koje zaposli. Pravo na subvencije ima i lice sa invaliditetom koje se samozaposli, koje obavlja samostalnu djelatnost ili osnuje privredno društvo, koje se zaposli u porodičnom domaćinstvu i obavlja poljoprivrednu djelatnost kao jedino, glavno ili dopunsko zanimanje.

Podzakonskim aktima je definisano na koji način se ostvaruje pravo na bespovratna sredstva za prilagođavanje radnog mjesta i uslova rada za zapošljavanje lica sa invaliditetom. Komisija za profesionalnu rehabilitaciju, koja je obrazovana u Zavodu za zapošljavanje, ocjenjuje šta i na koji način je potrebno prilagoditi radno mjesto i uslove rada za zapošljavanje lica sa invaliditetom. Nakon toga, poslodavac podnosi Fondu za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom zahtjev, potrebnu dokumentaciju i nalaz Komisije, radi ostvarivanja prava na bespovratna sredstva za prilagođavanje radnog mjesta i uslova rada za zapošljavanje lica sa invaliditetom.

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava iniciralo je izmjene i dopune Zakona o rodnoj ravnopravnosti, iz razloga usklađivanja sa Zakonom o zabrani diskriminacije ("Sl. list CG", br. 46/10 i 18/14") i podstaknuto komentarima Evropske komisije da ovi zakoni budu u potpunosti usklađeni sa pravnom tekovinom Evropske unije. Naime, u svojim komentarima Evropska komisija je, kao ključni razlog identifikovala neusklađenost definicije diskriminacije po osnovu pola sa definicijama posredne i neposredne diskriminacije u skladu sa evropskim zakonodavstvom.

Predlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o rodnoj ravnopravnosti je usaglašen sa potvrđenim međunarodnim ugovorima i drugim dokumentima donešenim pod okriljem Ujedinjenih Nacija, EU i Savjeta Evrope.

Predlogom zakona uspostavljena je direktna veza sa zakonima kojima se uređuje zabrana diskriminacije; izvršeno je usklađivanje definicija neposredne i posredne diskriminacije; definisan je pojam "rodni identitet"; utvrđuju se materijalne odredbe kojima se obezbjeđuje poštovanje rodno osjetljivog jezika i obavezno sprovođenje edukacija o rodnoj ravnopravnosti; proširuje se nadležnost Ministarstva da može pokrenuti prekršajni postupak za prekršaje iz ovog zakona; konkretizuju se kaznene odredbe, koje uvode više prekršaja nego što je do sada to bio slučaj, a što je takođe u praksi bio jedan od najčešće kritikovanih segmenata Zakona o rodnoj ravnopravnosti.

Nakon dobijanja pozitivnih mišljenja od strane Sekretarijata za zakonodavstvo i relevantnih ministarstava, Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o rodnoj ravnopravnosti je upućen Evropskoj komisiji na mišljenje; nakon dobijanja mišljenja i Evropske komisije, Predlog zakona će biti upućen Vladi Crne Gore, koja će utvrditi konačan tekst Predloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o rodnoj ravnopravnosti.

- Odjeljenje za poslove rodne ravnopravnosti kontinuirano sprovodi edukacije i kampanje u saradnji sa Delegacijom EU, Kancelarijom UNDP-a i Misijom OEBS-a u Crnoj Gori po pitanjima ekonomskog osnaživanja žena, povećanja političke participacije žena i suzbijanja nasilja u porodici i nasilja nad ženama.
- U maju 2014. su u Zavodu za školstvo, u saradnji sa Zavodom i Kancelarijom UNDP-ja u Crnoj Gori održana dva seminara na temu rodne ravnopravnosti u obrazovanju sa posebnim osvrtom na zaštitu od nasilja u porodici za ukupno 39 nastavnika/ca građanskog obrazovanja i vaspitanja iz nekoliko opština u Crnoj Gori.
- U oktobru su održane još dvije radionice sa 38 polaznika/ca.
- Takođe Odjeljenje za poslove rodne ravnopravnosti sarađuje sa lokalnim samoupravama po svim pitanjima u cilju unapređenja rodne ravnopravnosti i pruža podršku pri izradi lokalnih akcionih planova za rodnu ravnopravnost. U navedenom periodu Odjeljenje je učestvovalo u izradi lokalnih akcionih planova za opštine Bar, Nikšić i Berane. Takođe je Odjeljenje u saradnji sa misijom OEBS-a do novembra 2014. realizovalo 6 treninga, 2 radionice, 4 seminara, 1 okrugli sto i 1 jednomjesečni kurs. Do sada su potpisani memorandumi o saradnji sa 15 opština od ukupno 22. U septembru je potpisan Memorandum sa opštinom Rožaje. Sa glavnim gradom Podgorica Memorandum će biti potpisan 28. novembra, a planira se potpisivanje memoranduma i sa ostalim opštinama.
- Do kraja godine, biće predstavljeno Istraživanje o percepcijama nasilja, koje je u toku, a koje se sprovodi u saradnji sa Kancelarijom UNDP-a u Crnoj Gori.

- U vezi sa povećanjem političke participacije žena, napredak je postignut na nivou lokalnih samouprava, primjenom Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o izboru odbornika i poslanika, koji propisuje da svako četvrto mjesto na izbornoj listi mora biti žena. Pomaci su vidljivi nakon održavanja izbora na lokalnom nivou u maju 2014. Prosječan procenat odbornika na lokalnom nivou sa 16.75% porastao je na 24.28%.
- Ministarstvo za ljudska i manjinska prava će i dalje raditi na povećanju stope političke zastupljenosti žena.
- Odjeljenje za poslove rodne ravnopravnosti kontinuirano radi na sprovođenju mjera iz Akcionog plana za pregovaračko poglavlje 23 (Pravosuđe i temeljna prava), kao i Akcionog plana za pregovaračko poglavlje 19 (Socijalna politika i zapošljavanje). Za određene aktivnosti iz prethodno navedenih akcionih planova, Odjeljenje je koristilo pomoć iz Programa TAIEX-a:
 - Studijska posjeta Finskoj 24- 26. IX 2014.
 - Radionica na temu „Jednake mogućnosti i jednak tretman pri zapošljavanju” 17. X 2014.
 - Ekspertska misija za jačanje kapaciteta Odjeljenja za poslove rodne ravnopravnosti 27-29. X 2014.
 - Radionica na temu „Rodna ravnopravnost u medijima” 17. XI 2014.
- Odjeljenje za poslove rodne ravnopravnosti kontinuirano sarađuje i sa nevladinim organizacijama pri realizaciji aktivnosti i projekata. XII Forum za saradnju sa civilnim sektorom u oblasti rodne ravnopravnosti na temu „Uloga i nadležnost inspekcijskih službi u implementaciji Zakona o rodnoj ravnopravnosti” biće održan 20. XI 2014.
- Odjeljenje će 25. XI započeti sa aktivnostima na obilježavanju kampanje „16 dana aktivizma borbe protiv nasilja nad ženama”. Aktivnosti se sprovode u saradnji sa Odborom za rodnu ravnopravnost Skupštine Crne Gore, međunarodnim organizacijama i NVO sektorom.
- *Antidiskriminacija*

Kada je riječ o **unapređenju i ostvarivanju ljudskih prava**, u normativnom dijelu, ovaj period obilježilo je usvajanje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije (april 2014.), usvajanje Zakona o izmjenama i dopunama zakona o Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore (jul 2014.), a u toku je i izrada Predloga zakona o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom.

Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije izvršene su sljedeće izmjene i dopune :

- Izmijenjen je koncept direktne, odnosno, **neposredne diskriminacije** i u potpunosti usklađen sa evropskim zakonodavstvom;
- Posebnim stavom je istaknuto da se ovaj zakon primjenjuje na **javni i privatni sektor**;
- Zakon sadrži nove posebne oblike diskriminacije:
- **"uznemiravanje", "seksualno uznemiravanje" i "rasna diskriminacija"**. Takođe, data je i sveobuhvatna definicija "govora mržnje" (u skladu sa Preporukom Komiteta ministara Savjeta Evrope o govoru mržnje), te je uvrštena u ovaj Zakon kako bi se jasno istakla zabrana **„govora mržnje“** i sankcionisala na odgovarajući način, u okviru ovog zakona;

- Zabrana "**viktimizacije**" istaknuta je u stavu kojim se utvđuje da su lica zaštićena od bilo kakvog štetnog postupanja ili posljedice kao reakcije na prijavu ili postupak koji se vodi zbog kršenja načela nediskriminacije;
- Promijenjen je koncept "segregacije" koja, kao i neposredna diskriminacija, nema opravdanja;
- Diskriminacija **lica sa invaliditetom** je, takođe, sastavni dio ovog zakona, s tim što se vodilo računa da ne dođe do poklapanja normi sa posebnim Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom;
- Definisani su pojmovi: "**rodni identitet**" i "**seksualna orijentacija**" kako ne bi došlo do nedoumica prilikom primjene Zakona u praksi;
- Precizirane su **nadležnosti Zaštitnika** ljudskih prava i sloboda Crne Gore kao institucionalnog mehanizma za primjenu ovog Zakona;
- **Rok za podnošenje tužbe**, pred sudom, za učinjenu diskriminaciju, produžava se sa 90 dana na jednu godinu;
- Dopunjen je član kojim se određuju lica koja mogu podnijeti tužbu sa stavom da "**i provjera postojanja diskriminacije** može biti osnov za podnošenje tužbe za zaštitu od diskriminacije";
- Preciziran je **inspekcijski nadzor** u skladu sa ovim Zakonom;
- Obaveza **vođenja evidencije** o slučajevima diskriminacije koju su do sada vodili sudovi, organi za prekršaje i inspekcije, sada je proširena i na tužilaštvo i policiju;
- Pojačane su i specificirane **kaznene odredbe** za počinjenu diskriminaciju, za koju su ovim Zakonom, zapriječene kazne u rasponu od 500 – 20 000 eura;
- Novim Zakonom biće uvedena i posebna oblast "**Zaštitne mjere**" za navedene prekršaje koja će obuhvatiti: oduzimanje predmeta, zabranu vršenja poziva, djelatnosti ili dužnosti (od 30 dana do 6 mjeseci) i javno objavljivanje donijete odluke.

Ključne izmjene kojima je značajno unaprijeđen tekst **Zakona o Zaštitniku ljudskih prava i sloboda CG** su sljedeće:

- Član 7 važećeg Zakona kojim se reguliše postupak imenovanja, proširen je stavovima koji obezbjeđuju **transparentniji postupak** izbora kandidata za Zaštitnika od strane Predsjednika države koji je dužan obaviti konsultacije sa naučnim i stručnim institucijama, predstavnicima civilnog društva čija je osnovna djelatnost zaštita ljudskih prava i sloboda, a takođe je navedeno da će postupak za imenovanje novog Zaštitnika otpočeti najkasnije 60 dana do isteka mandata Zaštitnika;
- Uvedena je **obaveza prijema** Zaštitnika na njegov zahtjev, bez odlaganja i ta obaveza proširena je na sve starješine organa sa kojima će, od sada, Zaštitnik imati mogućnost direktnog sastajanja;
- Proširena su ovlašćenja u vršenju **poslova zaštite od torture** tako što: po ovlašćenju Zaštitnika/ce, obilaskе ustanova zatvorenog tipa **mogu vršiti i savjetnici i članovi Radnog tijela** koje obrazuje Zaštitnik za ove poslove, i pritom se ne moraju prethodno najaviti organu, ustanovi i organizaciji u kojoj se obilazak vrši;
- Zakon sadrži precizno utvrđene **poslove prevencije torture i to:**
 - **obilazak organa, ustanova ili organizacija** u kojima se nalaze lica lišena slobode ili lica kojima je ograničeno kretanje, radi povećanja stepena njihove zaštite od mučenja i drugih oblika surovog, nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja;
 - **davanje preporuka** nadležnim organima, ustanovama i organizacijama radi poboljšanja postupanja prema ovim licima.

- **davanje mišljenja na predloge zakona** i drugih propisa radi zaštite i unapređenja ljudskih prava i sloboda lica lišenih slobode i lica kojima je ograničeno kretanje;
- **saradnja sa Potkomitetom Ujedinjenih nacija za prevenciju torture** i drugih surovih, neljudskih ili ponižavajućih kazni ili postupaka;
- Što se tiče ovlašćenja samog Zaštitnika kao nacionalnog preventivnog mehanizma, uvažene su primjedbe koje su se odnosile na veći stepen njegovih ovlašćenja i unijete su i izmjene u članu 36 kojim se omogućava, **u potpunosti neograničen pristup Zaštitniku, zamjeniku Zaštitnika, savjetnicima i članovima Radnog tijela** za poslove prevencije torture, svim prostorijama, kao i uvid u potrebnu dokumentaciju, bez ograničenja i **bez obzira na stepen tajnosti**;
- U vezi sa postizanjem veće **"finansijske nezavisnosti"**, izmjenama i dopunama **značajno se unaprijedila finansijska pozicija Institucije Zaštitnika** ljudskih prava i sloboda Crne Gore. Uvrštena je i norma koja predviđa **zvanja u stručnoj službi** Zaštitnika koja, takođe, značajno unapređuju položaj zaposlenih u ovoj Instituciji. Takođe, u skladu sa Zakonom o budžetu i odobrenim budžetskim sredstvima uveden je novi član kojim se omogućava Zaštitniku/ci da **samostalno odlučuje o zasnivanju radnog odnosa, pravima, obavezama i odgovornostima zaposlenih u Službi** i nije dužan/na da pribavlja potvrde, odobrenja ili saglasnosti od ministra nadležnog za poslove budžeta. („O raspolaganju finansijskim sredstvima Zaštitnik odlučuje samostalno, prema dinamici utvrđenoj u skladu sa Zakonom.”)
- Unijeta je odredba kojom se obezbjeđuje **trajna zaštita** lica zaposlenih u Instituciji Zaštitnika (imunitet), od bilo kakvih sankcija ili štetnih posljedica koje bi eventualno mogli trpjeti zbog iznijetih mišljenja i preporuka odnosno postupanja u skladu sa svojim ovlašćenjima propisanim ovim zakonom.

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava je, u aprilu ove godine formiralo Radnu grupu sa zadatkom izrade **Nacrta zakona o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom**. Na samom početku rada Radne grupe, članovi Radne grupe odlučili su da urade potpuno novi tekst ovog zakona, s obzirom da bi izmjene i dopune postojećeg zakona prešle više od 50% sadržaja Zakona. Sačinjeni Nacrt zakona o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom upućen je na mišljenje resorsnim ministarstvima i drugim državnim institucijama u Crnoj Gori, nakon čega će biti poslat na Vladinu proceduru. Nacrtom zakona obuhvaćene su oblasti pristupačnosti, kako objektima i površinama u javnoj upotrebi, tako i informacijama i komunikacijama, posebno informacijama na internetu i drugim medijima. Zatim, pristupačnost javnom prevozu, javnim i privatnim dobrima i uslugama, jednakost pred zakonom, pred državnim i drugim organima. Nacrtom zakona uređuje se i oblast samostalnog života i života u zajednici, bračnih i porodičnih odnosa, sloboda mišljenja i izražavanja, oblast privatnosti, odnosno povrede privatnosti i miješanja u lični i porodični život i zloupotrebe podataka vezanih za invaliditet. Naravno, s posebnom pažnjom smo precizirali diskriminaciju u oblasti vaspitanja, obrazovanja i stručnog osposobljavanja, te u oblasti, profesionalne rehabilitacije, rada i zapošljavanja. Obuhvaćena je i oblast zdravstvene zaštite, socijalne i dječje zaštite i adekvatnog životnog standarda, kao i zabrana diskriminacije u oblasti sporta, rekreacije i aktivnosti u slobodno vrijeme.

U tekst ovog Zakona uključena je i oblast za koju je Ministarstvo uložilo značajne napore kako bi se osobama sa invaliditetom stvorile mogućnosti za aktivno učešće u političkom i javnom životu crnogorskog društva, što je jedna od najvažnijih pretpostavki demokratije. Uključivanje osoba sa invaliditetom u politički i javni život ne smatramo ustupkom ranjivim društvenim grupama, već znak političke ravnopravnosti svih građana.

Stoga smatramo da će aktivnosti koje preduzimamo i koje planiramo, u saradnji sa nevladinim organizacijama čija je aktivnost usmjerena na zaštiti ljudskih prava osoba sa invaliditetom, doprinijeti kako većoj vidljivosti osoba sa invaliditetom, većem učešću u društvenim tokovima, pokretanju i oblikovanju građanskih inicijativa, tako i učešću u radu predstavničkih tijela.

Usvajanje Zakona o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom, uvođenjem kaznenih odredbi i drugim navedenim poboljšanjima sadržaja i unijetim novinama, sigurno će predstavljati značajan pomak u uspostavljanju novih standarda u tretiranju i odnosu društva prema ovoj ranjivoj grupi.

Strategija unapređenja kvaliteta života LGBT osoba za period 2013-2018, usvojena je 09. V 2013, sa pratećim Akcionim planom za 2013. Nakon uspješne realizacije aktivnosti predviđenih ovim Akcionim planom, ove godine je u toku i realizacija Akcionog plana za 2014. godinu. Nacionalni tim je oktobra 2014. (za III kvartal) podnio Izvještaj nacionalnom Savjetu za zaštitu od diskriminacije o realizaciji aktivnosti predviđenih Akcionim planom za 2014. godinu, koji se podnosi kvartalno. U Izvještaju su navedene sledeće mjere čija je realizacija završena ili je u toku, a koje su u nadležnosti Ministarstva za ljudska i manjinska prava:

- Usvojiti Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije;
- Usvojiti Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore;
- Jačati kapacitete i promovisati antidiskriminatorsko ponašanje kroz kontinuirano sprovođenje seminara/radionica i treninga prema utvrđenom Planu implementacije antidiskriminacionog zakonodavstva i to za: državne službenike, predstavnike pravosudnih organa, predstavnike lokalnih vlasti, područnih jedinica i ispostava policije, inspeksijskih službi i drugih zaduženih za pružanje zaštite od diskriminacije;
- Izrada i publikovanje štampanih materijala kojim se promoviše tolerancija prema najranjivijim društvenim grupama, senzibilise javnost i promoviše zaštita njihovih osnovnih ljudskih prava;
- Aktivnosti u okviru učešća u radu Nacionalnog tima za praćenje implementacije „Strategije unapređenja kvaliteta života LGBT osoba u Crnoj Gori 2013-2018.“ za 2014. Praćenje i izvještavanje realizacije mjera iz Akcionog plana za potrebe pregovora za poglavlje 23 (oblast „Temeljna prava“);
- Projekat učenja o različitim iskustavima registrovanog partnerstva (austrijsko, njemačko, holandsko, francusko), kao pretpostavke za definisanje političkih uslova kod izbora modela koji najbolje odgovara crnogorskim uslovima;
- Treninzi o ljudskim pravima LGBT osoba i rješavanje zločina iz mržnje i ostalih incidenata baziranih na seksualnoj orijentaciji i rodnom identitetu (fokusiranje na porast broja incidenata u toku i nakon Parade ponosa) za tužioce iz svih crnogorskih opština koji se bave rješavanjem zločina iz mržnje;
- Treninzi o ljudskim pravima LGBT osoba i rješavanje zločina iz mržnje i ostalih incidenata baziranih na seksualnoj orijentaciji i rodnom identitetu (fokusiranje na porast broja incidenata u toku i nakon Parade ponosa) za sudije iz svih crnogorskih opština koji se bave rješavanjem zločina iz mržnje;
- Treninzi o ljudskim pravima LGBT osoba i rješavanje zločina iz mržnje i ostalih incidenata baziranih na seksualnoj orijentaciji i rodnom identitetu (fokusiranje na porast broja incidenata u toku i nakon Parade ponosa) za policijske službenike iz svih crnogorskih opština koji se bave rješavanjem zločina iz mržnje;

- Organizovanje okruglog stola na temu višestruke diskriminacije;
- Potpisati Memorandum o razumijevanju o mjerama u borbi protiv diskriminacije po osnovu seksualne orijentacije ili rodnog identiteta i promociji tolerancije prema LGBT osobama sa lokalnim vlastima;
- Organizovanje međunarodnog okruglog stola (uključujući predstavnike zemalja iz okruženja i predstavnike razvijenih zemalja članica EU) o normativnom okviru kojim se reguliše status istopolnih zajednica;
- Organizovanje Panel večeri na kojima će izabrani stručnjaci govoriti o vjerskom, nacionalnom i drugim identitetima u korelaciji sa LGBT temom;
- Podizanje svijesti u društvu na teme vezane za LGBT osobe, kako bi se obezbjedila tolerancija i kvalitetniji život LGBT osoba;
- LGBT biblioteka i saradnja sa NVO;
- Razvijati dijalog i savjetodavnu ulogu NVO-a u donošenju odluka: organizovati godišnji neformalni susret o ljudskim pravima s resornim ministrima/predstavnicima ministarstava;
- Izrada Izvještaja o sprovođenju Zakona o zabrani od diskriminacije;
- Medijska kampanja o zabrani diskriminacije i afirmaciji antidiskriminatornog ponašanja. Nakon izrade vizuelnog identiteta kampanje, predstoji izrada medija plana koji će omogućiti postizanje zadatog cilja, odnosno, podizanje svijesti cjelokupne crnogorske javnosti, posebno prema najranjivijim kategorijama stanovništva, s ciljem poštovanja svih ljudskih prava, stvaranja podržavajućeg i tolerantnijeg okruženja, te poštovanja različitosti drugog;

Shodno navedenom, naglašavamo da je Ministarstvo za ljudska i manjinska prava potpisalo Sporazum o saradnji o mjerama u borbi protiv diskriminacije po osnovu seksualne orijentacije ili rodnog identiteta i promociji tolerancije prema LGBT osobama sa opštinom Kotor, Budva i Bar. Takođe, potpisivanje Memoranduma sa prijestonicom Cetinje i Glavnim gradom Podgorica je u pripremi.

Takođe, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, u saradnji sa TAIEX ekspertskom podrškom Evropske komisije, 10-11. VII 2014. organizovalo je dvodnevni seminar o unapređenju zakonskog okvira za ostvarivanje ljudskih prava LGBT populacije. Tema ovog seminara bila je učenje o različitim modelima zakona i iskustvima iz oblasti registrovanog partnerstva LGBT osoba, gdje su učesnicima prezentovani modeli austrijskog, njemačkog, holandskog, britanskog i italijanskog zakonskog okvira u oblasti regulisanja istopolnih veza kao i iskustvo i praksa koji u značajnoj mjeri mogu doprinijeti u iznalaženju rješenja koji će biti najprihvatljiviji crnogorskim uslovima.

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava u saradnji sa misijom OEBS-a u Crnoj Gori, kontinuirano sprovodi aktivnosti na planu **edukacije i promocije antidiskriminatornog ponašanja i prakse**, te je nakon realizacije **Plana edukacije i Plana promocije** u 2011, 2012. i 2013. u toku i realizacija Plana za 2014. i to kroz osposobljavanje što većeg broja onih koji su posredno i/ili neposredno uključeni u sprovođenje antidiskriminacionog zakonodavstva.

Obuka je namijenjena, prije svega, profesionalcima, te svima onima koji na bilo koji način dolaze u kontakt sa slučajevima diskriminacije, dok se promocija odnosi na sprovođenje medijske kampanje i usmjerena je na podizanje svijesti cjelokupne crnogorske javnosti,

posebno prema najranjivijim kategorijama stanovništva, s ciljem poštovanja svih ljudskih prava, stvaranja podržavajućeg i tolerantnijeg okruženja, te poštovanja različitosti drugog.

Edukacijom su u dosadašnjem periodu bili obuhvaćeni predstavnici sudstva, tužilaštva, Kancelarije ombudsmana, nevladinih organizacija koje se bave zaštitom ljudskih prava, zatim, predstavnici svih područnih jedinica i ispostava policije u Crnoj Gori i predstavnici lokalne samouprave (iz svih crnogorskih gradova) koji dolaze u kontakt sa diskriminacijom, te, predstavnici svih inspekcijskih službi u Crnoj Gori. Obuke se odvijaju u okviru 5 seminara i 5 pratećih radionica i obavezna je za odabrane polaznike u toj godini. ("Plan edukacije").

Ovogodišnjim Planom edukacije obuhvaćeni su **predstavnici svih sudova za prekršaje** u Crnoj Gori, budući da su i oni prepoznati u Zakonu o zabrani diskriminacije kao organ koji ima mehanizme neposredne zaštite u slučajevima diskriminacije. Do novembra 2014. realizovano je **svih pet seminara/radionica** četvrtog ciklusa edukacije. Prva radionica četvrtog ciklusa edukacije imala je za temu "Opšti pravni režim zabrane diskriminacije-antidiskriminacioni zakonodavni okvir sa mehanizmima zaštite", koja je održana 7-8. IV 2014; tema druge radionice četvrtog ciklusa bila je "Zabrana diskriminacije po osnovu rodnog identiteta", održana 15-16. V 2014, tema treće radionice bila je "Zabrana diskriminacije lica sa invaliditetom" a održana je 23-24. VI 2014, dok je četvrta radionica/seminar IV ciklusa edukacije održana 20-21. X 2014. na temu „Ljudska prava i zaštita od diskriminacije LGBT populacije“. Poslednja, peta radionica IV ciklusa edukacije, na kojoj su učesnicima dodijeljeni sertifikati, održana je 13-14. XI 2014. Tema ove radionice bila je „Zabrana diskriminacije po osnovu zdravstvenog stanja“.

U okviru kontinuiranih aktivnosti koje se odnose na promociju antidiskriminacije, u toku je sprovođenje medijske kampanje (na TV stanicama i bilbordima) pod nazivom "Podržavam, poštujem, štitim, zastupam ČOVJEKA". Kampanja podrazumijeva emitovanje TV spotova, radijskih džinglova, insertaciju flajera, oglašavanje u svim dnevnim novinama i, u okviru spoljne propagande, široku pokrivenost mrežom bilborda.

U pogledu poboljšanja društvenog života lica sa invaliditetom, kada je u pitanju njihovo uključivanje u politički i javni život, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava je, u saradnji sa NVO sektorom, nakon uspješno realizovanog pilot-projekta na poslednjim predsjedničkim izborima, kojim je omogućeno u potpunosti samostalno i tajno glasanje slijepim i slabovidim osobama putem "glasačkog šablona", ovu obavezu u sprovođenju izbornog postupka uvelo i u novi Zakon o izboru odbornika i poslanika u CG. Na lokalnim izborima, koji su održani u maju ove godine, ova nova zakonska obaveza u potpunosti je ispoštovana, u saradnji sa opštinskim izbornim komisijama.

Koordinacija sistema socijalne sigurnosti

Na polju međunarodne bilateralne saradnje u oblasti socijalnog osiguranja realizovane su sljedeće aktivnosti:

- U periodu od 16. do 18. IX 2014. održan prvi krug pregovora u vezi zaključivanja Sporazuma između Crne Gore i Republike Bugarske o socijalnom osiguranju;
- 30. IX i 01. X 2014. održani razgovori na nivou organa za vezu Crne Gore i Republike Slovenije o sprovođenju Sporazuma između Crne Gore i Republike Slovenije o socijalnom osiguranju.

8. FINANSIJSKA POMOĆ

Instrument pretpristupne pomoći: Trenutno stanje i proces decentralizacije upravljanja pomoći EU

U okviru korištenja sredstava pretpristupne podrške EU nastavljeno je sprovođenje projekta i programa Ipe I (2007-2013), programiranje sredstava Ipe II (2014-2020), kao i pripreme za korištenje višekorisničke Ipe i ostalih regionalnih fondova i programa.

Finalizovan je proces programiranja sredstava nacionalnog akcijskog programa Ipe za 2014, gdje su crnogorske institucije pripremile 17 akcijskih dokumenata ukupne vrijednosti 39,2 miliona € sredstava Ipe i 3,5 miliona € nacionalnog kofinansiranja. Usvajanje ovih dokumenata od strane EK se očekuje krajem novembra 2014.

U cilju dobijanja Odluke Evropske komisije o prenosu odgovornosti za decentralizovano upravljanje pretpristupnim fondovima, crnogorski organi su intenzivno radili na ispunjavanju akreditacionih kriterijuma, s posebnim osvrtom na preporuke date u Izvještajima revizora Evropske komisije.

Tokom izvještajnog perioda, IPA tijela, uključena u sistem finansijskog upravljanja i kontrole, implementirala su aktivnosti u cilju daljeg unaprijeđenja uspostavljenog sistema. Praćenje preporuka sadržanih u revizorskim izvještajima, u cilju umanjenja njihovog značaja ili potpunog otklanjanja, je nastavljeno i preduzete su odgovarajuće mjere, o čemu Nacionalni fond redovno izvještava Evropsku komisiju.

Sva IPA tijela bila su uključena u pripremu odgovora na Izvještaje revizora Evropske komisije za IPA komponente I-IV. Intenzivne aktivnosti u pripremi odgovora, izmjena u Priručnicima o procedurama, izmjena u zakonodavnom okviru, kao i rješavanje pitanja odgovarajućeg broja zaposlenih i/ili rješavanja statusa službenika zaposlenih na određeno vrijeme, su koordinirane od strane Ministarstva finansija/Nacionalnog fonda.

Angažovanje odgovarajućeg broja službenika prepoznato je kao najvažnije pitanje (blokirajući nalaz) u svim revizorskim izvještajima. Na osnovu Zaključka Vlade sva IPA tijela su intenzivirala aktivnosti u pravcu rješavanja pitanja dodatnog zapošljavanja i rješavanja statusa postojećih službenika, a sve u skladu sa izrađenim planovima zapošljavanja, brojem službenika neophodnim za nesmetano odvijanje aktivnosti i planovima zamjene, odnosno izrađenim analizama opterećenosti poslom.

Imajući u vidu da je kao nalaz visokog rizika prepoznat i kancelarijski prostor za službenike Nacionalnog fonda i Direktorata za finansiranje i ugovaranje sredstava EU pomoći, Ministarstvo finansija je, poštujući nacionalne procedure za sprovođenje postupka javnih nabavki, zaključilo ugovor i obezbijedilo adekvatne prostorije. Nakon izvjesnih radova na adaptaciji prostora i nabavke kancelarijskog namještaja i opreme, Nacionalni fond i CFCU su sredinom marta preseljeni u potpuno funkcionalne prostorije.

Uzimajući u obzir ostvareni napredak, kao i sve aktivnosti/mjere preduzete u cilju otklanjanja preporuka iz revizorskih izvještaja, DG REGIO je 25. IV 2014. donio Odluku o prenošenju odgovornosti za upravljanje pretpristupnim fondovima u slučaju Operativnog programa Regionalni razvoj 2012-2013 u okviru IPA komponente III.

Početkom jula 2014. revizori Generalnog direktorata za zapošljavanje, socijalna pitanja i inkluziju su boravili u Crnoj Gori u cilju uvida u ispunjenost preporuka iz izvještaja. Na osnovu uočenog stanja i ostvarenog napretka u otklanjanja preporuka, Evropska komisija

je 28. VII 2014. donijela Odluku o prenošenju odgovornosti za upravljanje pretpristupnim fondovima u slučaju Operativnog programa Razvoj ljudskih resursa 2012-2013 u okviru IPA komponente IV.

U skladu sa gore navedenim, tijela uključena u implementaciju operativnih programa za IPA komponente III i IV, preduzela su sve neophodne aktivnosti u vezi sa pripremom za decentralizovano upravljanje, kao što su priprema operativno identifikacionih obrazaca, planova javnih nabavki i dr.

Kao posljedica izuzetno zahtjevnog i dugotrajnog procesa dobijanja akreditacije vrijeme preostalo za implementaciju Operativnog programa razvoj ljudskih resursa, u slučaju IPA komponente IV, je veoma ograničeno imajući u vidu obavezu poštovanja n+3 pravila. S tim u vezi, IPA tijela uključena u komponentu IV su pripremila tendersku dokumentaciju neophodnu za sve ugovore o uslugama i jednu grant šemu.

Odmah nakon potpisivanja Finansijskih sporazuma, što se očekuje u drugoj nedjelji decembra tekuće godine, decentralizovana implementacija Operativnih programa za IPA III i IV će i formalno otpočeti.

Takođe, važno je napomenuti da su sva tijela uključena u IPA III i IV kontinuirano radila na unapređenju Priručnika o procedurama, što je rezultiralo usvajanjem verzije 4.0 koja je nakon odobravanja i potpisivanja distribuirana svim tijelima u strukturi.

Iako su svi nalazi visokog rizika, sadržani u Izvještaju revizora Generalnog direktorata za proširenje, otklonjeni ili je stepen rizika umanjen na odgovarajući nivo, odluka o prenošenju odgovornosti za decentralizovano upravljanje u slučaju IPA komponente I i IIb nije usvojena od strane Evropske komisije. Crnogorski organi su obaviješteni o namjerama Evropske komisije ali bez detaljnih indikacija o kakvoj se vrsti problema radi. Kako smo obaviješteni, pomenuti problemi u dodjeli akreditacije u slučaju IPA komponenti I i IIb su nastali usljed korišćenja sredstava u Turskoj i Makedoniji i nije dato nikakvo specifično obavještenje o njihovom uticaju na crnogorski model korišćenja sredstava.

Osim aktivnosti u vezi sa IPA prvom perspektivom (2007-2013), uz tehničku podršku obezbijedenu kroz projekat *Jačanje kapaciteta upravljanja EU sredstvima i opštih administrativnih procedura*, nacionalne vlasti su otpočele sa aktivnostima u vezi sa pripremom za IPA drugu perspektivu koja se odnosi na period 2014-2020.

Tokom perioda april-oktobar 2014, IPA tijela su u saradnji sa vođom projekta i kratkoročnim ekspertima radili na pripremi institucionalnog i pravnog okvira za IPA drugu perspektivu, a prve verzije određenih poglavlja Priručnika o procedurama su već pripremljene.

Kada je u pitanju IPA komponenta V, tokom izvještajnog perioda, crnogorski organi su se usmjerili na nadgradnju i unapređenje uspostavljenog sistema za finansijsko upravljanje i kontrole, u skladu sa sprovedenim revizorskim misijama i rezultatima tih misija.

Kroz tvining projekat *Jačanje programa ruralnog razvoja* u okviru IPARD-a u Crnoj Gori sprovedeno je više misija kratkoročnih eksperata koje su se, uglavnom, odnosile na reviziju pravnog okvira, unapređenje i završetak Priručnika o procedurama. Glavni cilj svih misija bio je izgradnja kapaciteta u vezi sa specifičnim zahtjevima IPA komponente V i IPARD programa.

Tokom izvještajnog perioda Ministarstvo finansija/Nacionalni fond je u saradnji sa Ministarstvom poljoprivrede i ruralnog razvoja izvršilo izbor nezavisne revizorske kuće u

cilju sprovođenja faze utvrđivanja nedostataka kao i faze procjene usklađenosti uspostavljenog sistema sa akreditacionim kriterijumima u cilju obezbjeđivanja mišljenja za Nacionalnog službenika za ovjeravanje, neophodnog za dodjelu nacionalne akreditacije (ugovor je potpisan 14. I 2014.).

Tokom izvještajnog perioda angažovana revizorska kuća je sproveda dvije revizorske misije tokom kojih je održan niz sastanaka sa predstavnicima Nacionalnog fonda, IPARD Agencije i Upravljačkog tijela.

Na osnovu provjere na licu mjesta i uvida u dostavljenu dokumentaciju, revizori su pripremili Finalni izvještaj i isti dostavili Nacionalnom fondu i Operativnoj strukturi u elektronskoj formi na komentare. Presentacija Finalnog izvještaja izvršena je 29. V 2014. Finalni izvještaj je dostavljen ministarstvu finansija 20. VI 2014.

Na osnovu preporuka iz Izvještaja sačinjen je Akcioni plan za otklanjanje preporuka koji je Vlada Crne Gore usvojila u septembru tekuće godine.

U Izvještaju su navedena i određena ograničenja koja se odnose na Operativnu strukturu i Nacionalni fond:

- Sektorski sporazum između Evropske komisije i Vlade Crne Gore još uvijek nije potpisan. Sektorski sporazum predstavlja osnov za izradu i uspostavljanje pravnog okvira za implementaciju IPARD Programa, te njegovo nepostojanje uzrokuje neispunjenost specifičnih kriterijuma i
- IPARD Program za period 2014-2020 je u pripremnoj fazi i rok za njegovo usvajanje još uvijek nije precizno definisan.

Imajući u vidu da se prethodna finansijska perspektiva završava i da otpočinje novo programsko razdoblje koje se odnosi na period 2014 – 2020, u komunikaciji sa Evropskom komisijom i nadležnim Direktoratom, odlučeno je da se IPARD Program I za Crnu Goru ne usvaja već da se intenzivno radi na pripremi IPARD Programa II.

U skladu sa gore navedenim, dodjeljivanje Nacionalne akreditacije i podnošenje akreditacionog paketa za decentralizovano upravljanje će zavisi od dinamike ispunjavanja preporuka revizora i dinamike usvajanja dokumenata od strane Evropske komisije.

9. HORIZONTALNA PITANJA PO SPORAZUMU O STABILIZACIJI I PRIDRUŽIVANJU

- ***Izmjena SSP-a shodno pristupanju Hrvatske Evropskoj uniji (predstoji ratifikacija od strane Crne Gore)***

Skupština je 16. X 2014. donijela Zakon o potvrđivanju Protokola Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između evropskih zajednica i njihovih država članica, s jedne strane, i Republike Crne Gore, s druge strane, kojim se uzima u obzir pristupanje Republike Hrvatske Evropskoj uniji ("Sl. list CG - Međunarodni ugovori", br. 11/2014).

Instrument odobrenja (ratifikacije) je 24. XI 2014. upućen Generalnom sekretarijatu Savjeta Evropske unije, pa su time unutrašnje procedure oko potvrđivanja ovog Protokola okončane.

- ***Izmjena Protokola 3 o pravilu porijekla (Regionalna Konvencija o pan-euro-mediteranskim preferencijalnim pravilima o porijeklu)***

Crna Gora je ranije informisala o saglasnosti s tekstom Odluke Savjeta za stabilizaciju i pridruživanje između EU i Crne Gore kojom se zamjenjuje Protokol 3 uz Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju između Evropskih zajednica i njihovih država članica, s jedne strane, i Republike Crne Gore, s druge strane, koji se odnosi na definisanje pojma „proizvoda s porijeklom“ i metode administrativne saradnje. Odluka je prevedena na crnogorski jezik i dostavljena Generalnom sekretarijatu Savjeta EU.

Budući da je u međuvremenu, na zahtjev Evropske komisije, tekst Odluke izmijenjen tako da je rok za njenu primjenu pomjeren za pet mjeseci (u izvornoj verziji Odluke rok je bio 1. IX 2014, a u novoj 1. II 2015.), s naše strane su pokrenute unutrašnje procedure za postizanje saglasnosti po pitanju izmjena teksta Odluke.

Takođe, imajući u vidu da je članom 2 propisano da „ova Odluka stupa na snagu danom **donošenja**“ (*This Decision shall enter into force on the date of its adoption*), od kolega iz Generalnog sekretarijata Savjeta EU je zatraženo pojašnjenje šta u ovom slučaju znači riječ „donošenje“, odnosno koje su dalje pravne procedure koje će EU preduzeti kako bi, s njihove strane, okončali procedure oko usvajanja Odluke. Napominjemo da će Crna Gora, nakon dobijenog pojašnjenja, u potpunosti uskladiti domaće procedure oko usvajanja navedene Odluke s evropskim.